

Inhoudsopgave

1 Inleiding.....	4
1.1 Algemeen.....	4
1.2 Planning- & controlcyclus 2018.....	4
1.3 Leeswijzer.....	6
1.4 Kerngegevens gemeente Neerijnen.....	8
2 Programmaplan.....	9
2.1 Algemeen.....	9
2.2 Programma 0 - Bestuur en Ondersteuning.....	11
2.3 Programma 1 – Veiligheid.....	14
2.4 Programma 2 - Verkeer, vervoer en waterstaat.....	17
2.5 Programma 3 - Economie.....	20
2.6 Programma 4 - Onderwijs.....	22
2.7 Programma 5 - Sport, cultuur en recreatie.....	26
2.8 Programma 6 - Sociaal domein.....	29
2.9 Programma 7 - Volksgezondheid en milieu.....	35
2.10 Programma 8 - Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing.....	40
2.11 Overzicht Financiering en algemene dekkingsmiddelen.....	44
2.12 Overzicht Overhead.....	47
3 Paragrafen.....	49
3.1 Weerstandsvermogen en risicobeheer.....	49
3.2 Verbonden partijen.....	62
3.3 Onderhoud kapitaalgoederen.....	72
3.4 Grondbeleid.....	74
3.5 Bedrijfsvoering.....	79
3.6 Financiering.....	82
3.7 Lokale heffingen.....	84
4 Overzicht baten en lasten.....	89
4.1 Algemeen.....	89
4.2 Overzicht programma's 2017-2020.....	90
4.3 Resultaatbepaling en resultaatbestemming.....	91
4.4 Geprognosticeerde (meerjaren)balans met EMU saldo.....	92
5 Bijlagen.....	94
5.1 Meerjareninvesterings- en activiteitenplan.....	94
5.2 Reserves en voorzieningen (meerjarig overzicht).....	95
5.3 Specificatie algemene uitkering.....	97
5.4 Overzicht taakvelden per programma.....	99
5.5 Meerjarig overzicht incidentele baten en lasten per programma.....	100

Colofon

Opgesteld door: team Bedrijfsvoering
Datum: september 2017
Zaaknummer: 17-23089

Voorwoord

Neerijnen, 19 september 2017

Voor u ligt de 41^e en tevens laatste programmabegroting 2018 van de zelfstandige gemeente Neerijnen. Vanaf 2019 zal de gemeente Neerijnen opgaan in de nieuwe gemeente West Betuwe. De programmabegroting, inclusief de meerjarenbegroting 2019-2021, is opgesteld op basis van het bestaande beleid inclusief de Voorjaarsnota 2017 en de perspectievennota 2018-2021. De Perspectievennota 2018 is beleidsarm en bevat dan ook geen nieuw beleid. De begroting 2018-2021 is structureel en reëel sluitend en kent een positief saldo over alle jaren. Hiermee wordt volledig recht gedaan aan de eisen en voorwaarden van de toezichthouder, de provincie Gelderland en het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

Op basis van het bestaande beleid is de begroting 2018 en volgende jaren structureel in evenwicht, we sluiten met een verwacht positief saldo van € 350.752 voor het jaar 2018. De overige jaren sluiten met een positief saldo van:

2019	€ 389.472
2020	€ 715.641
2021	€ 812.392

De berekende saldi vormen de noodzakelijke buffer om mogelijke tegenvallers in de exploitatie op te vangen zonder dat daarbij meteen een beroep gedaan moet worden op de beschikbare reserves. Voor een volledig inzicht in en een juist oordeel over de financiële positie van Neerijnen is het goed om bij deze afweging ook de paragraaf weerstandsvermogen, risicobeheer en kengetallen te betrekken.

De programmabegroting zoals die nu voor u ligt is voor wat betreft lay-out gelijk aan de begroting 2017. In 2016 is besloten tot de gemeentelijke fusie van GNL gemeenten tot de nieuwe gemeente West Betuwe. In 2017 en 2018 zijn en worden veel activiteiten gericht op de inrichting en samenvoeging van de verschillende gemeentelijke onderdelen. Bestuurlijk en ambtelijk zijn hiervoor diverse werkgroepen actief. Dit om per 1 januari 2019 goed georganiseerd van start te kunnen gaan met de nieuwe gemeente West Betuwe.

Burgemeester en wethouders van Neerijnen,

1 Inleiding

1.1 Algemeen

Op 7 maart 2002 is de Wet dualisering gemeentebestuur in werking getreden. Kern van het dualistische model in de wet is een scheiding in samenstelling, functies en bevoegdheden van enerzijds de gemeenteraad en anderzijds het college van burgemeester en wethouders. Deze scheiding brengt met zich mee dat in het duale stelsel wordt gewerkt met een programmabegroting voor de gemeenteraad (kaderstellende en controlerende functie) en een productenraming voor het college van burgemeester en wethouders en de ambtelijke organisatie (uitvoerende functie). Met de wijziging van het BBV per 1 januari 2017 is geen sprake meer van een productenbegroting maar uitvoeringsinformatie van Taakvelden. Deze lijn is ingezet bij de begroting 2017 en is nu verder doorgetrokken.

Alle gemeenten hebben de plicht een meerjarenbegroting te presenteren. Doel van het meerjarige karakter is onder andere dat de gemeente inzicht geeft in de financiële positie op de langere termijn. Door aan te tonen dat de komende jaren de baten en lasten met elkaar in evenwicht zijn, ook wel een structureel en reëel sluitende meerjarenbegroting genoemd, laat de gemeente zien dat ze er financieel gezond voor staat. Deze wijze van presentatie en opstelling van de begroting vloeit voort uit het Besluit Begroting en Verantwoording. Dit besluit is met ingang van begroting 2017 mede herzien om juist de rolverdeling die voortvloeit uit de dualisering verder te versterken.

De begroting inclusief het meerjareninvesterings- en activiteitenplan is op basis van bestaand beleid opgesteld. Hierin zijn alle raadsbesluiten inclusief de Voorjaarsnota 2017 opgenomen. Op taakveld niveau, wat een nadere specificatie is van de programmabegroting, is een vertaalslag gemaakt van de door college en ambtelijke organisatie te ondernemen acties om datgene wat in de strategische visie aan effecten en doelstellingen is opgenomen, te kunnen realiseren. Zowel de programmabegrotingsniveau als op taakveldniveau zijn de ramingen in meerjarig perspectief weergegeven.

De (meerjaren) begroting van Neerijnen maakt duidelijk dat de ontwikkelingen met name op het sociale domein een sterke invloed hebben op het financieel perspectief. De kortingen die het Rijk toepast op de zgn. 3 D's en de daadwerkelijke vraag vanuit de maatschappij leiden tot fors hogere kosten. Om toch te komen tot een sluitende begroting is inzet van de Reserve Sociaal Domein noodzakelijk.

De Programmabegroting 2018-2021 vormt mede de basis en input voor de begroting 2019 voor de nieuwe gemeente West Betuwe.

1.2 Planning- & controlcyclus 2018

De programmabegroting bevat de bestaande beleidsvoornemens van de gemeente Neerijnen voor de komende jaren. Om de realisatie van dit beleid te kunnen volgen en zo nodig tijdig te kunnen bijsturen wordt gewerkt op basis van een planning- en controlcyclus die bestaat uit de volgende onderdelen:

- Coalitieprogramma en collegeprogramma
- Programmabegroting en productenraming
- Tussentijdse rapportages (Voorjaarsnota en Najaarsnota)
- Verantwoording (Jaarverslag en Jaarrekening)

Coalitieprogramma en collegeprogramma

In het coalitieprogramma staan de kaders en de belangrijkste prioriteiten waarbinnen het college de huidige raadsperiode 2014 - 2018 aan moet werken. Het college heeft dit vervolgens vertaald in haar collegeprogramma 2014 - 2018. Het collegeprogramma geeft aan hoe het college de punten uit het coalitieprogramma wil uitwerken.

Programmabegroting

De programmabegroting moet de gemeenteraad ondersteunen bij het sturen en controleren op hoofdlijnen. In de programmabegroting is vastgelegd wat de maatschappelijke doelen en de beoogde effecten zijn. Uitgangspunt hierbij is het bestaande beleid alsmede het nieuwe beleid dat

samen met de programmabegroting of daarna ter besluitvorming aan de raad wordt voorgelegd.

Een programma wordt gedefinieerd als een samenhangende verzameling van taakvelden gericht op het bereiken van vooraf bepaalde maatschappelijke effecten, waaraan idealiter indicatoren gekoppeld kunnen worden, zodat inzicht ontstaat in hoeverre de maatschappelijke effecten gerealiseerd zijn.

De programmabegroting heeft een compact karakter, er wordt inzicht gegeven in de beleidsvoornemens van 9 programma's zoals destijds door de raad besloten.

Vragen die bij de programmabegroting aan de orde komen zijn:

- Wat willen we bereiken?
- Wat gaan we daar voor doen?
- Wat mag het kosten?

Met name de eerste vraag "Wat willen we bereiken?" is belangrijk. Hier spreekt uw raad uit welke maatschappelijke effecten u wilt bereiken met het programma. Hierbij is het bovendien belangrijk dat meetbare effecten worden benoemd. Het college moet immers verantwoording afleggen over de uitvoering van het beleid en de gerealiseerde maatschappelijk effecten.

Als indicatoren hebben wij, net zoals in 2017, voor 2018 alleen de verplicht voorgeschreven indicatoren per programma opgenomen. Deze zijn voornamelijk gericht op de vergelijking met andere gemeenten van gelijke omvang (<25.000 inwoners). Deze keuze is besproken met de audit-commissie begin 2016. De indicatoren zijn waar mogelijk geactualiseerd per juli 2017.

Naast de 9 programma's zijn er ook nog 2 overzichten opgenomen. Dit betreft het overzicht Algemene dekkingsmiddelen en het overzicht Overhead. Dit laatste overzicht is vanaf 2017 verplicht. Alle overhead wordt centraal verantwoord op taakveld 0.4 "Ondersteuning" en verzameld in het overzicht Overhead. Hiermee ontstaat voor de raad meer inzicht in omvang en opbouw van de overheadkosten.

Tussentijdse rapportages

Net als in 2017 wordt in 2018 een tweetal bestuursrapportages opgesteld die inzicht verschaffen in de stand van zaken en (verwachte) afwijkingen van de realisatie van de voornemens uit de programmabegroting. Uitgangspunt hierbij is dat de inhoud van de rapportages aansluit op de nu voorliggende programmabegroting. Dat wil zeggen dat informatie verschaft wordt over de verschillende programma's en paragrafen, waarbij de nadruk ligt op de beleidsmatige kant en de actuele financiële stand van zaken. Evenals dit jaar hebben deze rapportages het karakter van afwijkingenrapportages.

Medio 2018 wordt de eerste bestuursrapportage, ook wel Voorjaarsnota genoemd, aan uw raad aangeboden. Eind oktober of begin november 2018 verschijnt de tweede bestuursrapportage ofwel de Najaarsnota.

De Najaarsnota heeft alleen een functie als tussentijdse rapportage. De Voorjaarsnota heeft een meer tweeledig karakter. Enerzijds is dit ook een tussentijdse rapportage, zij het beperkt, gezien de periode waarover wordt gerapporteerd. Anderzijds bevat de Voorjaarsnota normaal gesproken de kaders en uitgangspunten voor de komende meerjarenbegroting.

Verantwoording

Het jaarverslag en de jaarrekening (ook wel de jaarstukken of de verantwoording genoemd) over het begrotingsjaar 2018 worden in het voorjaar van 2019 gepresenteerd. De opzet hiervan komt overeen met de voorliggende programmabegroting. Het jaarverslag vormt de weergave van de daadwerkelijke realisatie van het voorgenomen beleid en de te realiseren beleidseffecten over het afgelopen begrotingsjaar. De nadruk van het jaarverslag ligt vooral op de beleidsmatige informatie.

1.3 Leeswijzer

De Programmabegroting 2018 – 2021 kent de volgende indeling:

Voorwoord

In het voorwoord schetst ons college de kaders waarbinnen de Programmabegroting 2018 tot stand is gekomen.

Hoofdstuk 1 - Inleiding

In dit hoofdstuk wordt een algemene inleiding gegeven en passeren de vier producten uit de planning- en controlcyclus 2018 de revue. Ook maakt deze leeswijzer onderdeel uit van dit hoofdstuk. Tot slot bevat dit hoofdstuk ook een aantal kerngegevens van onze gemeente.

Hoofdstuk 2 - Programmaplan

Dit hoofdstuk bevat een beschrijving van elk van de 9 programma's zoals die bij de begroting 2017 zijn aangepast ingevolge het van kracht worden van het Vernieuwde BBV. Per programma wordt de portefeuillehouder en de programmamanager genoemd, gevolgd door een omschrijving van het programma, de uitvoeringskader die voor dit programma van toepassing zijn en de ontwikkelingen die spelen. Vervolgens worden de vragen 'Wat willen we bereiken' en 'Wat gaan we daarvoor doen' uitgewerkt; de programmadoelstelling wordt gedefinieerd evenals de daarvan afgeleide beleidsdoelstellingen. Per beleidsdoelstelling worden één of meerdere subdoelstellingen met bijbehorende activiteiten en een indicatie van de kosten per activiteit getoond. In ieder programma worden de verplichte beleidsindicatoren die van toepassing zijn op het betreffende programma weergegeven.

Per taakveld worden de ramingen voor de jaren 2018 t/m 2021, maar ook de realisatiecijfers 2016 en begrotingscijfers 2017 na wijziging tot en met de Voorjaarsnota 2017 weergegeven.

Op deze wijze wordt per programma aandacht besteed aan de drie W-vragen: 'Wat willen we bereiken?', 'Wat gaan we daar voor doen?' en 'Wat mag het kosten?'. Het voormalige programma 9 noemen we voortaan conform de voorschriften BBV overzicht Algemene dekkingsmiddelen. Hierin wordt aandacht besteed aan de lokale heffingen, de algemene uitkering uit het Gemeentefonds en de overige dekkingsmiddelen.

Het programmaplan bevat verder het nieuwe overzicht Overhead, de post onvoorzien en de raming van de Vennootschapsbelasting.

Hoofdstuk 3 - Paragrafen

In de programmabegroting zijn conform de voorschriften uit het Besluit Begroting en Verantwoording, de volgende paragrafen opgenomen:

1. Weerstandsvermogen, risicobeheer en kengetallen
Het weerstandsvermogen geeft de relatie tussen de risico's die niet zijn afgedekt en de capaciteit die de gemeente heeft om de kosten van het onverhoopt optreden van de risico's op te vangen. Het risicobeheer betreft de jaarlijkse inventarisatie en actualisatie van de risico's die onze gemeente loopt inclusief de financiële waardering van deze risico's.
2. Verbonden partijen
In de paragraaf Verbonden partijen wordt ingegaan op de partijen waarin de gemeente een financieel en bestuurlijk belang van enige omvang heeft en de consequenties daarvan voor de gemeente.
3. Onderhoud kapitaalgoederen
In deze paragraaf komt aan de orde hoe beheer en onderhoud van de gemeentelijke kapitaalgoederen wordt vormgegeven en uitgevoerd. Tot de gemeentelijke kapitaalgoederen worden onder andere gerekend wegen, openbare verlichting, riolering en gebouwen, maar ook zaken als water, groen en begraafplaatsen.
4. Grondbeleid
In deze paragraaf wordt ingegaan op het gemeentelijk grondbeleid. Zaken die aan de orde komen zijn: de visie op het gebied van het grondbeleid, de wijze waarop het grondbeleid wordt uitgevoerd, resultaten van de grondexploitatie, een onderbouwing van de winstneming, de beleidsuitgangspunten met betrekking tot de reserves op het gebied van grondbeleid en dergelijke.
5. Bedrijfsvoering
Deze paragraaf gaat nader in op de bedrijfsvoering van de gemeente. Aan de orde komen onder andere (bestuurlijke) organisatie, bedrijfsvoering, samenwerking, personeel, inkoop, communicatie huisvesting en automatisering en informatisering.
6. Financiering

In deze paragraaf komen aan de orde treasurybeheer, financieringsbeleid, beleggingen, renterisicobeheer en renterisiconorm.

7. Lokale heffingen

De paragraaf lokale heffingen heeft betrekking op de belastingen, rechten en leges in onze gemeente. Aspecten waaraan aandacht wordt besteed zijn een overzicht op hoofdlijnen, het beleid met betrekking tot lokale heffingen, de geraamde inkomsten van de lokale heffingen, de lokale belastingdruk en de mogelijkheden van kwijtschelding van heffingen. Vanaf 2017 wordt hier ook de extra-comptabele berekening weergegeven van de tarieven waarbij rekening wordt gehouden met de toe te rekenen directe en indirecte kosten.

Hoofdstuk 4 - Overzicht baten en lasten

De hier opgenomen overzichten van baten en lasten per programma geven, met inachtneming van de voorschriften en de dualisering, het autorisatieniveau van de raad weer. Per programma worden de meerjarige exploitatiebudgetten gepresenteerd. Afzonderlijk wordt hierin opgenomen de totale lasten en baten van het overzicht algemene dekkingsmiddelen, het overzicht Overhead, de raming voor onvoorzien en de Vennootschapsbelasting. Daarnaast wordt het geraamde beroep op en de dotaties aan de reserves gepresenteerd.

Hoofdstuk 5 – Bijlagen

Bijlage 5.1 – Meerjareninvesterings- en activiteitenplan

Bijlage 5.2 – Reserves en voorzieningen (meerjarig overzicht)

Bijlage 5.3 – Specificatie algemene uitkering

Bijlage 5.4 – Overzicht taakvelden per programma's

Bijlage 5.5 – Meerjarig overzicht incidentele baten en lasten per programma

1.4 Kerngegevens gemeente Neerijnen

Onderstaande gegevens hebben betrekking op de situatie per 1 januari van het betreffende jaar. De gegevens voor 1 januari 2018 berusten op een schatting.

Bestuurlijke structuur	Raadsleden	Wethouders
SGP	3	0,75 FTE
Voor Neerijnen	3	-
Gemeentebelangen Neerijnen	3	-
CDA	2	0,75 FTE
VVD	2	0,50 FTE
PvdA	2	0,50 FTE

Sociale structuur	01-01-2017	01-01-2018
Aantal inwoners	12.360	12.353
20 jaar en jonger	3.224	3.238
20 – 65 jaar	7.040	7.018
65 jaar en ouder	2.096	2.097
Wet werk en bijstand (WWB) en Wet investering jongeren (WIJ)	114	127
Besluit bijstandsverlening zelfstandigen (Bbz)	5	5
Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers en gewezen zelfstandigen (IOAW/IOAZ)	8	8
Fysieke structuur		
Oppervlakte gemeente (ha)	7.290	7.290
Aantal verblijfsobjecten met woonfunctie	4.783	4.827
Aantal woonwagens (8 standplaatsen, 12 wooneenheden)	12	12
Aantal gemeentelijke monumenten	145	145
Aantal rijksmonumenten	98	98
Oppervlakte openbaar groen*		
- Bosplantsoen	62.525 m2	63.512m2
- Heesters	45.898 m2	49.554 m2
- Gazon	127.647 m2	133.139 m2
- Bomen	7.142 stuks	7.163 stuks
- Bermen	237 km	265 km
- Watergangen	117,5 km	118,2 km
Begraafplaatsen*		
- Graven	7.181	8,434
- Openbare ruimte	64.300 m2	64.300 m2
- Bomen	325 stuks	325 stuks
Asfaltverhardingen, incl. elementverhardingen (m2)*		
- Hoofddrijbaan	758.919 m2	759.510 m2
- Parkeren	52.484 m2	53.911 m2
- Trottoirs	78.957 m2	92.501 m2
- Fietspaden	48.085 m2	46.274 m2
- Overig	36.933 m2	56.067 m2

* Deze cijfers worden ontleend aan de Basisregistratie Grootchalige Topografie. Hierin heeft een actualisatie maar ook een herschikking en her-classificatie plaatsgevonden. Het onderscheid tussen aparte fietspaden en fietspaden op de rijweg is verscherpt en de troittoirs zijn beter in beeld nu. Binnen de rubriek overige zijn nu ook alle uitritten meegenomen tussen de weg en de particuliere grond. Deze waren eerder nog niet opgenomen. Vooral in het buitengebied leidt dit tot behoorlijke mutaties.

Deel 1 Beleidsbegroting

2 Programmaplan

2.1 Algemeen

In de planning- en controlcyclus is de Voorjaarsnota een van de belangrijkste instrumenten voor uw raad om richting te geven aan de uit te zetten beleidskoers. Op 6 juli 2017 is de Voorjaarsnota 2017 vastgesteld inclusief de Perspectievennota 2018-2021. De perspectievennota kende een beleidsarm karakter in verband met de fusie GNL en de vorming van de nieuwe gemeente West Betuwe.

In de begroting wordt inzicht gegeven in het beslag dat het bestaande beleid en het (eventuele) nieuwe beleid (als uitvloeisel van de Perspectievennota 2018 -2021) leggen op de beschikbare middelen en op welke wijze dit beslag kan worden gedekt. Dit alles onder de randvoorwaarde van een structureel en reëel sluitende meerjarenbegroting. In het programmaplan 2018 wordt uitgegaan van continuering van het bestaand beleid inclusief (meerjarige) financiële aanpassingen, zoals vastgesteld in de perspectievennota 2018 – 2021.

In het navolgende deel van de beleidsbegroting wordt op programmaniveau aangegeven hoe we de komende tijd Neerijnen willen gaan besturen, waar de accenten liggen en welke budgetten beschikbaar zijn. Daarbij is gekozen voor een aanpak die uitgaat van de drie W-vragen:

1. Wat willen we bereiken?
2. Wat gaan we daarvoor doen?
3. Wat mag het kosten?

De indeling en opzet van de begroting is in 2017 op onderdelen gewijzigd als gevolg van de vernieuwing van het Besluit begroting en Verantwoording (BBV) per 1 januari 2017. Deze wijzigingen zijn uiteraard doorgevoerd in de begroting 2018.

In dit programmaplan komen achtereenvolgens de volgende programma's aan de orde:

- Programma 0 Bestuur en ondersteuning
- Programma 1 Veiligheid
- Programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat
- Programma 3 Economie
- Programma 4 Onderwijs
- Programma 5 Sport, cultuur en recreatie
- Programma 6 Sociaal domein
- Programma 7 Volksgezondheid en milieu
- Programma 8 Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke vernieuwing
- Overzicht Algemene dekkingsmiddelen
- Overzicht Overhead
- Raming Onvoorzien
- Raming Vennootschapsbelasting

De programmateksten bestaan uit de volgende onderdelen:

Algemene informatie

- Omschrijving van het programma
- Uitvoeringskaders: overzicht van de actuele verordeningen en andere uitvoeringskaders
- Ontwikkelingen: hier zijn ontwikkelingen opgenomen waar voor het jaar 2018 rekening mee gehouden moet worden bij de realisatie van de maatschappelijke doelstelling en de daarvan afgeleide beleidsdoelstelling, subdoelstellingen en activiteiten.

Onderdeel "Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?"

- Programmadoelstelling (ook wel maatschappelijke doelstelling genoemd): hier wordt aangegeven wat Neerijnen graag wil bereiken, maar veelal niet direct beïnvloedbaar is

- door de gemeente.
- Beleidsdoelstelling: gewenste situatie die we willen realiseren met behulp van de beschikbare middelen (en die bijdraagt aan de realisatie van het maatschappelijk doel).
  - Subdoelstelling: een van de beleidsdoelstelling afgeleide doelstelling die een bijdrage levert aan realisatie van de beleidsdoelstelling.
  - Activiteit: het uitvoeren van werkzaamheden die er voor zorgen dat een subdoelstelling wordt gerealiseerd. Per subdoelstelling zijn maximaal drie activiteiten opgenomen.
  - Kosten per activiteit: indicatie van de per subdoelstelling toe te rekenen kosten. De gepresenteerde kosten zijn exclusief kapitaallasten.
  - De bijdrage van verbonden partijen aan het realiseren van de doelstellingen.
  - De beleidsindicatoren zoals opgenomen in de verplichte basisset

Onderdeel "Wat mag het kosten?"

- De financiële informatie over de periode 2018 t/m 2021 is op hoofdlijnen weergegeven (de baten en lasten per programma), onderverdeeld naar baten en lasten per taakveld. De cijfers 2017 zijn ontleend aan de vastgestelde begroting 2017 inclusief de door uw raad vastgestelde wijzigingen tot en met de raadsvergadering van 6 juli 2017 en de cijfers 2018 t/m 2021 betreffen de cijfers van de meerjarenbegroting 2018 t/m 2021 die nog door uw raad moeten worden vastgesteld.
- Bij het programma 'Financiering en algemene dekkingsmiddelen' is aanvullend nog inzicht gegeven in het totaal van de dotaties en onttrekkingen aan de reserves.

De beleidsindicatoren zijn waar mogelijk aangepast per juli 2017. Op basis van de informatie zoals deze te vinden is op de website www.waarstaatjegemeente.nl De indicatoren van Neerijnen worden vergeleken met de indicatoren van gemeenten met ongeveer dezelfde omvang. Gemeenten met een inwoneraantal van < 25.000. De daaruit voortvloeiende indicatoren betreffen 2016 indien de gegevens aanwezig zijn.

2.2 Programma 0 - Bestuur en Ondersteuning

Portefeuillehouder:	Burgemeester Wethouder Krook Wethouder Verwoert	Programmamanager:	S. van Dijk
---------------------	---	-------------------	-------------

Omschrijving Programma

Het programma 'Bestuur en Ondersteuning' omvat de onderdelen bestuursorganen, intergemeentelijke samenwerking, rechtsbescherming en klachtenbehandeling en dienstverlening. Beheer woningen, nutsbedrijven en de reserves.

Uitvoeringskaders

Omschrijving	Vastgesteld door	Datum vaststelling
▪ Nota burgerparticipatie	Raad	05-02-2015
▪ Klachtenverordening 2013	Raad	25-04-2013
▪ Samen werken aan dienstverlening	College	17-03-2011
▪ Regeling Beheer en Toezicht BRP	College	01-09-2014
▪ Privacyreglement verstrekkingen BRP	College	16-06-2014
▪ Verordening gemeentelijke rekenkamercommissie Neerijnen 2010	Raad	01-04-2010
▪ Realisatieplan E-overheidsvoorzieningen gemeente Neerijnen	College	04-05-2009
▪ Verordening rechtspositie wethouders, raads- en commissieleden	Raad	10-07-2008
▪ BRP verordening	Raad	06-02-2014
▪ Communicatienota Neerijnen 2007	College	04-09-2007
▪ Verordening Burgerinitiatief	Raad	06-10-2005
▪ Inspraakverordening	Raad	13-04-2004

Ontwikkelingen

- Besluit tot vorming van gemeente West Betuwe is in 2017 genomen door de raden. In 2018 wordt in diverse werkgroepen gewerkt aan de overgang en implementatie van de gezamenlijke taken in de nieuwe gemeente.
- Doorontwikkelen van burgerparticipatie door burgers te betrekken bij de gemeente en het gemeentebestuur door het verschaffen van heldere informatie en waar mogelijk participatie bij onderwerpen met een maatschappelijke impact.
- De communicatie capaciteit van de drie deelnemende gemeenten in West Betuwe wordt samengevoegd. Dit om het werk zo efficiënt, kwalitatief en kwantitatief mogelijk uit te voeren. Hiertoe is mede de formatie uitgebreid om de communicatie voor de vorming van West Betuwe te ondersteunen.
- Er is structureel budget (€ 36.000) toegevoegd ten behoeve van de financiering van het ambitiedocument Regio Rivierenland. (Perspectievennota 2017-2020)

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Programmadoelstelling	Een dienstbare en klantgerichte gemeente die maatschappelijke ontwikkelingen adequaat in beleid vertaalt en waarin wordt samengewerkt met inwoners, bestuurlijke en maatschappelijke partners en het bedrijfsleven.
Beleidsdoelstelling	<p>Binnen dit programma gelden de volgende beleidsdoelstellingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Optimaliseren van de klantgerichtheid, de klantvriendelijkheid en de efficiency van de dienstverlening. ▪ Een transparant werkend bestuur en een transparant werkende organisatie die inwoners en belanghebbenden actief en vroegtijdig betrekken bij de beleidsvoorbereiding en de beleidsuitvoering en die nadien actief informeren over de genomen besluiten. Met uitingen in de weekkranten en op een goed toegankelijke website met actuele en adequate informatie.

Beleidsdoelstelling 1: Optimaliseren van de klantgerichtheid, de klantvriendelijkheid en de efficiency van de dienstverlening.

Subdoelstelling	Activiteit(en)	Kosten per activiteit
Verbeteren van de digitale dienstverlening	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Verbeteren en actueel houden van de informatie op de website (continue proces) 	Met name ambtelijke uren
Verbeteren van de interactieve en persoonlijke dienstverlening	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Onderzoek naar de mogelijkheid tot inzet van interactieve applicaties en gebruik sociale media. 	Met name ambtelijke uren

Beleidsdoelstelling 2: Een transparant werkend bestuur en een transparant werkende organisatie die inwoners en belanghebbenden actief en vroegtijdig betrekken bij de beleidsvoorbereiding en de beleidsuitvoering en die nadien actief informeren over de genomen besluiten.

Subdoelstelling	Activiteit(en)	Kosten per activiteit
Belanghebbenden laten participeren bij beleidsontwikkeling en -uitvoering	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Inrichten van processen op het betrekken van burgers bij de besluitvorming 	Ambtelijke uren
Verbeteren kwaliteit en efficiency van het bestuur van de organisatie	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Participeren in regionale samenwerking binnen de speerpunt beraden 	Ambtelijke uren

De bijdrage van verbonden partijen aan het realiseren van de doelstellingen.

Verbonden partij:

Regio Rivierenland

Bijdrage/doelstelling:

Regio Rivierenland is opgericht om de deelnemende gemeenten te ondersteunen en te faciliteren op alle terreinen waarop gemeenten zich richten en een verantwoordelijkheid hebben. Dit gebeurt door gemeentelijke taken aan de regio over te dragen, contracten met de Regio af te sluiten over het leveren van diensten en afspraken te maken over beleidsmatige afstemming. Voor 2017 is een extra budget beschikbaar met betrekking tot het ambitiedocument van de Regio Rivierenland. Deze gelden worden gestort in een investeringsfonds. Besluitvorming hierover vond plaats in de perspectievennota 2017-2020 die gelijktijdig met de voorjaarsnota 2016 is vastgesteld. Daarnaast is een contract ten aanzien van het inkoopbureau afgesloten met de regio.

Beleidsindicatoren (verplichte basisset)				
Indicator	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Formatie in fte per 1.000 inwoner.	3,2	3,3	3,3	3,3
Bezetting in fte per 1.000 inwoner	3,2	3,3	3,3	3,3
Apparaatskosten per inwoner	291	279	279	279
Externe inhuur % t.o.v. totaal loonsom en inhuur	8,6%	10%	5,2%	5,2%
Overhead % t.o.v. totale lasten	9,5%	9,0%	9,0%	9,0%

Wat mag het kosten?

0. Bestuur en ondersteuning		2016	2017	2018	2019	2020	2021
0.1 Bestuur	lasten	997.646	993.354	1.421.645	934.402	953.416	954.171
	batens	-58.860	-30.467	-32.928	-32.928	-32.928	-32.928
	Saldo	938.786	962.887	1.388.717	901.474	920.488	921.243
0.2 Burgerzaken	lasten	605.538	483.778	533.830	505.048	513.048	498.278
	batens	-261.218	-229.175	-229.175	-184.475	-184.475	-184.475
	Saldo	344.320	254.603	304.655	320.573	328.573	313.803
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	lasten	460.152	72.563	69.426	69.049	68.671	68.292
	batens	-522.114	-69.400	-69.400	-69.400	-69.400	-69.400
	Saldo	-61.962	3.163	26	-351	-729	-1.108
Totaal	lasten	2.063.336	1.549.695	2.024.901	1.508.499	1.535.135	1.520.741
	batens	-842.192	-329.042	-331.503	-286.803	-286.803	-286.803
	Saldo	1.221.144	1.220.653	1.693.398	1.221.696	1.248.332	1.233.938

2.3 Programma 1 – Veiligheid

Portefeuillehouder: Burgemeester	Programmamanager: R. de Gans
----------------------------------	------------------------------

Omschrijving Programma	De gemeente wil haar inwoners een veilige woon- en leefomgeving bieden, waarbij op een adequate handhaving, toezicht, hulpverlenings- en rampenbestrijdingsorganisatie kan worden gerekend.
-------------------------------	---

Uitvoeringskaders	Omschrijving	Vastgesteld door	Datum vaststelling
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uitvoeringsplan 2018 (inclusief evaluatie 2017) 	College (t.k.n. raad)	1 ^e kwartaal 2017
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Integraal veiligheidsbeleid 2015 t/m 2018 	Raad	19-03-2015	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Veiligheidsstrategie Oost-Nederland en Meerjarenbeleid politie Oost-Nederland 2015 t/m 2018 	(Boven-) Lokale driehoek	Najaar 2014	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wet op de Veiligheidsregio's 	Rijk	01-10-2010	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wet tijdelijk huisverbod 	Rijk	09-10-2008	

Ontwikkelingen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ontwikkelingen Veiligheidsregio Gelderland-Zuid: bezuinigingen en dekkingsplan brandweer. ▪ Veiligheidshuis; aansturing en organisatie
-----------------------	---

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Programmadoelstelling	De inwoners van de gemeente Neerijnen moeten veilig zijn en zich veilig voelen.
------------------------------	---

Beleidsdoelstelling	Binnen dit programma geldt de volgende doelstelling: In stand houden en waar mogelijk verbeteren van het huidige veiligheidsniveau middels het opstellen van een integraal veiligheidsplan waar de onderstaande 5 veiligheidsvelden aan bod komen.
----------------------------	---

Beleidsdoelstelling: In stand houden en waar mogelijk verbeteren van het huidige veiligheidsniveau, middels het opstellen van een integraal veiligheidsplan waar de onderstaande 5 veiligheidsvelden aan bod komen

Subdoelstelling	Activiteit(en)	Kosten per activiteit
Veilige woon- en leefomgeving	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Het aantal woninginbraken stabiliseren of verminderen, d.m.v. publicaties, buurtpreventie teams. 	Ambtelijke uren
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Deelnemen aan buurtbemiddeling 	€ 2.500
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Inwoners stimuleren deel te nemen aan Burgernet (11%). 	€ 1.150
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Structureel organiseren integraal veiligheidsoverleg 	Ambtelijke uren
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Structureel uitvoering geven aan de Wet tijdelijk huisverbod inzake huiselijk geweld 	€ 888 (jaarlijkse indexering)
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Deelnemen aan het Veiligheidshuis 	€ 7.840
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ inzet toezichthouder voor APV 	Ambtelijke uren € 20.000 Ambtelijke uren

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Inzet BOA verkeer (AVRI) ▪ Het adviseren van de burgemeester en het college op het gebied van openbare orde en veiligheid (OOV) 	
Bedrijvigheid en veiligheid	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Advisering evenementen ▪ Integrale voorbereiding en evaluatie jaarwisseling ▪ Bewustwording creëren bij ondernemers, via de Ondernemers Vereniging Neerijnen (OVN), over de eigen mogelijkheden om de veiligheid in en om het bedrijf te vergroten. ▪ Tegengaan van heling m.b.v. het digitaal opkopersregister (DOR) naast de papierenversie. 	<p>Ambtelijke uren € 17.000</p> <p>Ambtelijke uren</p> <p>Ambtelijke uren</p>
Jeugd en veiligheid	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mede opstellen van de jeugdscan ▪ Deelname aan het Veiligheidshuis ▪ Voorlichting Iris Zorg op basisscholen. 	<p>Ambtelijke uren Zie eerdergenoemd bedrag Ambtelijke uren</p>
Fysieke veiligheid	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Structureel uitvoering geven aan het Regionaal Crisisplan door o.a. zelfredzaamheid te stimuleren (Bevolkingszorg) ▪ Adviseren van de burgemeester en het college op het gebied van de rampenbestrijding ▪ Opleiden, trainen en oefenen van de gemeentelijke rampenorganisatie ▪ Deelname aan regionale werkgroepen om de belangen van de gemeente te behartigen op het gebied van rampenbestrijding ▪ Piketregeling Officier van Dienst – Bz ▪ In stand houden van het huidige niveau van de brandweezorg 	<p>€ 1.034 ¹</p> <p>Ambtelijke uren</p> <p>€ 2.600 Ambtelijke uren</p> <p>€ 2.500 Bijdrage Veiligheidsregio</p>
Integriteit en veiligheid	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Anti discriminatievoorziening ▪ Deelname aan het convenant RIEC ▪ Bibob controle uitvoeren ▪ Uitvoering geven aan het hennep convenant 	<p>€ 4.464 (€ 0,3752 per inwoner) € 2.000</p> <p>Ambtelijke uren Ambtelijke uren</p>
Alle 5 de veiligheidsvelden	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Integraal veiligheidsbeleid ▪ Ambtelijke ondersteuning Basisteam de Waarden 	<p>€ 4.083 € 1.489 (€ 0,126 per inwoner)</p>

De bijdrage van verbonden partijen aan het realiseren van de doelstellingen.

Verbonden partij:

Veiligheidsregio Gelderland-Zuid

Bijdrage/doelstelling:

De Veiligheidsregio Gelderland Zuid (VRGZ) is een organisatie voor brandweezorg,

¹ Bij het niet leveren van personele bijdrage (3 personen) aan de stafsectie bevolkingszorg, moet per persoon € 1.000 worden bijgedragen, dit bedrag wordt dus met maximaal € 3.000 verhoogd.

geneeskundige hulpverlening en voorbereiding en coördinatie op het gebied van rampenbestrijding en crisisbeheersing. De VRGZ zorgt voor een veilige regio waarin rampen en crises zo goed mogelijk voorkomen en bestreden worden en de inwoners kunnen rekenen op snelle en goede geneeskundige hulpverlening en brandweezorg. Dit doet zij samen met de 16 gemeenten, de politie en andere lokale, regionale en landelijke partijen.

Verbonden partij:

Avri

Bijdrage/doelstelling:

Als gemeente Neerijnen nemen wij het dienstenpakket IBOR (Integraal Beheer Openbare Ruimte) af van Avri. Binnen dat pakket verzorgt Avri voor dit programma taken op het gebied van Integrale veiligheid, Zwerfdieren, Dierenambulance Tiel en de handhaving APV en bijzondere wetten. Dit levert een bijdrage aan de algehele fysieke veiligheid binnen de gemeente.

Beleidsindicatoren (verplichte basisset)				
Indicator	2014	2015	2016	vergelijking
Aantal per 10.000 inwoners				
Verwijzingen Halt	149,1	67,0	45	107,8
Harde kern jongeren	1	-	-	0,4
Aantal per 1.000 inwoners				
Winkeldiefstallen	0,0	0,0	0,0	0,8
Indicator (vervolg)	2014	2015	2016	vergelijking
Geweldsmisdrijven	2,9	4,2	3,3	3,2
Diefstallen uit woning	4,2	5,4	2,5	2,4
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	5,0	3,3	3,3	4,3

Actualisatie indicatoren juli 2017. Vergelijking = gemiddelde score bij gemeenten < 25.000 inwoners voor het laatst bekende jaar.

Bron: Waarstaatjegemeente.nl

Wat mag het kosten?

		2016	2017	2018	2019	2020	2021
1. Veiligheid							
1.1 Crisisbestrijding	lasten	956.256	947.716	936.716	925.716	914.716	903.716
	baten	-1.388	0	0	0	0	0
	Saldo	954.868	947.716	936.716	925.716	914.716	903.716
1.2 Openbare Orde en Veiligheid	lasten	231.377	209.483	216.696	215.831	215.831	212.831
	baten	-18.655	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000
	Saldo	212.722	199.483	206.696	205.831	205.831	202.831
Totaal	lasten	1.187.633	1.157.199	1.153.412	1.141.547	1.130.547	1.116.547
	baten	-20.043	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000
	Saldo	1.167.590	1.147.199	1.143.412	1.131.547	1.120.547	1.106.547

2.4 Programma 2 - Verkeer, vervoer en waterstaat

Portefeuillehouder:	Wethouder Kool	Programmamanager:	P. Buijs
---------------------	----------------	-------------------	----------

Omschrijving programma

Het programma 'Verkeer, vervoer en waterstaat' omvat het beheren, onderhouden, (verkeerstechnisch) verbeteren en uitbreiden van de gemeentelijke infrastructuur binnen de gemeentelijke grenzen.

Uitvoeringskaders

Omschrijving	Vastgesteld door	Datum vaststelling
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Beleidsplan beheer en onderhoud openbare verlichting ▪ Beleidsplan beheer en onderhoud wegen 	Raad	13-12-2013
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Invulling zorgtaken grond- en hemelwater 	College	Mei 2011
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Fietsbeleidsplan ▪ Programma Hoogfrequent Spoor ▪ Verkeersveiligheidsplan ▪ Waterplan 2013 t/m 2017 	Raad	December 2010
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Gecombineerd Meerjarenonderhoudsbestek maaien, gazon maaien, wegbermen en schonen watergangen 2016 t/m 2018 	Rijk	Juni 2010
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Beleid hogere grenswaarde weg- en railverkeer gemeente Neerijnen 	Raad	1995
	Raad	26-09-2013
	College	2015
	College	26-06-2007

Ontwikkelingen

- De provincie Gelderland is voornemens op de provinciale wegen binnen de gemeente Neerijnen groot onderhoud uit te voeren (N830). De gemeente Neerijnen heeft in de meerjarenplanning wegen gezorgd voor aansluiting met deze werkzaamheden. De raad van heeft in november 2016 besloten voor de aanleg van de rotonde voor de ontsluiting Hellouw een financiële bijdrage te leveren. De provincie Gelderland gaat de rotonde aanleggen in 2018/2019; Het krediet voor de aanleg is bij VJN 2017 gevoteerd.
- Het wegwerken van de achterstanden in het onderhoud aan de wegen staat onder druk. In de zomer 2016 is een meerjarenprogramma vervanging en reconstructie Wegen en bijbehorend raadsvoorstel opgesteld. In januari 2017 heeft de gemeenteraad hiermee ingestemd. Vanaf 2017 is meer budget beschikbaar voor het onderhoud en de rehabilitatie van de wegen.
- In 2017 zijn conform het beleidsplan beheer en onderhoud openbare verlichting, na instemming van de gemeenteraad, de armaturen binnen de bebouwde kom vervangen door LED verlichting. Vanaf 2018 zullen door deze maatregelen naar verwachting de onderhouds- en energiekosten dalen van de openbare verlichting binnen de gemeente Neerijnen.
- De gemeenteraad heeft € 90.000,= beschikbaar gesteld voor het veiliger maken van het wegennet voor het fietsverkeer. Met dit budget worden fietsvoorzieningen op de wegen, die voor rehabilitatie in aanmerking komen verbeterd en/of aangelegd. Basis voor deze verbeteringen is het fietsbeleidsplan.

- De provincie heeft de concessie met Arriva tot 2025 verlengd. Dit betekent dat de buslijnen in Neerijnen in stand worden gehouden (en niet wordt overgegaan naar een flexnet). Arriva, provincie Gelderland en gemeenten gaan binnen deze concessie kijken naar een ombouw van de buslijnen.
- Het WRP wordt herzien en voorgelegd voor de start van de nieuwe gemeente West Betuwe per 1 januari 2019. Voor wat betreft 2018 is er voor gekozen om het huidige WRP met 1 jaar te continueren.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daar voor doen?

Programmadoelstelling	Verbeteren, onderhouden en verkeersveilig maken van de gemeentelijke infrastructuur binnen de gemeentelijke grenzen.
Beleidsdoelstelling	Binnen dit programma gelden de volgende doelstellingen: <ol style="list-style-type: none"> 1. Verbeteren van het kwaliteits- en veiligheidsniveau van het wegennet. 2. Voldoen aan de wettelijke eisen c.q. richtlijnen ten aanzien van het beheren van oppervlaktewater en watergangen. 3. Verbeteren van de bereikbaarheid.

Beleidsdoelstelling 1: Verbeteren van het kwaliteits- en veiligheidsniveau van het wegennet		
Subdoelstelling	Activiteit(en)	Kosten per activiteit
Verbeteren van de kwaliteit van het verharde wegennet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uitvoeren van onderhoud van het wegennet ▪ Uitvoeren van onderhoud wegbermen 	€ 1.026.645 (incl. uren Avri) € 125.578 (incl. uren Avri)
Verbeteren van de verkeersveiligheid	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Verkeersmaatregelen ▪ Gladheidsbestrijding 	€ 63.947 € 44.513
Verbeteren van het openbare verlichtingsnet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uitvoeren van onderhoud aan het openbaar verlichtingsnet 	€ 96.875

Beleidsdoelstelling 2: Voldoen aan de wettelijke eisen c.q. richtlijnen ten aanzien van het beheren van oppervlaktewater en watergangen		
Subdoelstelling	Activiteit(en)	Kosten per activiteit
Voldoen aan het nationaal bestuursakkoord water met betrekking tot watersystemen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Beheer en onderhoud watergangen en bermen ▪ Stedelijke wateropgaven 	Voor kosten jaarlijks schonen watergangen en bermen € 125.578 Bestuurlijk investeringen uitgesteld tot na de doorrekening nieuw klimaat-scenario (medio 2017)
Participeren in waterveiligheids-projecten van hogere overheden	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Waal Weelde West ▪ Heesseltsche Uiterwaarden 	Ambtelijke uren

Beleidsdoelstelling 3: Verbeteren van de bereikbaarheid		
Subdoelstelling	Activiteit(en)	Kosten per activiteit
Verbeteren van de bereikbaarheid van de	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Participeren in regionaal programma bereikbaar 	Ambtelijke uren

kernen en het buitengebied	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Onderzoek verkeers-maatregelen dijk 	Ambtelijke uren
Verbeteren van het openbaar vervoer	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Participeren in regionaal programma bereikbaar ▪ Uitvoeren PHS (Programma Hoogfrequent Spoor) ▪ Exploiteren Variks veer 	€ 3.320 (saldo)
Verbeteren van het fietsroutenetwerk	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uitvoeren fietsbeleidsplan 	Extra budget € 90.000. Ambtelijke uren (m.n. begeleiden provinciaal project)

De bijdrage van verbonden partijen aan het realiseren van de doelstellingen.

Verbonden partij:

Avri

Bijdrage/doelstelling:

Als gemeente Neerijnen nemen wij het dienstenpakket IBOR (Integraal Beheer Openbare Ruimte) af van Avri. Binnen dit programma zorgt Avri voor onderhoud wegen, openbare verlichting, straatreiniging, gladheidsbestrijding, onderhoud bermen en watergangen, verkeersmaatregelen, wegmeubilair en reguleren van de openbare ruimte.

Beleidsindicatoren (verplichte basisset)				
Indicator	2014	2015	2016	vergelijking
% Ziekenhuisopname n.a.v. verkeersongeval met een motorvoertuig	6%	15%	-	7%
% Ziekenhuisopname n.a.v. verkeersongeval met een fietser	6%	5%	-	9%

Actualisatie indicatoren juli 2017. Vergelijking = gemiddelde score bij gemeenten < 25.000 inwoners voor het laatst bekende jaar.

Bron: Waarstaatjegemeente.nl

Wat mag het kosten?

		2016	2017	2018	2019	2020	2021
2. Verkeer, Vervoer en Waterstaat							
2.1 Verkeer en Vervoer	lasten	2.397.132	1.592.640	1.826.356	1.863.073	1.917.241	1.892.463
	baten	-206.926	0	0	0	0	0
	Saldo	2.190.206	1.592.640	1.826.356	1.863.073	1.917.241	1.892.463
2.5 Openbaar vervoer	lasten	15.062	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
	baten	-9.930	-5.180	-5.180	-5.180	-5.180	-5.180
	Saldo	5.132	4.820	4.820	4.820	4.820	4.820
Totaal	lasten	2.412.194	1.602.640	1.836.356	1.873.073	1.927.241	1.902.463
	baten	-216.856	-5.180	-5.180	-5.180	-5.180	-5.180
	Saldo	2.195.338	1.597.460	1.831.176	1.867.893	1.922.061	1.897.283

2.5 Programma 3 - Economie

Portefeuillehouder:	Wethouder Verwoert	Programmamanager:	R. van Esterik
---------------------	--------------------	-------------------	----------------

Omschrijving programma

Het programma 'Economie' omvat het voorbereiden, ondersteunen en uitvoeren van projecten met als doel economische groei in Rivierenland en Neerijnen.

Uitvoeringskaders

Omschrijving	Vastgesteld door	Datum vaststelling
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Regionaal Programma Bedrijventerreinen (RPB) 	Regio/Provincie	2016
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ambitiedocument 	Regio	Eind 2015
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Speerpunten 	Regio	Eind 2015
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Detailhandelsvisie 	Raad	2014
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Afsprakenkader bedrijventerreinen Rivierenland 	Raad	2013
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Economische visie 'Samen vooruit' 	Raad	26-05-2011
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sociaal economische Visie Rivierenland 2009-2020 	Regio	15-12-2008

Ontwikkelingen

- Landelijk is sprake van een economische groei. De prognoses van het CBS zijn richting toekomst positief. Neerijnen en West Betuwe moeten invulling geven aan deze landelijke cijfers en profiteren van deze groei en door daar activiteiten op te ondernemen en het ondernemerschap verder te stimuleren.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daar voor doen?

Programmadoelstelling

Economische groei in Rivierenland en Neerijnen.

Beleidsdoelstelling

Binnen dit programma geldt de volgende doelstelling:

1. De bedrijvigheid waar mogelijk ondersteunen en stimuleren

Beleidsdoelstelling 1: De bedrijvigheid waar mogelijk ondersteunen en stimuleren		
Subdoelstelling	Activiteit(en)	Kosten per activiteit
Ondersteunen van de bedrijvigheid	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ondersteuning Ondernemersvereniging Neerijnen (OVN) ▪ Logistieke Hotspot Rivierenland ▪ Herijking Regionaal Programma Bedrijventerreinen ▪ Deelname fruitpact 	<p>€ 225</p> <p>€ 2.250</p> <p>€ 3.000</p>
Stimuleren van de bedrijvigheid	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bijdrage RBT ▪ Onderzoek haalbaarheid aanleg glasvezel in buitengebied/kernen ▪ Deelname regioprogramma ▪ Uitvoeren projecten Regio 	<p>€ 12.500</p> <p>€ 6.084</p> <p>€ 3.000</p>
Vergroten en verbeteren van recreatiemogelijkheden om toerisme te bevorderen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uitvoeren regionale en lokale Visie recreatie en toerisme in het kader van het Regiocontract 2012-2015 ▪ Uitvoeren actiepunten uit (nog vast te stellen) meerjarenplan Speerpunten (Regio) 	Ambtelijke uren en budget toerisme (€ 3.000)

Beleidsindicatoren (verplichte basisset)				
Indicator	2014	2015	2016	vergelijking
% Functiemenging (verhouding banen en woningen, waarbij bij 0% alleen sprake is van wonen en bij 100% alleen werken)	-	57,5%	56,3	47,2%
Bruto Gemeentelijk Product (verwacht t.o.v. gemeten, < 100 is boven verwachting)	Niet bekend	Niet bekend-	2013: 84	2013: 103
Vestigingen (van bedrijven) uitgedrukt in aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	172,9	175,5	176,6	142,2

Actualisatie indicatoren juli 2017. Vergelijking = gemiddelde score bij gemeenten < 25.000 inwoners voor het laatst bekende jaar.

Bron: Waarstaatjegemeente.nl

Wat mag het kosten?

3. Economie		2016	2017	2018	2019	2020	2021
3.1 Economische ontwikkeling	lasten	62.979	32.078	15.144	15.057	15.057	15.057
	baten	0	0	0	0	0	0
	Saldo	62.979	32.078	15.144	15.057	15.057	15.057
3.4 Economische promotie	lasten	21.573	29.120	24.335	24.304	24.304	24.304
	baten	0	0	0	0	0	0
	Saldo	21.573	29.120	24.335	24.304	24.304	24.304
Totaal	lasten	84.552	61.198	39.479	39.361	39.361	39.361
	baten	0	0	0	0	0	0
	Saldo	84.552	61.198	39.479	39.361	39.361	39.361

2.6 Programma 4 - Onderwijs

Portefeuillehouder:	Wethouder Andriesse	Programmamanager:	P. van Veluw
---------------------	---------------------	-------------------	--------------

Omschrijving programma

Het programma 'Onderwijs' omvat de zorg voor lokaal onderwijsbeleid, het voorkomen en bestrijden van onderwijsachterstanden, het stimuleren van de onderwijskwaliteit, het stimuleren van de persoonlijke ontwikkeling van diverse doelgroepen inclusief kinderopvang en peuterspeelzalen en voor onderwijshuisvesting.

Uitvoeringskaders

Omschrijving	Vastgesteld door	Datum vaststelling
<ul style="list-style-type: none"> ▪ VVE beleid "Jong geleerd is... oud gedaan" 	Raad	24-11-2016
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Convenant VVE gemeente Neerijnen 	College	18-07-2017
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Verordening Leerlingenvervoer, inclusief wijziging 1 augustus 2015 	Raad	15-09-2016
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uitvoeringsplan Jeugd en Wmo 2017-2018 	College	18-07-2017
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Verordening onderwijshuisvesting 	Raad	22-11-2007
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Geactualiseerd Integraal Huisvestingsplan 2013-2022 	Raad	07-02-2013

Ontwikkelingen

- Landelijk gezien krimpt het aantal leerlingen; dit heeft gevolgen voor de huisvestingsbehoefte in het onderwijs. Er is een kaderstellende notitie over actuele ontwikkelingen op het gebied van onderwijshuisvesting in de gemeente Neerijnen “Van Raamwerk naar Werkagenda 2017” opgesteld. In het kader van de herindeling worden de genoemde onderwerpen gezamenlijk met de gemeente Geldermalsen en Lingewaal opgepakt.
- Het Rijk blijft tot 2019 middelen beschikbaar stellen voor het voorkomen en het bestrijden van onderwijsachterstanden. In 2019 komt er een nieuw kader en een nieuwe bekostigingssystematiek. Het nieuwe kader komt naar verwachting in het eerste kwartaal van 2018 naar buiten. Het CBS onderzoekt de invloed van verschillende indicatoren, zoals opleidingsniveau van ouders, land van herkomst, verblijfsduur in Nederland en buurtkenmerken. Hierop wordt nieuwe bekostigingssystematiek gebaseerd.
- Het Rijk heeft met gemeenten afgesproken dat alle peuters naar de kinderopvang of peuterspeelzaal kunnen gaan. Dit vanuit de overtuiging dat goede kinderopvang bijdraagt aan de ontwikkeling van kinderen en aan een goede start op de basisschool.
- Met ingang van 1 januari 2018 is de Wet Harmonisatie kinderopvang en peuterspeelzaalwerk en de Wet Innovatie en kwaliteit kinderopvang in werking getreden. Het doel is om het peuterspeelzaalwerk en kinderopvang te harmoniseren en de kwaliteitseisen te verhogen. Hiervoor gaan dezelfde eisen gelden voor beide voorschoolse voorzieningen. Het Rijk financiert via de kinderopvangtoeslag de opvang van kinderen van werkende ouders. Het aanbod voor peuters zonder recht op kinderopvangtoeslag blijft bij gemeenten.
- In het Uitvoeringsplan Jeugd en Wmo 2017-2018 wordt de relatie en verbinding tussen jeugdzorg en onderwijs versterkt door aandacht voor laaggeletterdheid, inzet schoolmaatschappelijk werk, LEA overleg, uitvoering pilots Passend onderwijs.
- Wet Markt en Overheid: De gemeente hanteert bij verhuur van ruimten peuterspeelzalen verschillende huurtarieven. De gemeente dient te beoordelen of er sprake is van staatssteunrecht (een symbolische huursom die afwijkt van de marktprijs) of van Mededingingsregels (een marktconforme prijs in de zin van Wet Markt en Overheid).

Wat willen we bereiken en wat gaan we daar voor doen?

Programmadoelstelling

Verzorgen en behouden van kwalitatief goed onderwijs

Beleidsdoelstelling

Binnen dit programma gelden de volgende beleidsdoelstellingen:

- Jongeren moeten na het afsluiten van hun leerplichtperiode in het bezit zijn van een startkwalificatie
- Voorkomen en verminderen van het aantal leerlingen met een educatieve achterstand
- Zorgen voor passende en adequate onderwijshuisvesting
- ‘alle peuters naar een voorschoolse voorziening’
- Het consultatiebureau (CB), de voorschoolse voorzieningen en de gemeente spannen zich gezamenlijk in om de hele doelgroep voor voorschoolse educatie te bereiken
- Goede verbinding tussen onderwijs en jeugdzorg.

Beleidsdoelstelling 1: Jongeren moeten na het afsluiten van hun leerplichtperiode in het bezit zijn van een startkwalificatie.		
Subdoelstelling	Activiteit(en)	Kosten per activiteit
Adequaat uitvoering geven aan de handhaving van de leerplicht om vroegtijdig schoolverlaten te voorkomen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Inzetten leerplichtambtenaar 	€ 45.937

Beleidsdoelstelling 2: Voorkomen en verminderen van het aantal leerlingen met een educatieve achterstand		
Subdoelstelling	Activiteit(en)	Kosten per activiteit
Alle voorschoolse voorzieningen, die minstens 3 dagdelen draaien en horizontale groepen hebben, VVE laten aanbieden.)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 31-12-2018 moeten alle VVE-leidsters 3F geschoold zijn. • Naast spelen ook educatieve programma's aanbieden 	Betaling ten laste van rijksvergoeding en LEA-reserve Externe inkoop
Voortzetting en verdieping samenwerking voorschools onderwijs en basisonderwijs	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Met scholen en peuterspeelzalen afspraken maken om voorschoolse voorzieningen (VVE) aan te bieden (resultaatafspraken) ▪ Harmoniseren kinderopvang en peuterspeelzaalwerk 	Ambtelijke uren
Uitvoering Convenant Voor- en Vroegschoolse Educatie	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoering geven aan het Convenant Voor- en Vroegschoolse Educatie • Minimaal twee keer per jaar met schoolbesturen, voorschoolse voorzieningen gezamenlijk bestuurlijk overleg voeren (Lokale Educatieve Agenda) 	Ambtelijke uren

Beleidsdoelstelling 3: Zorgen voor passende en adequate onderwijshuisvesting		
Subdoelstelling	Activiteit(en)	Kosten per activiteit
In samenspraak met schoolbesturen zorgen voor adequate huisvesting voor leerlingen en personeel in het primair onderwijs.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Overleg met schoolbesturen 	Ambtelijke uren
Zorg dragen voor gymlokalen en adequate inventaris	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Periodieke inspectie inventaris ▪ Vervangen en onderhouden inventaris 	€ 20.840

Beleidsdoelstelling 4: Het consultatiebureau (CB), de voorschoolse voorzieningen en de gemeente spannen zich gezamenlijk in om de hele doelgroep voor voorschoolse educatie te bereiken		
Subdoelstelling	Activiteit(en)	Kosten per activiteit
Alle VVE-geïndiceerde kinderen ontvangen Voorschoolse educatie	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Voorschoolse educatie, minimaal 10 uren per week voor 50 peuters, uitgegaan van 60% KOT-ouders (KOT= kinderopvangtoeslag) 	109.000,-
Kwaliteit VVE op peil houden	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 4F scholing VVE-leidsters voorschool 	13.600,-

Beleidsdoelstelling 5: 'Alle peuters naar een voorschoolse voorziening		
Subdoelstelling	Activiteit(en)	Kosten per activiteit
80% peuters 2-4 jaar naar voorschool	▪ Bekostigen peuters niet KOT-ouders	141.200,-

Beleidsdoelstelling 6: Goede verbinding tussen onderwijs en jeugdzorg		
Subdoelstelling	Activiteit(en)	Kosten per activiteit
In samenspraak met schoolbesturen zorgen voor een goed aansluiting met jeugdzorg	▪ Overleg met de schoolbesturen en organisaties voor jeugdzorg	Ambtelijke uren
Zorg bij kinderen in primair onderwijs voortijdig signaleren	▪ Inzet schoolmaatschappelijk werk (SMW) in het primair onderwijs	n.v.t.

De bijdrage van verbonden partijen aan het realiseren van de doelstellingen.

Verbonden partij:
Regio Rivierenland

Bijdrage/doelstelling:

Regio Rivierenland is opgericht om de deelnemende gemeenten te ondersteunen en te faciliteren op alle terreinen waarop gemeenten zich richten en een verantwoordelijkheid hebben. Dit gebeurt door gemeentelijke taken aan de regio over te dragen, contracten met de Regio af te sluiten over het leveren van diensten en afspraken te maken over beleidsmatige afstemming. Binnen dit programma is een contract met de regio afgesloten ten aanzien van de uitvoering van de leerplichtwet.

Beleidsindicatoren (verplichte basisset)				
Indicator	2014	2015	2016	vergelijking
Absoluut verzuim	0,91	3,16	-	2,77
Relatief verzuim	23,13	22,61	-	23,7
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers) – % deelnemers aan het VO en het MBO onderwijs	-	-	-	-

Actualisatie indicatoren juli 2017. Absoluut- en relatief verzuim worden m.i.v. 2016 afgezet tegen het aantal leerplichtige leerlingen in een gemeente. De gegevens vanaf 2014 zijn hierop aangepast. Vergelijking = gemiddelde score bij gemeenten < 25.000 inwoners voor het laatst bekende jaar.

Bron: Waarstaatjegemeente.nl

Wat mag het kosten?

		2016	2017	2018	2019	2020	2021
4. Onderwijs							
4.1 Openbaar basisonderwijs	lasten	82.824	70.926	70.926	70.926	70.926	70.926
	baten	0	0	0	0	0	0
	Saldo	82.824	70.926	70.926	70.926	70.926	70.926
4.2 Onderwijshuisvesting	lasten	444.479	328.141	320.737	316.925	313.066	309.272
	baten	0	0	0	0	0	0
	Saldo	444.479	328.141	320.737	316.925	313.066	309.272
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzakerlasten	lasten	646.695	679.658	560.117	568.177	576.999	585.825
	baten	-56.672	-67.726	-67.726	-67.726	-67.726	-67.726
	Saldo	590.023	611.932	492.391	500.451	509.273	518.099
Totaal	lasten	1.173.998	1.078.725	951.780	956.028	960.991	966.023
	baten	-56.672	-67.726	-67.726	-67.726	-67.726	-67.726
	Saldo	1.117.326	1.010.999	884.054	888.302	893.265	898.297

2.7 Programma 5 - Sport, cultuur en recreatie

Portefeuillehouders:	Wethouder Krook Wethouder Verwoert Wethouder Andriesse Wethouder Kool	Programmamanager:	P. Buijs
----------------------	--	-------------------	----------

Omschrijving programma	Het programma 'Sport, cultuur en recreatie' omvat de onderdelen bibliotheek, kunst, toerisme, cultuur en sport en recreatie.
-------------------------------	--

Uitvoeringskaders	Omschrijving	Vastgesteld door	Datum vaststelling
	▪ Beleids- en beheerplan Openbaar Groen	Raad	19-12-2013
	▪ Regionale visie Recreatie/toerisme Lokale visie Recreatie/toerisme Kansenkaart	Raad	07-02-2013
	▪ Regiocontract 2012-2015	Raad	2012
	▪ Beleidsnota Kunst en cultuur Neerijnen 2012-2015	Raad	09-02-2012
	▪ Sportaccommodatiebeleid 2010	Raad	2010
	▪ Kadernota Herijking subsidiebeleid	Raad	18-02-2016
	▪ Algemene Subsidieverordening gemeente Neerijnen 2017	Raad	07-07-2016
	▪ Nota afstoten snippergroen + actualisatie per 1 augustus 2015	Raad	2009
	▪ Cultuurhistorisch beleid Neerijnen	Raad	09-07-2009
	▪ CultuurPact 2009-2012, vervolg op het "Gebiedsgericht cultuurbeleid"	Regionaal portefeuille- houders- overleg	09-10-2008
	▪ Archiefverordening	Raad	24-04-2008
	▪ Landschapsontwikkelingsplan (LOP) 2008-2013	Raad	21-03-2008
	▪ Kampeerbeleid	Raad	20-12-2007
	▪ Toeristisch recreatieve visie/ actieplan Rivierenland 2007-2011 "Kansen tussen de dijken"	Raad	08-02-2007
	▪ Monumentenverordening	Raad	21-12-2006

Ontwikkelingen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Gemeenten worden ondersteund in het creëren van voldoende sport- en beweegaanbod en deelneming aan cultuur voor alle inwoners (de Brede Impuls Combinatiefuncties). Neerijnen heeft zich aangemeld en heeft Rijksmiddelen toegekend gekregen voor 2,0 fte. Middels cofinanciering (budgettair neutraal) worden de komende jaren met alle lokale partijen (scholen, verenigingen, Stichting Welzijn Neerijnen) vele projecten op terrein van sport, cultuur en welzijn opgepakt. ▪ Op 1 januari 2015 is de nieuwe Wet Stelsel Openbare Bibliotheekvoorzieningen van kracht geworden. Bibliotheek Rivierenland biedt gemeenten nieuwe producten en diensten aan. Om deze reden is een nieuw convenant Bibliotheekwerk 2015 t/m 2018 opgesteld. ▪ De bestuurlijke en financiële problematiek bij het Kulturhus in Haaften is inmiddels opgelost. In 2017 / 2018 zal het Kulturhus worden aangepast en worden verbouwd om o.a. verhuur van ruimte beter mogelijk te maken.
-----------------------	--

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Programmadoelstelling	Het faciliteren van een breed aanbod van diverse kunst-, cultuur- en sportactiviteiten voor de burgers en de toeristen.
Beleidsdoelstelling	Binnen dit programma gelden de volgende beleidsdoelstellingen: 1. Het zoveel mogelijk in stand houden van het huidige niveau van culturele monumenten, activiteiten en voorzieningen. 2. Verbeteren/in stand houden van het aanbod van sport- en recreatiemogelijkheden.

Beleidsdoelstelling 1: Het zoveel mogelijk in stand houden van het huidige niveau van culturele monumenten, activiteiten en voorzieningen		
Subdoelstelling	Activiteit(en)	Kosten per activiteit
In stand houden c.q. heroverwegen van monumenten om zo de geschiedenis zichtbaar te houden	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tijdig onderhoud en reparaties 	€ 10.000
Vieren van nationale dodenherdenking en Bevrijdingsdag	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Organiseren dodenherdenking en Bevrijdingsdag 	€ 10.770
In stand houden en waar mogelijk verbeteren van culturele voorzieningen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uitvoeren Cultuurpact ▪ In overleg met diverse instellingen mogelijkheden onderzoeken of grotere diversiteit van aanbod gerealiseerd kan worden. 	Via regio en ambtelijke kosten
Onderhouden, aanvullen en in stand houden van het 'structurele' openbare groen (Avri)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Opstellen groenbeleid ▪ Onderhoud van het openbaar groen ▪ Stimuleren van biodiversiteit 	€ 597.133
Stimuleren van biodiversiteit	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Opstellen van een voorstel voor uitvoering motie gemeenteraad 	Ambtelijke kosten

Beleidsdoelstelling 2: Verbeteren/in stand houden van het aanbod van sport- en recreatiemogelijkheden		
Subdoelstelling	Activiteit(en)	Kosten per activiteit
Het verbeteren en uitbreiden van speelplekken	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Onderhoud en waar nodig en mogelijk verbetering en uitbreiding van speelplekken door Avri 	€ 24.465
Duurzaam in stand houden van sportaccommodaties	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Beschikbaar stellen van onderhoudssubsidies en bijdragen voor renovatie sportvelden en kleedkamers 	€ 60.870
Faciliteren en stimuleren van sportactiviteiten en culturele activiteiten en verbinden van maatschappelijke organisaties (scholen, sportverenigingen, welzijn, cultuur, etc.)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uitvoeren projecten met lokale partners door een Combinatiefunctiefunctionaris/ Buurtsportcoach verlengd voor de periode 2017-2018. ▪ Ondersteuning forum Kunst en Cultuur (Perspectievennota 2017-2020) 	€ 100.182 € 15.000

De bijdrage van verbonden partijen aan het realiseren van de doelstellingen.

Verbonden partij:

Avri

Bijdrage/doelstelling:

Als gemeente Neerijnen nemen wij het dienstenpakket IBOR (Integraal Beheer Openbare Ruimte) af van Avri. Binnen dit programma draagt Avri zorg voor speelvoorzieningen, baggeren, openbaar groen en evenementen.

Beleidsindicatoren (verplichte basisset)				
Indicator	2014	2015	2016	vergelijking
% Niet sporters	54,1% (2012)	-	-	47%

Actualisering indicatoren juli 2017. Vergelijking = gemiddelde score bij gemeenten < 25.000 inwoners voor het laatst bekende jaar.

Bron: Waarstaatjegemeente.nl

Wat mag het kosten?

		2016	2017	2018	2019	2020	2021
5. Sport cultuur en recreatie	lasten	203.321	183.602	185.448	177.216	177.216	177.216
	baten	0	0	0	0	0	0
	Saldo	203.321	183.602	185.448	177.216	177.216	177.216
5.2 Sportaccommodaties	lasten	184.544	120.305	85.703	85.606	83.358	83.344
	baten	-8.341	-2.347	-2.347	-2.347	-2.500	-2.500
	Saldo	176.203	117.958	83.356	83.259	80.858	80.844
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	lasten	39.609	418.230	69.406	69.267	71.317	61.317
	baten	0	0	0	0	0	0
	Saldo	39.609	418.230	69.406	69.267	71.317	61.317
5.4 Musea	lasten	0	7.000	7.000	7.000	7.000	7.000
	baten	0	0	0	0	0	0
	Saldo	0	7.000	7.000	7.000	7.000	7.000
5.5 Cultureel erfgoed	lasten	190.147	71.032	66.588	66.498	66.498	66.498
	baten	-296	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000
	Saldo	189.851	69.032	64.588	64.498	64.498	64.498
5.6 Media	lasten	919.320	785.663	789.812	771.986	759.160	756.334
	baten	-301.174	-306.075	-306.075	-306.075	-306.075	-306.075
	Saldo	618.146	-612.150	-612.150	-612.150	-612.150	-612.150
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recr	lasten	712.499	1.230.600	713.457	712.791	712.781	702.770
	baten	-172.245	-393.770	-143.770	-143.770	-143.770	-143.770
	Saldo	540.254	836.830	569.687	569.021	569.011	559.000
Totaal	lasten	2.249.440	2.816.432	1.917.414	1.890.364	1.877.330	1.854.479
	baten	-482.056	-704.192	-454.192	-454.192	-454.345	-454.345
	Saldo	1.767.384	2.112.240	1.463.222	1.436.172	1.422.985	1.400.134

2.8 Programma 6 - Sociaal domein

Portefeuillehouder: Wethouder Krook	Programmamanager: P. van Veluw
-------------------------------------	--------------------------------

Omschrijving Programma

Het programma 'Sociaal domein' omvat de sociale voorzieningen, de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) 2015, Jeugdzorg, Participatiewet, vluchtelingenopvang, sociaal-cultureel werk (jeugd en jongeren, ouderen en andere doelgroepen).

Uitvoeringskaders

Omschrijving	Vastgesteld door	Datum vaststelling
▪ Beleidsplan Wmo en Jeugd 2017-2020 "Samen op pad"	Raad	23-02-2017
▪ Uitvoeringsplan Jeugd en Wmo 2017-2018	College	25-07-2017
▪ Verordening Adviesraad voor het sociaal domein 2017	Raad	15-12-2016
▪ Re-integratieverordening Participatiewet 2017	Raad	06-07-2017
▪ Verordening individuele inkomenstoelage 2017	Raad	06-07-2017
▪ Afstemmingsverordening Participatiewet, IOAW en IOAZ 2017	Raad	06-07-2017
▪ Verordening Loonkostensubsidie Participatiewet 2017	Raad	26-11-2015
▪ Verordening Tegenprestaties Participatiewet 2016	Raad	30-03-2017
▪ Verordening cliëntenparticipatie Werkzaak	College	23-11-2015
▪ Beleidsregel Financiële tegemoetkoming meerkosten, personen met een beperking of chronische psychische of psychosociale problemen	College	11-03-2008
▪ Nota Bijzondere bijstand en voorzieningen voor minima		

Ontwikkelingen

▪ De transitie van de jeugdzorg naar de gemeenten met ingang van 1 januari 2015 betekent andere kijk op jeugdzorg. Het doel is de jeugdzorg bij gemeenten neer te leggen, omdat zij het dichtst bij kinderen en hun opvoeders staan en één financieringsstroom tot stand te brengen voor het zorg- en ondersteuningsaanbod (ontschotting). Uitgangspunt bij dit alles is dat het probleem niet langer centraal staat, maar de kansen van kinderen en hun opvoeders (meer preventie, ondersteuning en ambulante hulp in plaats van vormen van dure zorg). In regionaal verband worden afspraken gemaakt met zorgaanbieders en financiers; deze zijn vastgelegd in een transitie-arrangement (is wettelijk vastgelegd) waarmee de jeugdzorg in 2015 is voortgezet. Vanaf 2015 liggen alle taken met betrekking tot de jeugdzorg bij de gemeenten. Gemeenten, zorgaanbieders en onderwijs zijn sinds 2015 samen verantwoordelijk voor jeugdhulp. Dat

betekent dat zij gezamenlijk moeten zorgen dat kinderen en jongeren zich veilig en gezond kunnen ontwikkelen: thuis, op school en in de wijk. Vanaf 2016 wordt gebouwd aan transformatie(doelen) zoals het versterken van de eigen kracht, meer hulp in de wijk en professionals meer ruimte geven om zelf beslissingen te nemen. Op basis van het Uitvoeringsplan Wmo – Jeugd 2017-2018 worden diverse opgaven uitgewerkt.

- **Werkzaam Rivierenland**
Op 13 juli 2017 heeft het AB de begroting 2018 vastgesteld. Hierin zijn niet de effecten van de meicirculaire meegenomen. De opdracht van Werkzaam is om talenten van werkzoekenden te ontwikkelen en werkgevers te verleiden ook deze mensen kansen te bieden. Daarmee wordt bijgedragen aan een participatiemaatschappij, waarin iedereen mee doet en waarin werkgevers kansen bieden en werkzoekenden kansen pakken. Het aantal werkzoekenden in de bijstand bij Werkzaam is tussen 1 januari en 31 mei 2017 gedaald met 0,3 %. Landelijk is juist een toename te zien geweest over dezelfde periode van 0,5%. Voor het betalen van de uitkeringen wordt van SZW een inkomensbudget ontvangen. Door verlaging van rijksbudgetten is één van de financiële uitgangspunten voor Werkzaam het behalen van maximale efficiency. Een belangrijke maatregel om Werkzaam gezond te houden is het verkleinen van de aanspraak op inkomens- en re-integratieondersteuning. Werkzaam monitort of de deelnemende gemeenten uitkomen met het toegekende rijksbudget. Door een meerjarig tekort op het inkomensbudget heeft Neerijnen een aanvullende uitkering ontvangen van SZW (nu geheten Vangnetuitkering). De verwachting is dat de voorwaarden om in aanmerking te komen zullen worden aangescherpt. De risico's voor het mogelijk niet (meer) krijgen van een vangnetuitkering ligt bij de gemeenten. Belangrijke constatering tot nu toe over Werkzaam is dat er een mooi bedrijf staat met 2 fraaie locaties. Er worden mooie resultaten geboekt, werkgevers weten de weg en werken samen met Werkzaam. Steeds meer werkzoekenden worden geplaatst, men stroomt uit of wordt door Werkzaam gedetacheerd. Werkzaam staat op de kaart in Rivierenland en wordt in Nederland met regelmaat genoemd als goed voorbeeld!
- In het kader van bijzondere bijstands- en minimabeleid én Wmo-meerkostenregeling zijn meerdere budgetten opgenomen om de betreffende inwoners te ondersteunen. In het laatste jaar voorafgaande aan gemeentelijke fusie wordt het bestaande minimabeleid voortgezet. In GNL wordt wel gewerkt om te komen tot harmonisatie van het gemeentelijke minima/armoedebelief. Wat de meerkostenregeling betreft wordt wel gewerkt aan een effectievere en efficiëntere regeling voor de inwoners. Hierin wordt samengewerkt met Geldermalsen.
- Begeleiding van inwoners met een uitkering Participatiewet (klantprofiel 4) naar maatschappelijke participatie wordt in 2017 versterkt uitgevoerd.
- Er is gestart met ambulante jongerenwerk om meer inzicht te krijgen in wat onder de jeugd leeft en waar de behoeftes liggen. De jongerenwerkers pakken samen met de betrokken inwoners en jongeren jongerenoverlast aan. Daarnaast zullen de jongerenwerkers samen met de jongeren activiteiten organiseren. Bovendien zal gezocht worden naar een eigen plek voor de jongeren waar zij het eigenaarschap over krijgen.
- Per 1 oktober 2017 is er een nieuwe aanbieder voor Wmo-hulpmiddelen gecontracteerd. De gunning van de opdracht zal een kostenstijging met zich meebrengen om de kwaliteit aan inwoners wat betreft de hulpmiddelen te borgen. Met deze kostenstijging is in de meerjarenbegroting rekening gehouden.

- Tot en met de begroting 2017 was het uitgangspunt voor de budgetten van het sociaal domein dat deze de ontschotte integratie-uitkering van het rijk niet zouden overstijgen. De uitkomsten van 2016 en de prognoses voor 2017 en verder laten een stijging van de kosten voor jeugd zien. Deze stijging wordt niet volledig gecompenseerd door de overschotten op Wmo huishoudelijke hulp en begeleiding. Samen met de aanpassing van de begroting voor de te lage inschatting van de uitvoeringskosten van gemeente Tiel (€ 85.000) en de regionale samenwerking (€ 65.000) leidt dit voor 2018 tot € 257.000 aan extra lasten. Hierbij is rekening gehouden met de verwachting dat de investeringen aan de voorkant in het sociaal team en preventieve maatregelen een verdere kostenstijging kan beperken.
- Ter compensatie van de extra lasten is in 2018 een bijdrage uit de reserve sociaal domein van € 200.000 verwerkt onder de algemene dekkingsmiddelen.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Programmadoelstelling	Het bevorderen van het welzijn van de inwoners door ze de mogelijkheid te bieden op een volwaardige wijze deel te nemen aan de samenleving en het bieden van zorg waar nodig.
Beleidsdoelstelling	Binnen dit programma gelden de volgende beleidsdoelstellingen: <ol style="list-style-type: none"> 1. Verbeteren van de leefbaarheid in de gemeente. 2. Verminderen van het aantal uitkeringsgerechtigden door het actief stimuleren van arbeidsparticipatie. 3. Verbeteren van de zelfredzaamheid van kwetsbare inwoners.

Beleidsdoelstelling 1: Verbeteren van de leefbaarheid in de gemeente		
Subdoelstelling	Activiteit(en)	Kosten per activiteit
Toename inzet vrijwilligers	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Inwoners van Neerijnen worden bemiddeld naar vrijwilligersvacatures. ▪ Doorontwikkeling van vrijwilligerssteunpunt, meer bekendheid voor genereren en meer bemiddeling i.p.v. begeleiding. ▪ Samenwerking met andere (vrijwilligers)organisaties en met burgerinitiatieven. ▪ Ondersteuning van vrijwilligers & burgerinitiatieven. ▪ Organiseren van scholing, activiteiten en vacaturebank 	€ 50.900
Mantelzorgers vinden, versterken, verlichten en verbinden. Focus ligt op de 0e-lijn.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vinden: onder andere door voorlichting te geven over mantelzorg op vindplaatsen van mantelzorgers. ▪ Versterken: er is oog en waardering (mantelzorgcompliment) voor de positie van mantelzorgers. ▪ Verlichten: ondersteunen van mantelzorgers bij hun mantelzorgtaken, zowel individueel als collectief. ▪ Verbinden: een bijdrage leveren aan het versterken van de verbindingen tussen professionals, burgerinitiatieven en vrijwilligers op het vlak van mantelzorg. 	€ 40.143
Ondersteunen van burgerinitiatieven	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Stimuleren van de zelfredzaamheid van burgers 	€ 45.000

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Faciliteren bij het opstellen van leefbaarheidsplannen/dorpsagenda's ▪ Oprichten van dorpsstafels ▪ Stimuleren van extra activiteiten aanbod van dorpshuizen 	
Stimulering leefbaarheidsinitiatieven	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Leefbaarheid versterken (o.a. dorpshuizen, speeltuinen, sociale initiatieven in de vorm van zelfwerkzaamheid) middels initiatieven vanuit de samenleving, van maximaal € 25.000,00 per initiatief middels cofinanciering. 	Besteding restant uit 2017.

Beleidsdoelstelling 2: Verminderen van het aantal uitkeringsgerechtigden door het actief stimuleren van arbeidsparticipatie

Subdoelstelling	Activiteit(en)	Kosten per activiteit
Ondersteunen arbeidsparticipatie van doelgroepen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uitbreiden gesubsidieerde werkplekken voor mensen met een arbeidsbeperking bij reguliere werkgevers ▪ Meer groepsplaatsingen bij reguliere bedrijven ▪ Inzet concrete projecten op het gebied van arbeidsparticipatie (groepsbenadering en directe benadering potentiële werkgevers) ▪ Begeleiding van inwoners met een uitkering Participatiewet (klantprofiel 4) naar maatschappelijke participatie 	Ambtelijke uren € 10.000 (Amendement 7-7-2016)

Beleidsdoelstelling 3: Verbeteren van de zelfredzaamheid van kwetsbare inwoners.

Subdoelstelling	Activiteit(en)	Kosten per activiteit
Ouderen en kwetsbare inwoners: sociaal isolement voorkomen en participatie stimuleren	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Langer thuis wonen door informatieverstrekking over: 1. activiteiten/ voorzieningen 2. gezondheid, leefstijl e.d. ▪ vraaggericht aanbieden van activiteiten en diensten. ▪ vervoer door vrijwilligers naar activiteiten . 	Budget Welzijn Neerijnen
Uitvoering geven aan de verstrekking van individuele voorzieningen binnen de financiële kaders die daarvoor van Rijksweg worden gesteld.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Beschikbaar stellen van hulp bij het huishouden, woonvoorzieningen in de vorm van bouwtechnische aanpassingen en hulpmiddelen, vervoersvoorzieningen, zoals basismobiliteit (voorheen regiotaxi), scootmobiel, rolstoel en dergelijke en de nieuwe gemeentelijke taak begeleiding 	WMO budget en ambtelijke uren
Bevorderen dat kwetsbare inwoners zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Afstemming dienstverlening tussen gemeente en woningbouwverenigingen om huurders te ondersteunen in het langer thuis wonen ▪ Realiseren van zorggeschikte woningen/ afspraken maken met woningcorporaties 	Ambtelijke uren
Meer mantelzorgers in beeld krijgen en overbelasting van mantelzorgers voorkomen. Focus ligt op de 0e-lijn	<ul style="list-style-type: none"> ▪ In het kader van het uitvoeringsplan Jeugd-Wmo 2017-2018 worden alle medewerkers van het sociaal team getraind om de naaste omgeving van zorgbehoevenden te gaan coachen. 	

De bijdrage van verbonden partijen aan het realiseren van de doelstellingen.

Verbonden partij:
Werkzaam Rivierenland

Bijdrage/doelstelling:

Werkzaam behartigt de belangen van Neerijnen in het kader van het streven naar een zo hoog mogelijke arbeidsparticipatie van de inwoners van de gemeente Neerijnen en, indien nodig, het verstrekken van uitkeringen aan deze doelgroep voor de kosten van levensonderhoud.

Verbonden partij:
Regio Rivierenland

Bijdrage/doelstelling:

Regio Rivierenland is opgericht om de deelnemende gemeenten te ondersteunen en te faciliteren om de beleidsdoelstellingen te realiseren.

Beleidsindicatoren (verplichte basisset)				
Indicator	2014	2015	2016	vergelijking
Aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar	750,6	778	780,4	609,5
% Kinderen tot 18 jaar in uitkeringsgezinnen		4,14%	-	3,54%
% 16-22-jarigen werkloze jongeren		0,51%	-	1,01%
Aantal personen (18 jr en ouder) met een bijstandsuitkering (per 1.000 inwoners)		17,5	18,4	21,9
% Jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp		7,3%	8,9%	9,%
% Jongeren tot 18 jaar met jeugdbescherming			7,5%	7,6%
Aantal cliënten met maatwerkvoorziening WMO (per 1.000 inwoners)		60	63	93

Update indicatoren juli 2017. Vergelijking = gemiddelde score bij gemeenten < 25.000 inwoners voor het laatst bekende jaar.

Bron: Waarstaatjegemeente.nl

Wat mag het kosten?

6. Sociaal Domein		2016	2017	2018	2019	2020	2021
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	lasten	1.153.983	757.043	906.979	864.765	864.623	864.982
	baten	0	-22.069	-22.069	-22.069	-22.069	-22.069
	Saldo	1.153.983	734.974	884.910	842.696	842.554	842.913
6.2 Wijkteams	lasten	292.801	578.278	631.250	631.250	631.250	631.250
	baten	0	0	0	0	0	0
	Saldo	292.801	578.278	631.250	631.250	631.250	631.250
6.3 Inkomensregelingen	lasten	2.658.067	2.655.616	2.620.881	2.614.696	2.598.696	2.505.696
	baten	-1.750.551	-1.952.000	-1.768.000	-1.783.000	-1.774.000	-1.769.000
	Saldo	907.516	703.616	852.881	831.696	824.696	736.696
6.4 Begeleide participatie	lasten	1.442.377	1.233.270	1.214.000	1.208.000	1.187.000	1.175.000
	baten	-312.889	0	0	0	0	0
	Saldo	1.129.488	1.233.270	1.214.000	1.208.000	1.187.000	1.175.000
6.5 Arbeidsparticipatie-instrumenten gericht op toeleiding naar werk	lasten	131.453	78.000	89.000	109.000	115.000	133.000
	baten	-17.700	0	0	0	0	0
	Saldo	113.753	78.000	89.000	109.000	115.000	133.000
6.6 Maatwerk-voorzieningen (WMO)	lasten	106.129	200.400	260.000	260.000	260.000	260.000
	baten	-7.789	0	0	0	0	0
	Saldo	98.340	200.400	260.000	260.000	260.000	260.000
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	lasten	1.563.703	1.498.167	1.211.417	1.210.850	1.210.850	1.210.850
	baten	-190.496	-121.600	-99.000	-99.000	-99.000	-99.000
	Saldo	1.373.207	1.376.567	1.112.417	1.111.850	1.111.850	1.111.850
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	lasten	1.337.330	892.834	1.229.549	1.229.010	1.229.010	1.229.010
	baten	0	0	0	0	0	0
	Saldo	1.337.330	892.834	1.229.549	1.229.010	1.229.010	1.229.010
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	lasten	11.388	138.827	152.615	152.153	152.153	152.153
	baten	0	0	0	0	0	0
	Saldo	11.388	138.827	152.615	152.153	152.153	152.153
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	lasten	229.732	442.586	330.549	330.010	330.010	330.010
	baten	0	0	0	0	0	0
	Saldo	229.732	442.586	330.549	330.010	330.010	330.010
Totaal	lasten	8.926.962	8.475.021	8.646.240	8.609.734	8.578.592	8.491.951
	baten	-2.279.425	-2.095.669	-1.889.069	-1.904.069	-1.895.069	-1.890.069
	Saldo	6.647.537	6.379.352	6.757.171	6.705.665	6.683.523	6.601.882

2.9 Programma 7 - Volksgezondheid en milieu

Portefeuillehouders:	Wethouder Krook Wethouder Kool	Programmamanager:	P. Buijs
----------------------	-----------------------------------	-------------------	----------

Omschrijving Programma

Het programma 'Volksgezondheid en milieu' omvat de onderdelen gezondheidszorg, milieubeheer en jongerenbeleid.

Uitvoeringskaders

Omschrijving	Vastgesteld door	Datum vaststelling
▪ Verordening kwaliteit vergunningverlening, toezicht en handhaving omgevingsrecht	Raad	07-07-2017
▪ Regionaal beleidskader vergunningverlening, toezicht en handhaving omgevingsrecht	College	29-03-2016
▪ Jaarverslag omgevingstaken 2015 en jaarprogramma omgevingstaken 2016	College	29-03-2016
▪ Water- en Rioleringsplan Neerijnen 2013 t/m 2017	Raad	26-09-2013
▪ verordening op de afvoer afvloeiend hemelwater of grondwater	Raad	26-09-2013
▪ Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Rivierenland	Raad	28-06-2012
▪ Omgevingsbeleidsplan	Raad	15-12-2011
▪ Nota bodembeheer en bodemkwaliteitskaart	Raad	20-09-2012
▪ Uitvoeringsprogramma duurzame energie 2012-2015 Regio Rivierenland (vastgesteld door programmaraad Aantrekkelijk)	Program- maraad	2011
▪ Uitvoeringsbesluit gemeentelijke begraafplaatsen gemeente Neerijnen 2011	College	10-05-2011
▪ Beheerverordening gemeentelijke begraafplaatsen gemeente Neerijnen 2011	Raad	14-04-2011
▪ Nota volksgezondheid gemeente Neerijnen 2010 t/m 2013	Raad	11-02-2010
▪ Stookbeleid aanpassing 2009	Raad	09-07-2009
▪ Beleid begraafplaatsen & tarieven	Raad	06-07-2017
▪ Toekomst begraven gemeente Neerijnen	Raad	26-11-2016 (planning)
▪ Bodemfunctiekaart	College	2009
▪ Verordening Wet geurhinder en veehouderij inbreidingslocatie Kruijt (Melssingdreef/Langstraat te Tuil)	Raad	18-12-2008
▪ Professionalisering van de milieuhandhaving, kleine aanpassing 2008	College	02-12-2008
▪ Beleidsvisie externe veiligheid	Raad	05-02-2015
▪ Beleid Hogere grenswaarde weg- en railverkeer gemeente Neerijnen	College	26-06-2007
▪ Professionalisering van de Milieuhandhaving	Raad	03-02-2005
▪ Nota van inkoop WMO en Jeugdzorg (vertrouwelijk)	Raad College	19-12-2013

ontwikkelingen

- Gekozen is om op dit moment geen nieuw gezondheidsbeleid te ontwikkelen maar lopende onderdelen uit het laatste beleidsplan te continueren en beleidsontwikkeling voor gezondheid mee te nemen in het harmonisatietraject van de nieuwe gemeente West Betuwe. De maatschappij verandert en de GGD sluit hier op aan, zodat de GGD gemeenten op goede wijze kan blijven ondersteunen bij het gemeentelijk beleid.
- Het omgevingsrecht bestaat uit tientallen wetten en honderden regelingen voor ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water. Deze hebben allemaal hun eigen uitgangspunten, procedures en vereisten. Het kabinet wil het omgevingsrecht vereenvoudigen en bundelen in één omgevingswet. Deze Omgevingswet vervangt 15 bestaande wetten, waaronder de Waterwet, de Crisis- en herstelwet en de Wet ruimtelijke ordening. Van ongeveer 25 andere wetten gaan de onderdelen over omgevingsrecht naar de nieuwe wet.
- In navolging op het landelijk beleid om waterstromen te scheiden zijn diverse integrale renovaties in de openbare ruimte in voorbereiding waarbij het afkoppelen van regenwater een belangrijk uitgangspunt vormt. Dit is verankerd in de "verordening op de afvoer afvloeiend hemelwater of grondwater"
- Het Wrp kent een looptijd van 2013 t/m 2017. Inmiddels wordt gewerkt aan een gemeenschappelijk WRP met Lingewaal en Geldermalsen om te komen tot 1 WRP voor de gemeente West Betuwe. M.b.t 2018 wordt het huidige WRP met 1 jaar verlengd o.b.v.de jaarschijf 2017 gecorrigeerd met de aangepaste kapitaallasten.
- Als vervolg op de notitie "toekomst begraven gemeente Neerijnen" wordt een plan opgesteld op welke wijze mogelijke besparingen kunnen worden behaald waarbij recht wordt gedaan aan de kwaliteitsafpraak dat de begraafplaatsen als 'groene parels' worden onderhouden.
- In het kader van de gemeente West Betuwe wordt in 2017 en 2018 een gezamenlijk beleids- en beheerplan begraafplaatsen opgesteld.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Programmadoelstelling

Een gezonde leefomgeving voor de inwoners van de gemeente.

Beleidsdoelstelling

Binnen dit programma gelden de volgende beleidsdoelstellingen:

1. Verbeteren van de gezondheid van de inwoners.
2. Voldoen aan wettelijke verplichtingen met betrekking tot milieubeheer en de Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht.
3. Vroegtijdig aanpakken en signaleren van problemen bij en met jongeren.
4. Voldoen aan de wettelijke taak om te zorgen voor voldoende ruimte voor begraafplaatsen voor de komende 10 jaar.
5. Voldoen aan de zorgplicht ten aanzien van afval-, grond en hemelwater.

Beleidsdoelstelling 1: verbeteren van de gezondheid van de inwoners		
Subdoelstelling	Activiteit(en)	Kosten per activiteit
Gezondheid van de jeugd 4-18 jaar en	<ul style="list-style-type: none"> ▪ O.a. systematisch volgen, beoordelen 	Financiering middels bijdrage

jeugdgezondheidszorg: lichamelijk, psychisch en sociaal gezond en veilig opgroeien van kinderen en jongeren.	van de ontwikkeling van jeugdigen en tijdig signaleren en door preventieve logopedie.	aan GGD: € 167.381 en 3.155 (preventieve logopedie)
Wijk en omgeving: bevorderen van gezondheid van inwoners door realiseren van gezonde en veilige omgeving en verbeteren van integrale aanpak.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Onder andere door inzet van de gezondheidsmakelaar voor bouwen en onderhouden van netwerkwerken zoals het geriatrisch netwerk. 	Financiering middels bijdrage aan GGD: € 39.979
Algemene gezondheidszorg: gezondheidsbescherming van inwoners tegen infectieziekten, ongunstige milieufactoren en seksuele gezondheidsrisico's.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Onder andere door bestrijding van antibiotica-resistentie. 	Financiering middels bijdrage aan GGD: € 48.961
Gezond leven: verzamelen van beleidsrelevante gegevens over gezondheid van burgers.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Onder andere door het uitvoeren van gezondheidsmonitoren. 	Financiering middels bijdrage aan GGD: € 9.362
Veilig Thuis: een veilig thuis voor iedereen, jong en oud.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Onder andere door snel en effectief te schakelen tussen zorgmeldingen en hulpverlening. 	Financiering middels bijdrage aan GGD: € 83.140
Bijzondere zorg: het doelmatig uitvoeren van de taak Toegang Beschermd Wonen en de OGGz-taak.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Onder andere door adviseren over passende ondersteuning aan cliënten met psychische problematiek. 	Financiering middels bijdrage aan GGD: € 1.369

Beleidsdoelstelling 2: Voldoen aan wettelijke verplichtingen met betrekking tot milieubeheer de Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht		
Subdoelstelling	Activiteit(en)	Kosten per activiteit
Voldoen aan de verplichtingen in de Wet milieubeheer en de Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Opstellen jaarprogramma en jaarverslag omgevingstaken ▪ Actualisatie notitie handhaving door (milieu)professionals in regionale samenwerking 	In beginsel alleen ambtelijke uren
In stand houden van het rioolstelsel overeenkomstig de wetgeving en zorgplicht van de gemeente	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uitvoeren dagelijks beheer en onderhoud ▪ Klachten registreren en verhelpen ▪ Reinigen riolering en inspecteren ▪ Jaarlijks preventief onderhoud ▪ Renoveren rioolstelsel ▪ Herstellen gebreken rioolstelsel ▪ Projectmatig afkoppelen hemelwater ▪ Bijhouden areaal riolering ▪ Ondersteuning in het kader van Zuiveringsplicht Glastuinbouwsector ▪ Aansluiten glastuinbouw op riolering ▪ Monitoren overstorten ▪ Monitoren rioolgemalen 	WRP 2013-2017, met verlenging naar 2018

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Opstellen onderhoudsbestek ▪ Capaciteitsbepaling hoofdgemalen en leidingen 	
Faciliteren van initiatieven voor duurzame energie	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Stimuleren/ondersteunen van initiatieven voor duurzame energie waarbij burgerparticipatie mogelijk is ▪ Aandacht geven aan het aspect duurzame energie binnen (ruimtelijke) projecten en gemeentelijke gebouwen 	€ 5.000

Beleidsdoelstelling 3: Vroegtijdig aanpakken en signaleren van problemen bij en met jongeren		
Subdoelstelling	Activiteit(en)	Kosten per activiteit
Activeren jongeren om deel te nemen aan sociaal culturele activiteiten en sportactiviteiten.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Blijvende inzet combinatiefunctionaris/ buurtsportcoach 	
Ondersteunen en begeleiden van jongeren en/of hun ouders bij verschillende problematieken	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Eén kind, één gezin, één plan 	Decentrale uitkering jeugd

Beleidsdoelstelling 4: Voldoen aan wettelijke taak om te zorgen voor voldoende ruimte voor begraafplaatsen voor de komende 10 jaar		
Subdoelstelling	Activiteit(en)	Kosten per activiteit
In stand houden gemeentelijke begraafplaatsen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Onderhoud begraafplaatsen ▪ Beheren administratie ▪ Begraven en ruimen van de graven 	Kosten € 254.046 (verwachte inkomsten 2018 € 120.288)

De bijdrage van verbonden partijen aan het realiseren van de doelstellingen.

Verbonden partij:

Belastingsamenwerking Rivierenland (BSR)

Bijdrage/doelstelling:

Belastingsamenwerking Rivierenland heeft als doel het voor haar deelnemers uitvoeren van het heffen en invorderen van belastingen. BSR zorgt binnen dit programma voor rioolheffing, afvalstoffenheffing/ reinigingsrecht.

Verbonden partij:

Omgevingsdienst Rivierenland (ODR)

Bijdrage/doelstelling:

De ODR verzorgt de vergunningverlening, de toezichttaken en de handhaving op het gebied van milieu.

Verbonden partij:

GGD Gelderland-Zuid

Bijdrage/doelstelling:

In opdracht van de deelnemende gemeenten en van de landelijke overheid voert GGD Gelderland-Zuid de volgende wettelijke taken uit:

- Signaleren en voorkomen van gezondheidsproblemen.
- Acut optreden bij gevaar voor de volksgezondheid.
- Zorg toegankelijk maken voor verschillende bevolkingsgroepen.
- Bevorderen van de samenwerking tussen partners die zich bezighouden met gezondheid en veiligheid.

Verbonden partij:

Afvalverwijdering Rivierenland (Avri)

Bijdrage/doelstelling:

Het bestuur van Avri is in ieder geval belast met de uitvoering van de volgende taken:

- zorg te dragen voor de inzameling van huishoudelijke afvalstoffen als bedoeld in artikel 10.21 van de Wet milieubeheer;
- zorg te dragen voor de inzameling van grove huishoudelijke afvalstoffen als bedoeld in artikel 10.22 van de Wet milieubeheer;
- zorg te dragen voor de afzonderlijke inzameling van groente-, fruit- en tuinafval als bedoeld in artikel 10.21, tweede lid, van de Wet milieubeheer;
- het inzamelen van bedrijfsafval, en
- het verwerken of doen verwerken van ingezamelde afvalstoffen.

Verbonden partij:

Avri

Bijdrage/doelstelling:

Als gemeente Neerijnen nemen wij het dienstenpakket IBOR (Integraal Beheer Openbare Ruimte) af van Avri. Binnen dit programma voert Avri taken uit op het gebied van riolering, grondwater, wateronderhoud, ongediertebestrijding en begraaftplaatsen.

Beleidsindicatoren (verplichte basisset)				
Indicator	2014	2015	2016	vergelijking
(Fijn)Huishoudelijk restafval (kg/inwoner)	121	122	-	168
% Hernieuwbaar elektriciteit	2,8%	3,1%	-	onbekend

Actualisering indicatoren juli 2017. Vergelijking = gemiddelde score bij gemeenten < 25.000 inwoners voor het laatst bekende jaar.

Bron: Waarstaatjegemeente.nl

Wat mag het kosten?

		2016	2017	2018	2019	2020	2021
7. Volksgezondheid en milieu							
7.1 Volksgezondheid	lasten	486.257	507.830	510.394	510.148	510.148	510.148
	baten	0	0	0	0	0	0
	Saldo	486.257	507.830	510.394	510.148	510.148	510.148
7.2 Riolering	lasten	1.713.566	1.845.834	1.728.175	1.804.948	1.820.882	1.843.424
	baten	-1.972.475	-2.424.956	-2.026.161	-2.006.665	-2.185.979	-2.102.051
	Saldo	-258.909	-579.122	-297.986	-201.717	-365.097	-258.627
7.3 Afval	lasten	743.134	813.836	819.573	826.573	836.573	814.573
	baten	-831.903	-892.500	-899.500	-907.500	-917.500	-917.500
	Saldo	-88.769	-78.664	-79.927	-80.927	-80.927	-102.927
7.4 Milieubeheer	lasten	310.903	222.247	239.529	241.632	229.631	229.631
	baten	-76.846	-5.000	-8.152	-8.031	-5.000	-5.000
	Saldo	234.057	217.247	231.377	233.601	224.631	224.631
7.5 Begraafplaatsen	lasten	344.482	363.122	254.046	253.768	245.754	245.754
	baten	-131.449	-111.975	-120.288	-124.945	-130.254	-137.997
	Saldo	213.033	251.147	133.758	128.823	115.500	107.757
Totaal	lasten	3.598.342	3.752.869	3.551.717	3.637.069	3.642.988	3.643.530
	baten	-3.012.673	-3.434.431	-3.054.101	-3.047.141	-3.238.733	-3.162.548
	Saldo	585.669	318.438	497.616	589.928	404.255	480.982

2.10 Programma 8 - Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Portefeuillehouder:	Wethouder Kool Wethouder Krook	Programmamanager:	B. Peeters
---------------------	-----------------------------------	-------------------	------------

Omschrijving programma

Dit programma omvat het voorbereiden en uitvoeren van beleid met betrekking tot de ruimtelijke ordening en volkshuisvesting. Dit wordt bereikt door het treffen van planologische maatregelen, het stimuleren van een optimale en evenwichtige indeling en inrichting en het benutten en stimuleren van een goed woon- en leefmilieu in de gemeente. Tot dit programma behoort eveneens het ontwikkelen van duurzame en onderhoudsarme gebouwen voor openbare doeleinden.

Uitvoeringskaders

Omschrijving (BP= Bestemmingsplan)	Vastgesteld door	Datum vaststelling
▪ Jaarprogramma omgevingstaken	College	21-03-2017
▪ Jaarverslag omgevingstaken	College	21-03-2017
▪ BP Kern Varik	Raad	24-11-2016
▪ Aeneas Mackaylaan Ophemert	Raad	24-11-2016
▪ Ammanswal ong	Raad	24-11-2016
▪ Bommelsestraat 60 Ophemert	Raad	27-09-2016
▪ Slimweistraat 5 Waardenburg	College	06-09-2016
▪ Kern Haaften Engelenhof 26	College	06-09-2016
▪ Steenweg 63 Waardenburg	Raad	07-07-2016
▪ Molenstraat 41a Ophemert	Raad	19-05-2016
▪ Wethouder v Akenstraat 1 Est	Raad	14-04-2016
▪ De Geer 11 Ophemert	Raad	18-02-2016
▪ Buitengebied (uitspraak RvS)	Raad	18-02-2016
▪ Waalbandijk 2c Varik	College	16-02-2016
▪ Graaf Reinalsweg 2a Hellouw	Raad	28-01-2016
▪ Wijzigingsplan Haaften Noord	College	05-01-2016
▪ EN ALLE BESTEMMINGSPANNEN DIE VANAF 2008 ZIJN VASTGESTELD		
▪ Verordening kwaliteit vergunningverlening toezicht en handhaving Omgevingsrecht	Raad	07-07-2016
▪ Regionaal Beleidskader Vergunningverlening toezicht en handhaving omgevingsrecht	College	29-03-2016
▪ Structuurvisie Waalweelde west	Raad	09-07-2015
▪ Aanp. Nota bovenwijkse zaken, deel 2	Raad	20-09-2012
▪ Woonvisie incl. WBO en uitwerking woonvisie	Raad	28-06-2012
▪ Aanp. Nota bovenwijkse zaken, deel 1	Raad	19-04-2012
▪ Welstandbeleid 2012	Raad	13-10-2011
▪ 1 ^e Bouwsteen Structuurvisie Neerijnen	Raad	11-02-2010
▪ Handboek digitale bestemmingsplannen	Raad	06-03-2009

Ontwikkelingen

- Per 2019 dienen de bestemmingsplannen te zijn vervat in één omgevingsplan welke het hele gemeentelijk grondgebied dekt.
- Per 2019 dient een omgevingsvisie te zijn opgesteld voor het hele gemeentelijk grondgebied.
- Hoogwater Geul Varik Heesselt, dijkversterkingstraject GoWa en TiWa met meekoppelkansen, Ruimte voor de Rivier.
- De flinke groei in de woningmarkt in relatie tot het strikte contingentenbeleid van de provincie.
- De uitvoering van diverse woningbouwprojecten als Haaften Noord, Molenblok, Klingelenberg, Slingerbos.
- De aanstaande herindeling naar de nieuwe gemeente West Betuwe
- Energieloket. In 2015 is met VNG-subsidie gestart met het opzetten van een regionaal energieloket (het nieuwe wonen Rivierenland). Dit energieloket voorziet inwoners van informatie over isolatie en energiebesparing en speelt een belangrijke rol bij de duurzaamheidsambitie van de nieuwe gemeente. De provincie aangegeven subsidie te willen verstrekken voor het instand houden van het energieloket. Een voorwaarde daarbij is wel dat gemeenten vanaf 2018 ook mee gaan betalen aan de instandhouding van hun Energieloket (Het Nieuwe Wonen Rivierenland). Voor 2018 geeft de Provincie maximaal 1/3 deel cofinanciering en in 2019 1/4 deel. Voor 2018 moet Neerijnen € 6.175,- bijdragen en voor 2019 € 9.263,-.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daar voor doen?

Programma- doelstelling

Op basis van beleid, dusdanige sturing kunnen geven aan een optimale en evenwichtige indeling en inrichting van de bebouwde en onbebouwde omgeving, zodat een goed en duurzaam woon- en leefmilieu in de gemeente ontstaat.

Beleidsdoelstelling

- Binnen dit programma gelden de volgende beleidsdoelstellingen:
1. Zorgen voor een goed en actueel ruimtelijk orderingsbeleid
  2. Zorgen voor een goed en actueel volkshuisvestingsbeleid

Beleidsdoelstelling 1: Zorgen voor een goed en actueel ruimtelijk orderingsbeleid				
Indicator	Nulmeting 2012	waarde 2015	Streefwaarde 2016	Gerealiseerd 2016
Percentage actuele (= niet ouder dan 10 jaar) bestemmingsplannen*	90%	99 %	100%	100%
Subdoelstelling	Activiteit(en)		Mate van realisatie	
Herzien van bestemmingsplannen ten behoeve van vraag vanuit de markt	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Opstarten diverse herzieningen van bestemmingsplannen en toepassen kostenverhaal ▪ Diverse ruimtelijke projecten 		Dutry v Haaftenstr (plan Dura) opgeleverd.	
Verbinden van ruimtelijk orderingsbeleid, volkshuisvestingsbeleid, economisch beleid en grondbeleid	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Opstellen structuurvisie/omgeving visie ▪ Actief betrokken blijven bij de verkenning van de hoogwatergeul Varik-Heesselt ▪ In uitvoering nemen van diverse projecten: Molenblok, Haaften-noord, Slingerbos, Klingelenberg-noord, Mackaylaan. 		<p>Eerste verkenning inhoud Omgevingswet.</p> <p>Vaststelling NRD. Start MIRTverkenning.</p> <p>Molenblok, eerste 2 fasen verkocht. Haaften Noord, bouwrijp opgeleverd. Slingerbos, start BP. Klingelenberg-noord, opstelling uitwerkingsplan Mackaylaan, vastgesteld BP</p>	

Verhogen van het aantal actuele bestemmingsplannen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Veegplan BP Buitengebied ▪ Actualisatie Kern Varik ▪ Actualisatie Handboek BP 	<p>Opgestart.</p> <p>BP Kern Varik vastgesteld. Vwb het handboek, BP Kern Varik als herijking van de regels genomen. Actualisatie Kruiemelbeleid opgepakt.</p>
--	---	--

Beleidsdoelstelling 2: Zorgen voor goed en actueel volkshuisvestingsbeleid				
Indicator	Nulmeting 2012	waarde 2015	Streefwaarde 2016	Gerealiseerd 2016
Percentage totaal gebouwde betaalbare woningen bij nieuwbouw	0% in 2010	23%	10%	0% als het gaat om verkoop-prijzen onder €170.000. echter wel een aantal tot €200.000
waarvan:Percentage gebouwde sociale huurwoningen bij nieuwbouw*	0% in 2010	0%	10%	0%, echter wel een 8-tal in vrije huursector op Klingelenberg
Subdoelstelling	Activiteit(en)		Mate van realisatie	
Op het juiste moment op de juiste plek de juiste woningen realiseren	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Regionale Woonagenda – kwantitatieve (woningbouw) opgaven tot 2025 ▪ Uitvoering/monitoring prestatie afspraken met woningbouw-corporaties 		<p>Er is in 2016 consensus gekomen over de woonagenda en de kwalitatieve opgave. In 2016 zijn de prestatie afspraken gemonitord en vernieuwd.</p>	

De bijdrage van verbonden partijen aan het realiseren van de doelstellingen.

Verbonden partij:

Omgevingsdienst Rivierenland

Bijdrage/doelstelling:

De ODR verzorgt de vergunningverlening, de toezichttaken en de handhaving op het gebied van bouwen (WABO-taken)

Verbonden partij:

Avri

Bijdrage/doelstelling:

Als gemeente Neerijnen nemen wij het dienstenpakket IBOR (Integraal Beheer Openbare Ruimte) af van Avri. Binnen het IBOR pakket levert Avri een bijdrage aan bestemmingsplannen en structuurvisies en grondexploitaties.

Beleidsindicatoren (verplichte basisset)				
Indicator	2014	2015	2016	vergelijking
Gemiddelde WOZ-waarde per € 1.000	271	261	261	231
Nieuwbouw woningen (per 1.000)	0,9	-	-	6,8
% Demografische druk (aantal personen 0-15 + 65 en ouder in verhouding tot de 15-65 jarigen)	74,0	74,7%	75,6%	77,7%
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden (in euro)	€ 767	€ 778	€ 789	€ 678
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden (in euro)	€ 824	€ 831	€ 841	€ 770

Actualisatie indicatoren juli 2017. Vergelijking = gemiddelde score bij gemeenten < 25.000 inwoners voor het laatst bekende jaar. ;Bron: Waarstaatjegemeente.nl

Wat mag het kosten?

		2016	2017	2018	2019	2020	2021
8. VHROSV							
8.1 Ruimtelijke Ordening	lasten	490.125	325.719	387.746	384.962	384.720	384.478
	baten	-384.503	-126.666	-126.666	-126.666	-126.666	-126.666
	Saldo	105.622	199.053	261.080	258.296	258.054	257.812
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)							
	lasten	2.631.108	3.968.855	1.968.411	2.989.505	2.506.900	1.894.902
	baten	-1.964.145	-3.925.848	-1.883.853	-2.905.731	-2.423.126	-1.811.128
	Saldo	666.963	43.007	84.558	83.774	83.774	83.774
8.3 Wonen en bouwen							
	lasten	665.084	621.180	639.354	638.432	638.432	638.432
	baten	-219.731	-333.000	-333.000	-333.000	-333.000	-333.000
	Saldo	445.353	288.180	306.354	305.432	305.432	305.432
Totaal							
	lasten	3.786.317	4.915.754	2.995.511	4.012.899	3.530.052	2.917.812
	baten	-2.568.379	-4.385.514	-2.343.519	-3.365.397	-2.882.792	-2.270.794
	Saldo	1.217.938	530.240	651.992	647.502	647.260	647.018

2.11 Overzicht Financiering en algemene dekkingsmiddelen

Belastingen en heffingen

Voor een toelichting op de belastingen en heffingen verwijzen wij naar paragraaf 3.7 Lokale heffingen.

Uitkering uit het Gemeentefonds

De uitkering uit het Gemeentefonds is berekend op basis van de meicirculaire 2017 gemeentefonds. Dit is conform de uitgangspunten die de provincie Gelderland als financieel toezichthouder op gemeenten hanteert om in aanmerking te komen voor repressief toezicht.

De meicirculaire bevat de meest actuele informatie voor de berekening van de uitkering uit het Gemeentefonds voor onze gemeente voor de komende jaren.

In onderstaand tabel wordt het verschil tussen de september-circulaire 2016 en de mei-circulaire 2017 weergegeven.

Ontwikkeling uitkering Gemeentefonds

Omschrijving	2017	2018	2019	2020	2021
<u>Uitkering Gemeentefonds sept circulaire 2016</u>					
Algemene uitkering Gemeentefonds	9.328.512	9.630.356	9.755.589	9.865.270	9.892.718
Integratieuitkering Sociaal Domein	4.141.841	4.064.717	4.000.704	3.935.577	3.937.803
Totaal septembercirculaire 2016	13.470.353	13.695.073	13.756.293	13.800.847	13.830.521
<u>Uitkering Gemeentefonds meicirculaire 2017</u>					
Algemene uitkering Gemeentefonds	9.434.834	9.932.363	10.075.222	10.166.012	10.210.435
Integratieuitkering Sociaal Domein	4.255.150	4.300.490	4.237.536	4.198.717	4.196.558
Totaal meicirculaire 2017	13.689.984	14.232.853	14.312.758	14.364.729	14.406.993
<u>Verschillen sept. 2016-meicirculaire 2017</u>					
Algemene uitkering Gemeentefonds	106.322	302.007	319.633	300.742	317.717
Integratieuitkering Sociaal Domein	113.309	235.773	236.832	263.140	258.755
Totaal meicirculaire 2017	219.631	537.780	556.465	563.882	576.472
<u>Verklaring van de verschillen</u>					
Beschikbaar als algemeen dekkingsmiddel	28.265	149.046	165.862	146.802	163.760
Bedragen voor specifieke taken:					
Loon- en prijscompensatie		85.500	85.500	85.500	85.500
Fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering		13.796	15.598	15.768	15.788
Armoedebestrijding onder ouderen	971	992			
Impuls Brede scholen combinatiefuncties (DU)	182	182	182	182	182
Verhoogde asielinstroom (DU)	31.012				
Armoedebestrijding kinderen (DU)	40.112	39.554	39.554	39.554	39.554
WMO-huishoudelijke hulp	5.780	12.937	12.937	12.936	12.933
Decentralisatie AWBZ naar Wmo (IU)	38.151	89.929	89.650	97.984	97.945
Decentralisatie Jeugdzorg (IU)	53.627	103.945	103.944	117.783	118.267
Decentralisatie Participatiewet (IU)	21.531	41.899	43.238	47.373	42.543
	191.366	388.734	390.603	417.080	412.712
Totaal verschil september 2016 – mei 2017	219.631	537.780	556.465	563.882	576.472

De doorrekening van de meicirculaire 2017 levert voor de hele meerjarenperiode 2017-2021 over de hele linie een hogere algemene uitkering op. In bovenstaande tabel zijn de hogere bijdragen per jaar inzichtelijk gemaakt.

De hogere bedragen kunnen onderverdeeld worden in effecten die direct invloed hebben op de begrotingssaldi en bedragen die ontvangen worden voor de uitvoering van specifieke taken. In bovenstaande tabel is achter de regel "Beschikbaar als algemeen dekkingsmiddel" het saldo opgenomen van de effecten die een positief effect hebben op de begrotingssaldi. Deze bedragen zijn een saldo van mutaties in het accres, ontwikkelingen en mutaties in de uitkeringsbasis en factor en aanpassingen van de basisgegevens.

Bedragen voor specifieke taken

Via de algemene uitkering worden ook bedragen ontvangen voor specifieke taken. In principe worden deze bedragen geoomerkt voor de taken waarvoor ze ontvangen worden. Hieronder worden de bedragen uit de bovenstaande tabel nader toegelicht.

Fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering

Omdat vanaf 2018 geen sprake meer is van rechtstreekse betalingen aan de VNG en om gezamenlijke gemeentelijke activiteiten in de toekomst financieel te kunnen blijven faciliteren, is de VNG namens gemeenten voornemens een Fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering in het leven te roepen. Hieruit worden de kosten betaald van met name de VNG, Waarderingskamer, Landelijke Voorziening Wet waardering onroerende zaken. Het via de algemene uitkering uit het Gemeentefonds ontvangen bedrag zal worden gestort in het Fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering.

Armoedebestrijding onder ouderen

In 2017 en 2018 worden aanvullende middelen beschikbaar gesteld voor armoedebestrijding onder ouderen met een bijstandsuitkering. Het kabinet wil daarmee meer financiële ruimte aan gemeenten geven om ouderen in moeilijke situaties te kunnen helpen. Er is daarbij vooral gedacht aan het verstrekken van bijzondere bijstand.

Verhoogde asielinstroom

Op basis van het Uitwerkingsakkoord Verhoogde Asielinstroom ontvangen gemeenten voor 2016 en 2017 een bedrag per een geplaatste vergunninghouder. Het bedrag van € 31.012 betreft het aantal geplaatste vergunninghouders in de periode november 2016 (1) en januari t/m april 2017 (7).

Armoedebestrijding kinderen

Het kabinet stelt vanaf 2017 € 100 miljoen beschikbaar voor de bestrijding van de gevolgen van armoede onder kinderen, Hiervan wordt € 85 miljoen aan gemeenten beschikbaar gesteld. Het aandeel van Neerijnen is € 40.112 in 2017 en € 39.554 vanaf 2018.

WMO huishoudelijke hulp

Het budget voor WMO huishoudelijke hulp wordt jaarlijks aangepast ten behoeve van prijs- en volumecompensatie alsmede mogelijke overige maatregelen. Voor de jaren 2015 en 2016 zijn extra gelden toegevoegd om beroepskrachten en huishulporganisaties aan het werk te houden en tevens de eigen bijdrage van patiënten te verlagen. Inmiddels is besloten deze toevoeging structureel te maken. De extra middelen voor WMO huishoudelijke hulp worden voor deze taak gereserveerd.

Sociaal Domein

De integratie-uitkering Sociaal Domein stijgt ten opzichte van de septembercirculaire 2016 als gevolg van verschillende mutaties die vooral te maken hebben met loon- en prijsbijstellingen. De extra middelen worden voor deze taken gereserveerd.

De septembercirculaire is bij het samenstellen van de begroting nog niet beschikbaar. Zoals ook in voorgaande jaren zullen de daaruit voortvloeiende mutaties worden verwerkt in de Najaarsnota 2017.

Overzicht Financiering en algemene dekkingsmiddelen, Onvoorzien en Vennootschapsbelasting.

9.Overzicht financiering en Algemene dekkingsmiddelen, onvoorzien en Vennootschapsbelasting

		2016	2017	2018	2019	2020	2021
0.5 Treasury	lasten	277.651	129.684	121.390	22.134	-26.415	-1.638
	baten	-156.758	-240.429	-208.062	-207.011	-205.920	-204.881
	Saldo	120.893	-110.745	-86.672	-184.877	-232.335	-206.519
0.61 OZB Woningen	lasten	236.412	119.790	140.296	142.098	142.268	142.288
	baten	-1.778.426	-1.162.000	-1.162.000	-1.162.000	-1.162.000	-1.162.000
	Saldo	-1.542.014	-1.042.210	-1.021.704	-1.019.902	-1.019.732	-1.019.712
0.62 OZB Niet woningen	lasten	0	27.210	28.900	28.900	28.900	28.900
	baten	-389.183	-968.000	-968.000	-968.000	-968.000	-968.000
	Saldo	-389.183	-940.790	-939.100	-939.100	-939.100	-939.100
0.64 Overige belastingen	lasten	0	0	0	0	0	0
	baten	-1.941.626	-1.247.602	-1.247.602	-1.247.602	-1.247.602	-1.247.602
	Saldo	-1.941.626	-1.247.602	-1.247.602	-1.247.602	-1.247.602	-1.247.602
0.7 Algemene Uitkering Gemeentefonds	lasten	4.400	4.110	4.110	4.110	4.110	4.110
	baten	-13.732.957	-13.689.985	-14.912.856	-14.312.758	-14.364.730	-14.406.993
	Saldo	-13.728.557	-13.685.875	-14.908.746	-14.308.648	-14.360.620	-14.402.883
0.8 Overige baten en lasten	lasten	7.746	27.500	27.500	27.500	27.500	27.500
	baten	-20.642	0	0	0	0	0
	Saldo	-12.896	27.500	27.500	27.500	27.500	27.500
0.9 Vennootschapsbelasting	lasten	0	0	0	0	0	0
	baten	0	0	0	0	0	0
	Saldo	0	0	0	0	0	0
0.10 Mutaties reserves	lasten	2.843.064	2.507.763	2.431.645	1.301.450	1.301.254	1.301.058
	baten	-3.368.932	-2.445.666	-2.001.466	-573.194	-622.570	-615.168
	Saldo	-525.868	62.097	430.179	728.256	678.684	685.890
Totaal	lasten	3.369.273	2.816.057	2.753.841	1.526.192	1.477.617	1.502.218
	baten	-21.388.524	-19.753.682	-20.499.986	-18.470.565	-18.570.822	-18.604.644
	Saldo	-18.019.251	-16.937.625	-17.746.145	-16.944.373	-17.093.205	-17.102.426

2.12 Overzicht Overhead.

Kosten van Overhead	2017	2018	2019	2020	2021
Personeelszaken	219.230	147.019	147.019	147.019	147.019
Automatisering	555.375	586.412	568.614	552.464	548.415
Huisvesting	90.130	146.504	158.840	159.325	152.041
Interne dienstverlening	370.857	353.683	297.433	297.433	297.433
PC&F	422.533	439.997	330.947	330.947	330.947
Management en bestuursondersteuning	448.805	372.123	227.123	227.123	227.123
Juridische zaken	50.618	115.049	115.049	115.049	114.999
Voorlichting	142.478	140.951	140.858	140.858	140.858
Representatie	12.500	12.500	12.500	12.500	12.500
Saldo onverdeelde kosten rubriek 5	96.775	0	-91.183	-106.378	-106.378
Regionaal Archief Rivierenland	119.635	119.635	119.635	119.635	119.635
Totale kosten van Overhead	2.528.936	2.433.873	2.026.835	1.995.975	1.984.592

Met ingang van 2017 worden de overheadkosten niet meer via verdeelsleutels verdeeld over de programma's zoals tot 2016 gebruikelijk was maar centraal verantwoord op taakveld 0.4 "Ondersteuning". De kosten van de programma's nemen daardoor af omdat er geen opslag meer op de doorberekende uren zit voor de dekking van de overhead. Bovenstaand overzicht is met ingang van de begroting 2017 verplicht voorgeschreven. Het biedt de raad en inzicht op omvang en bouw van de totale overhead. Het BBV hanteert als definitie van overhead:

"alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces".

In een notitie over de overhead heeft de commissie BBV definities uitgewerkt van de verschillende vormen van overhead. De commissie spreekt binnen die notitie ook duidelijk uit dat alles wat direct verantwoord kan worden ook direct verantwoord moet worden. Met inachtneming van de desbetreffende notitie overhead van de commissie BBV is bovenstaand overzicht opgesteld.

De kosten van overhead moeten wel betrokken worden bij de berekening en vaststelling van de tarieven voor belastingen, leges en rechten. Dat is noodzakelijk om de maximale kostendekking van 100% vast te stellen. In de paragraaf lokale heffingen worden de berekeningen opgenomen waaruit blijkt wat het kostendekkingspercentage inclusief overhead is.

Het is ook mogelijk om de kosten van overhead door te belasten naar grondexploitaties en projecten. Gelet op de geringe financiële consequenties hebben wij besloten die uitzonderingsregels niet toe te passen.

Bijdrage van verbonden partijen aan de bedrijfsvoering/uitbestede bedrijfsvoering:

Verbonden partij:

Regionaal Archief Rivierenland

Bijdrage/doelstelling

Het doel van het RAR is het gemeenschappelijk beheer van de archiefbewaarplaatsen in het werkgebied van de naar die archiefbewaarplaatsen overgebrachte archiefbescheiden van de deelnemers. Uitgangspunt daarbij is de gemeenschappelijke bestuurlijke verantwoordelijkheid voor alle naar die archiefbewaarplaats overgebrachte archiefstukken. Daarnaast houdt het RAR zich bezig met het verlenen van diensten aan het publiek en de deelnemers en het toezicht op het beheer van de niet naar de archiefbewaarplaatsen overgebrachte archiefbescheiden van de deelnemers.

Overzicht Overhead		2016	2017	2018	2019	2020	2021
0.4 Overhead	lasten	2.185.263	2.597.285	2.433.873	2.026.835	1.995.975	1.984.592
	batens	-508.704	-68.349	0	0	0	0
	Saldo	1.676.559	2.528.936	2.433.873	2.026.835	1.995.975	1.984.592

3 Paragrafen

3.1 Weerstandsvermogen en risicobeheer

Inleiding

Het weerstandsvermogen geeft een belangrijk deel van de robuustheid van de financiële positie van de gemeente aan. Het is een van de indicatoren die bepalend is voor de financiële positie van de gemeente.

Dit is van belang wanneer zich een financiële tegenvaller voordoet.

Het weerstandsvermogen is van belang voor de mate waarin risico's, waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen of waarvoor geen verzekeringen zijn afgesloten, kunnen worden opgevangen. Het gaat om elementen waarmee tegenvallers eventueel bekostigd kunnen worden, zoals reserves, het verhogen van belastingen en legestarieven, de post onvoorzien uitgaven en stille reserves.

Het weerstandsvermogen wordt berekend als verschil tussen de benodigde weerstandscapaciteit (inschatting op basis van risico's) en de beschikbare weerstandscapaciteit (reserves, post onvoorzien, belastingcapaciteit en dergelijke).

Beleid

De kans dat alle risico's zich gelijktijdig voordoen is nihil. Een weerstandscapaciteit die alle risico's gelijktijdig kan opvangen, is daarom te ruim. Door zowel de accountant als de provincie Gelderland is opgemerkt dat de risico's in financiële zin gekwantificeerd moeten worden. Daarom wordt in deze paragraaf per risico aangegeven hoe groot de kans is dat de tegenvaller daadwerkelijk zal optreden en het financiële nadeel van de betreffende tegenvaller. Op deze wijze kan bepaald worden of de gemeente beschikt over voldoende weerstandscapaciteit.

De risico's worden op de volgende wijze geclassificeerd:

Inschatting risicobedrag	Gemiddeld
I. < 100.000	50.000
II. 100.000- 250.000	175.000
III. > 250.000	500.000

Inschatting kans dat risico zich voor zal doen	Gemiddeld
L Laag= 0 – 25 %	12,5 %
G Gemiddeld= 26 – 75 %	50,0 %
H Hoog= 76 – 100%	87,5 %

Risico's kunnen worden ingedeeld naar de manier waarop ze kunnen worden opgevangen:

1. Een eerste categorie risico's betreft risico's waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten én de kans redelijkerwijs aanwezig is dat deze zich manifesteren. In dat geval dient hiervoor een voorziening te worden getroffen.
2. Een tweede categorie risico's geldt die risico's waarvoor de gemeente verzekerd is.
3. Een derde categorie risico's bestaat uit allerlei risico's waarvan de omvang (nog) niet redelijkerwijs is te schatten en/of de kans dat deze zich manifesteren niet is te kwantificeren.

Met name de risico's die niet verzekerd zijn of die niet zijn op te vangen door middel van het treffen van een voorziening, zijn relevant voor het weerstandsvermogen. In het vervolg van deze paragraaf worden deze risico's benoemd en wordt een globale indicatie van de financiële omvang van de risico's gegeven.

Weerstandscapaciteit

Naast de inventarisatie van de risico's is het ook van belang om een inschatting te maken van het (financiële) vermogen van de gemeente om de risico's op te kunnen vangen. Dit is de beschikbare weerstandscapaciteit. Bij de bepaling van deze weerstandscapaciteit wordt in principe alleen naar de financiën gekeken. Er wordt geen aandacht besteed aan andere mogelijkheden die de gemeente heeft om de problemen het hoofd te bieden. Daarbij denken wij bijvoorbeeld aan flexibiliteit van de organisatie en de flexibiliteit van de kostenstructuur. Dit soort kwaliteiten is niet in een norm te vatten maar speelt uiteraard op de achtergrond wel mee.

In traditionele zin kan de weerstandscapaciteit als volgt in beeld worden gebracht:

Componenten van de weerstandscapaciteit

	<i>Manifest</i>		
<i>Incidenteel</i>	Algemene reserve Reserve Grondexploitatie	Onvoorzien	<i>Structureel</i>
	Stille reserves	Onbenutte belastingcapaciteit	
	<i>Latent</i>		

Hieronder volgt een toelichting op de componenten van de beschikbare weerstandscapaciteit.

▪ **Algemene reserve**

Deze reserve dient als algemene buffer voor onvoorziene tegenvallers. In de Nota reserves en voorzieningen, actualisatie 2012 is bepaald dat de minimumomvang van de algemene reserve € 1,8 mln. moet bedragen. Deze buffer is in de berekening van de weerstandscapaciteit opgenomen. Het saldo van de totale algemene reserve is per 1 januari 2018 begroot op € 3.588.042.

▪ **Stille reserves**

Er is sprake van een stille reserve als de marktwaarde van de bezittingen (activa) de boekwaarde daarvan overstijgt. Hierbij moet vooral gedacht worden aan gemeentelijk onroerend goed niet voor de openbare dienst bestemd. De verhandelbaarheid van deze stille reserves is over het algemeen niet groot. Op grond van het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) is een waardering tegen marktwaarde niet toegestaan. De waarde van de stille reserves in Neerijnen vrijwel nihil.

▪ **Onbenutte belastingcapaciteit**

Bij de bepaling van de onbenutte belastingcapaciteit wordt alleen uitgegaan van de onbenutte belastingcapaciteit van de OZB (Onroerende Zaak Belasting). De afvalstoffenheffing (geheven door de AVRI) en de rioolrechten zijn kostendekkend. De onbenutte belastingcapaciteit wordt berekend als het verschil tussen de tarieven voor de OZB en het redelijk peil van het belastingpakket, wat geldt voor de toelating tot artikel 12 van de Financiële Verhoudingswet (FVW). Dit is het gemiddelde OZB-tarief wat een gemeente moet heffen om toegelaten te worden als artikel 12-gemeente. In de meicirculaire 2017 is bekend gemaakt dat het percentage van de WOZ-waarde voor toelating tot artikel 12 voor het jaar 2017 is vastgesteld op 0,1889. Het geraamde gewogen gemiddelde voor 2017 bedraagt 0,1292. Het verschil tussen deze twee percentages maal de totale WOZ-waarde is de onbenutte belastingcapaciteit en is berekend op € 817.000.

De totale weerstandscapaciteit van onze gemeente kan nu als volgt worden berekend.

Totale weerstandscapaciteit Neerijnen	Per 31-12-2017 <i>(bedragen x € 1.000)</i>
Structurele weerstandscapaciteit (exploitatie)	
Onvoorziene uitgaven	28
Onbenutte belastingcapaciteit:	
- OZB	843
- Rioolheffing	0
- Afvalstoffenheffing	0
Structurele weerstandscapaciteit	871
Incidentele weerstandscapaciteit (vermogen)	
Buffer algemene reserve	1.800
Vrij aanwendbare algemene reserve	1.788
Bestemmingsreserve bouwgrond algemeen	0
Stille reserves	0
Incidentele weerstandscapaciteit	3.588
Totale weerstandscapaciteit	4.459

Kanttekeningen

De bestemmingsreserves zijn buiten de berekening van de weerstandscapaciteit gehouden. Deze reserves zijn grotendeels geormerkt door voorgenomen bestedingsplannen. In de meeste situaties zijn al min of meer bindende uitspraken gedaan door uw Raad. Desondanks kan uw Raad in strikt formele zin nog afwijken van de voorgenomen besteding. Alternatieve inzet van bestemmingsreserves leidt onherroepelijk tot vertraging of zelfs afstel van de voorgenomen plannen. De bestemmingsreserves spelen in zoverre een rol bij het weerstandsvermogen dat als de bestuurlijke bereidheid aanwezig is om deze voor calamiteiten in te zetten, ook zij ingezet kunnen worden op het moment dat zich een incidenteel financieel probleem voordoet.

In principe worden de gemeentelijke reserves ingezet als intern financieringsmiddel. In tegenstelling tot de inzet van externe financieringsmiddelen, brengen interne financieringsmiddelen geen rentekosten met zich mee. Als echter interne financieringsmiddelen worden ingezet voor de financiering van investeringen en/of incidentele exploitatie-uitgaven, brengt dit met zich mee dat als compensatie voor het beslag op deze reserves in feite externe financiering moet worden aangetrokken in de vorm van kort geld (daggeld) en/of lang geld (vaste geldlening), een en ander afhankelijk van de daarvoor geldende regels. Inzet van reserves leidt dus tot extra lasten voor de gemeente.

Inventarisatie en kwantificering van de risico's

Het nu volgende onderdeel van de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheer bevat een beschrijving van de risico's, waarvoor geen voorzieningen zijn gevormd of die niet tot afwaardering van activa hebben geleid en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot het balanstotaal of de financiële positie. De risico's worden gerubriceerd naar programma. Als referentiekader worden de in de begroting 2016 gekwantificeerde risico's verantwoordt.

Bij de kwantificering van de risicowaarde wordt uitgegaan van het gemiddelde schadebedrag. Dit geldt eveneens voor het percentage inschatting van de kans dat het risico zich voordoet. Zie ook de tabel met betrekking tot de wijze van classificatie van de risico's van deze paragraaf onder het kopje Beleid.

Programma 0 Algemeen bestuur

- **Juridische kwaliteitszorg (Categorie II G)**

Er is een duidelijke toename waarneembaar van adviesaanvragen inzake juridische aangelegenheden bij de juridisch adviseur. De complexiteit van de aanvragen neemt eveneens toe. Dit heeft onder meer te maken met de verdere juridisering van de maatschappij. Met de huidige formatie is de werkdruk hoog en vereist een brede juridische kennis op velerlei terreinen (aangelegenheden op het terrein van de grondexploitatie, gebruiksovereenkomsten, aanbestedingsvraagstukken, subsidieverlening, aansprakelijkstellingen, controle van privaatrechtelijke overeenkomsten, vragen over vergunningverlening, WOB-verzoeken, de wet Kenbaarheid Publiekrechtelijke Beperkingen en de wet dwangsom en beroep bij niet tijdig beslissen).
- **ICT (Categorie I G)**

De gemeente Neerijnen heeft met Vicrea onderhoudscontracten afgesloten voor een aantal applicaties (BAG, BGT, WKPB, NHR, Gegevensmagazijn en EnterpriseServiceBus). Vicrea is van mening geweest om de rekening te verhogen van € 19.000 naar € 69.000. Deze verhoging is tot stand gekomen zonder overleg met de afnemende partijen waaronder Neerijnen. In samenwerking met 126 gemeenten en DataLand wordt onderzocht of er het wettelijk mogelijk is om eenzijdig de contracten aan te passen. Vooralsnog wordt de hogere rekening dan ook nog niet voldaan. Op het moment dat duidelijk is wat de wettelijke mogelijkheden zijn is de kans aanwezig dat het budget structureel met € 50.000 verhoogd zou moeten worden.
- **Wet datalekken (Categorie I L)**

Op 1 januari 2016 is de meldplicht datalekken in gegaan. Deze meldplicht houdt in dat organisaties (zowel bedrijven als overheden) direct een melding moeten doen bij het College bescherming persoonsgegevens (CBP) zodra zij een ernstig datalek hebben. We spreken van een ernstig datalek als persoonsgegevens in handen vallen van derden die geen toegang tot die gegevens zouden mogen hebben (zoals bedoeld in artikel 13 van de Wet

bescherming persoonsgegevens). Bij een datalek gaat het om toegang tot of vernietiging, wijziging of vrijkomen van persoonsgegevens bij een organisatie zonder dat dit de bedoeling is van deze organisatie. Onder een datalek valt dus niet alleen het vrijkomen (leken) van gegevens, maar ook onrechtmatige verwerking van gegevens.

Met de meldplicht datalekken wil de regering de gevolgen van een datalek voor de betrokkenen zoveel mogelijk beperken en hiermee een bijdrage leveren aan het behoud en herstel van vertrouwen in de omgang met persoonsgegevens.

De verantwoordelijke moet bij een datalek, waarbij kans is op verlies etc. van persoonsgegevens, melding doen bij de toezichthouder, CBP, maar ook bij de betrokkene. Als er geen melding wordt gemaakt van een datalek, kan bestuurlijke boete volgen van het CBP. Het CBP voert steekproefsgewijs controles uit bij gemeenten. Tot op heden heeft de gemeente hier nog niet mee te maken gehad. In de nieuwe gemeente West Betuwe zou dit ook een speerpunt moeten zijn om adequate maatregelen te treffen om dit risico zoveel mogelijk uit te sluiten.

Programma 1 Openbare orde en veiligheid

▪ **Vervallen Rijksbijdrage bij ramp of zeer zwaar ongeval (Categorie I G)**

Het Rijk vergoedt niet langer alle door de gemeente gemaakte kosten na een ramp of een zeer zwaar ongeval met als gevolg dat de gemeente in voorkomende gevallen die kosten zelf moet dragen. Uitgaande van een bekend risico of een veel voorkomende calamiteit gaat het in zo'n geval om een bedrag van circa € 50.000, maar afhankelijk van de aard van het incident kan dit verder oplopen. Overigens is in de Wet op de Veiligheidsregio's bepaald dat aan een gemeente een Rijksbijdrage in de kosten van een ramp of een zeer zwaar ongeval kan worden verleend voor zover de kosten van de daadwerkelijke afwikkeling een bedrag van € 45.000 te boven gaan.

▪ **Veiligheidsregio (Categorie I G)**

De begroting van de Veiligheidsregio liet een tekort van € 853.000 zien. Het voorstel is om dit tekort via bezuinigingen in te vullen. Voorstellen die leiden tot kortingen op operationele inzetbaarheid en kwaliteit zijn echter niet acceptabel. Met betrekking tot de bijdrage 2018 bestaat het risico dat de VRGZ er niet in slaagt het volledige tekort te kunnen dekken uit bezuinigingen en dat derhalve de gemeentelijke bijdrage verhoogd moet worden. Op basis van de toegepaste verdeelsleutel bedraagt de bijdrage van Neerijnen (afgerond) 3% van het totaal. Het risico m.b.t. de taakstelling van € 853.000 bedraagt dan voor Neerijnen € 25.590.

Programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat

▪ **Wegen (Categorie I L)**

Op 26 januari 2016 heeft de raad extra middelen beschikbaar gesteld voor het onderhoudsbudget Wegen. Hiervoor is € 250.000 beschikbaar gesteld. Daarnaast is er een bedrag van € 250.000 beschikbaar gesteld voor de opvang van kapitaallasten ten behoeve van de rehabilitatie van de wegen. Tegelijkertijd is o.b.v. de '*update wegbeheer areaal Neerijnen*' een meerjarenplanning opgesteld die aansluit op de beschikbare budgetten. Dit houdt in dat er nu middelen beschikbaar zijn tot en met 2020 om het onderhoudsplan voor 50% uit te kunnen voeren. Na 2020 moet er nog voor ruim € 5.100.000 aan onderhoud worden uitgevoerd m.b.t. de resterende 50%. Hiervoor zijn nog geen middelen beschikbaar. Voor 2016 tot en met 2020 is de risico inschatting voor extra kosten te kwantificeren als 'Laag'. In de nieuwe gemeente West Betuwe zou een herijking van het wegenplan en de daartoe benodigde middelen opnieuw moeten worden uitgevoerd.

▪ **AVRI (Categorie II G)**

De gemeente stelt een taakstellend budget aan Avri beschikbaar voor de uitvoering van de in DVO opgenomen taken. Over 2017 en 2018 is duidelijk geworden dat Avri uit gaat van een hogere bijdrage van ongeveer € 200.000. Er is nog geen overeenstemming over de oorzaak en hoogte van dit verschil. Een nadere analyse en afstemming dient plaats te vinden. De gemeente Neerijnen is echter van mening dat het taakstellende budget leidend is en zou moeten zijn. Los van deze problematiek is de begroting 2018 voor AVRI geïndexeerd met 2% prijscompensatie.

Programma 4 Onderwijs

- **Buitenonderhoud schoolgebouwen naar schoolbesturen (Categorie II H)**
Per 1 januari 2015 is een wetwijziging in werking getreden met als doel de taken en het budget voor buitenonderhoud en aanpassingen van schoolgebouwen in het primair en speciaal onderwijs van gemeenten naar schoolbesturen over te hevelen. Als gevolg van deze wetwijziging en de overheveling van taken heeft een uitname uit het gemeentefonds plaats gevonden. Deze uitname bestaat uit de uitgaven van gemeenten voor buitenonderhoud van en aanpassingen aan schoolgebouwen inclusief de apparaatskosten. Tegenover deze uitname uit het gemeentefonds staan lagere lasten aangezien buitenonderhoud en aanpassingen niet langer door de gemeente worden gefinancierd. Om tot een goede afronding te komen is de gemeente in gesprek met de schoolbesturen teneinde afspraken te maken over het onderhoud dat nog ten laste moet komen van de gemeente en het onderhoud dat ten laste moet komen van de schoolbesturen. Inmiddels zijn de gesprekken zover gevorderd dat een collegevoorstel in voorbereiding over dit onderwerp. Dat zal op korte termijn in het college worden besproken.
- **Uitvoering leerlingenvervoer (Categorie I L)**
Het leerlingenvervoer is een open einde regeling. Door gezamenlijke aanbesteding van het leerlingenvervoer, het zoveel mogelijk combineren van vervoer en een strakke regie op de kosten, worden de lasten waar mogelijk beperkt; het blijft echter een open einde regeling.
- **Harmonisatie kinderopvang en peuterspeelzaalwerk en Vroeg Voorschoolse Educatie (VVE) (Categorie I G)**
De Wet harmonisatie kinderopvang en peuterspeelzaalwerk en de Wet innovatie en kwaliteit kinderopvang zijn op 30 mei jongstleden aangenomen door de Eerste Kamer. De inwerkingtreding van beide wetten is 1 januari 2018. De Wet harmonisatie kinderopvang en peuterspeelzaalwerk heeft gevolgen voor de rol van de gemeenten in het voorschoolse stelsel als gevolg daarvan mogelijk voor de subsidierelatie met voorschoolse voorzieningen. Aan dit besluit dient de gemeente een nadere invulling te geven. Hierbij is een aantal uitgangspunten die gevolg hebben voor de hoogte van de benodigde middelen. De gevolgen zullen in de VJN 2018 worden opgenomen. Het maximale risico bedraagt € 100.000.

Programma 5 Cultuur en recreatie

n.v.t.

Programma 6 Maatschappelijke ondersteuning

- **Sociaal domein (Categorie III H)**
De totale kosten van het sociaal domein en de drie gedecentraliseerde taken leiden in 2018 tot een forse bijstelling van de middelen. De bijstelling heeft plaatsgevonden op basis van de externe informatie van Werkzaam en de gemeente Tiel die deze taken uitvoeren voor de gemeente.
Voor de gemeente Neerijnen betekent dat een extra last van € 450.000. Dit ligt in lijn met de landelijke tendens waarbij gemeente worden geconfronteerd met rijkskortingen op de beschikbare middelen en de zorgvraag vanuit de maatschappij. Via de VNG is in juli 2017 een 'brandbrief' gericht aan het ministerie verzocht om de opgelegde kortingen te herzien. Tot het moment dat het Rijk dit niet doet is het risico aanwezig dat de vraag en aanbod van zorg in verhouding tot de gemeentelijke middelen uit de pas blijven lopen. Dit leidt in 2018 al tot meerkosten en hogere bijdragen aan de uitvoerende instanties.

Programma 7 Volksgezondheid en milieu

- **Kosten van bodemonderzoek en -sanering (Categorie I L)**
Bij de voorbereiding van toekomstige ontwikkelingen voor woningbouw- en/of

bedrijventerreinen, dienen vooraf, voordat de definitieve keuze wordt gemaakt om de locaties te ontwikkelen, diverse onderzoeken plaats te vinden. Hierbij kan gedacht worden aan bodemonderzoek, archeologie en milieuzonerings vanuit de omgeving. Hoewel de kosten van dit soort onderzoeken in de exploitatie van het plan opgenomen worden, kan de gemeente aangesproken worden voor (een deel van) de saneringskosten bij mogelijke bodemsaneringen ongeacht de eigendomssituatie. Op voorhand is niet in te schatten wat de kosten zijn van dergelijke saneringen. Dit is dan ook een 'structureel' risico.

▪ **Kosten van bodemonderzoek en -sanering (Categorie I L)**

Bij de voorbereiding van toekomstige ontwikkelingen voor woningbouw- en/of bedrijventerreinen, dienen vooraf, voordat de definitieve keuze wordt gemaakt om de locaties te ontwikkelen, diverse onderzoeken plaats te vinden. Hierbij kan gedacht worden aan bodemonderzoek, archeologie en milieuzonerings vanuit de omgeving. Hoewel de kosten van dit soort onderzoeken in de exploitatie van het plan opgenomen worden, kan de gemeente aangesproken worden voor (een deel van) de saneringskosten bij mogelijke bodemsaneringen ongeacht de eigendomssituatie. Op voorhand is niet in te schatten wat de kosten zijn van dergelijke saneringen.

▪ **Sanering voormalige stortplaatsen (Categorie III L)**

Op verzoek van de gemeente Neerijnen heeft Regio Rivierenland een advies uitgebracht met betrekking tot de voormalige stortplaatsen in de gemeente. Aanleiding hiervan was de aanbieding van de onderzoeksrapporten en de brieven van de provincie Gelderland aan de eigenaren van de locaties. De gemeente is eigenaar van enkele locaties en wil weten welke beperkingen en mogelijkheden er voor deze voormalige stortplaatsen zijn. Het onderzoek dat de provincie heeft uitgevoerd is niet een uitputtend en alomvattend onderzoek, maar was gericht op het in beeld brengen van de omvang van de stortplaatsenproblematiek. In de gemeente Neerijnen zijn 11 vermoedelijke stortplaatsen geïnventariseerd door de provincie, waarvan 5 locaties in eigendom zijn onze gemeente en deze locaties zijn onderzocht op bodemverontreiniging.

- Locatie Pompstraat/De Griend te Waardenburg
- Locatie Parallelweg te Waardenburg
- Locatie Broekgraaf te Hellouw
- Locatie Slotstraat te Opijnen
- Locatie Esterweg te Est

Er is sprake van 4 gevallen van ernstige bodemverontreiniging met alle daarbij behorende juridische en financiële consequenties, bij 3 van deze voormalige stortplaatsen is daadwerkelijk een sterke grondwaterverontreiniging aangetroffen. Vooralnog hoeft geen actie te worden ondernomen.

▪ **Dumpen drugsafval (Categorie I G)**

Het komt steeds vaker voor dat in het buitengebied drugsafval gedumpt wordt. In Neerijnen heeft in 2016 éénmaal een dergelijke dump plaatsgevonden. De kosten van het opruimen van het afval komen voor rekening van de grondeigenaar. In 2016 heeft de gemeente voor deze dump de kosten ad. € 3.000,-- voor haar rekening moeten nemen. Op basis van een provinciale subsidieregeling wordt een aanvraag ingediend voor gedeeltelijke compensatie (maximaal 50%) van de kosten.

▪ **Transitie jeugdtaken (Categorie II H)**

Onder programma 6 is een risico beschrijving opgenomen m.b.t. het totaal van het sociaal domein. Jeugdzorg maakt een belangrijk deel uit van de meerkosten waar de gemeente(n) mee worden geconfronteerd. Tot het moment dat het rijk maatregelen treft blijft het risico aanwezig dat de rijksvergoeding onvoldoende is om de kosten van jeugdzorg budgettair neutraal uit te voeren

▪ **Groenonderhoud begraafplaatsen (Categorie I L)**

Van oudsher worden op de begraafplaatsen veel chemische bestrijdingsmiddelen gebruikt. Dit heeft te maken met de inrichting van de begraafplaatsen met veel zwarte stroken en een grote hoeveelheid halfverhardingen (bijvoorbeeld de grindpaden). Met ingang van 01-11-2017 geldt een algeheel verbod op het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen op verhardingen van kracht wordt. Tot op heden zijn er nog geen de laag risico middelen (voor openbaar groen en

verhardingen) beschreven. De mogelijke financiële consequenties zijn dan ook nog niet inzichtelijk.

Programma 8 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting

- **Wet Kenbaarheid Publiekrechtelijke Beperkingen (Categorie I L)**
Iedereen die een gebouw of perceel koopt (volgens het Burgerlijk Wetboek een 'onroerende zaak'), wil weten wat er wel of niet mee mag of wat er juist mee moet. Welke publiekrechtelijke beperkingen (beperkingen van overheidswege) zijn opgelegd aan het gebouw of het perceel en door welke overheid. Hierbij moet gedacht worden aan beperkingen die voortvloeien uit een bestemmingsplan, uit een toegekende monumentenstatus of uit een bodemsaneringsplicht. In het beperkingenregister dat is ingericht na de inwerkingtreding van de Wet Kenbaarheid Publiekrechtelijke Beperkingen Onroerende Zaken op 1 juli 2007, zijn inmiddels nagenoeg alle beperkingen, voor zover deze bekend zijn, geregistreerd.
- **Planschade ex artikel 6.1 Wet ruimtelijke ordening (Categorie I L)**
Planschades die ouder zijn dan vijf jaar, komen te vervallen vanwege verjaring. Daarnaast is sprake van een eigen risico, waarbij een aanvraag voor planschade niet in behandeling behoeft te worden genomen als de potentiële schade minder bedraagt dan 2% van de oorspronkelijke waarde van de onroerende zaak of het inkomen. Planschade is te verhalen op een initiatiefnemer. Hiervoor worden planschade overeenkomsten afgesloten met de ontwikkelaar. Echter de advieskosten voor het in behandeling nemen van een planschadeverzoek mogen wettelijk niet verhaald worden op een initiatiefnemer en blijven dus ten laste van de gemeente; het risico voor de gemeente betreft dan ook met name de advieskosten voor het in behandeling nemen van een planschadeverzoek in relatie tot het aantal planschadeverzoeken.
- **Programmering woningbouwaantallen (Categorie II G)**
De provincie Gelderland heeft bekend gemaakt een strakker beleid te gaan voeren ten aanzien van de aantallen woningen die een gemeente mag bouwen. Het aantal woningen dat de komende jaren binnen de provincie gebouwd mag worden moet meer dan gehalveerd worden en dat heeft uiteraard gevolgen voor de aantallen woningen die door de gezamenlijke Gelderse gemeenten gebouwd mogen gaan worden. Momenteel vindt overleg plaats teneinde te komen tot regionale afspraken over de programmering en planning van de aantallen woningen per gemeente. Uitstel of afstel van geplande woningbouw binnen Neerijnen zal onvermijdelijk financiële consequenties hebben, al was het alleen maar omdat een woning een relatief belangrijke parameter is bij de vaststelling van de uitkering uit het Gemeentefonds.
- **Financiële positie grondexploitaties (Categorie III G)**
Tussen het moment van vaststellen van de MPG 2017 in de raadsvergadering van juli 2017 en het schrijven van deze paragraaf eind augustus 2017 ligt slechts een periode van twee maanden waarin zich geen nieuwe ontwikkelingen hebben voorgedaan waardoor de prognose van de te verwachten resultaten dient te worden bijgesteld.

Ten opzichte van het verwachte resultaat per 1-1-2016 bij de jaarrekening 2015 betekende dit een verslechtering van het resultaat per 1-1-2017 met € 593.000,--. De bestaande verliesvoorziening is eenmalig ten laste van het jaarrekening-saldo 2016 verhoogd met dit bedrag tot € 4.255.000,-- bij het vaststellen van de MPG 2017 in de raadsvergadering van juli 2017.

Er zijn inmiddels afspraken gemaakt met de regiogemeenten en provincie in de regionale woonagenda. Onderdeel van deze regionale woonagenda is de woningbouwprogrammering. Neerijnen heeft in de periode 2015 tot 2025 een aantal woningbouwcontingenten gekregen. Dit aantal is minder dan de aantallen woningen die we in de planning hebben tot 2025. Het risico is dus nog steeds aanwezig dat bepaalde plannen geschrapt moeten worden, met financiële consequenties als gevolg. De afzonderlijke raden van GNL hebben een motie aangenomen om toch in elke kern kleinschalig te kunnen bouwen.

In het kader van risicomanagement inventariseren wij periodiek de risico's die verbonden zijn aan de gemeentelijke grondexploitaties. Vanuit een veelheid van mogelijke risico's moet worden ingeschat welke kunnen optreden in de gemeentelijke grondexploitaties. Vervolgens wordt het risico gekwantificeerd (impact x kans). Zo ontstaat een beeld van het benodigde weerstandsvermogen. Deze informatie is conform het laatst vastgestelde MPG in juli 2017.

Deze informatie is dan ook nog leidend voor de begroting 2018. Begin 2018 zal er een taxatie plaatsvinden op de gehanteerde grondprijzen/verkoopprijzen. De resultaten hiervan zullen medio 2018 aan u worden voorgelegd in het geactualiseerde MPG.

Er is wat risico's betreft een 2-deling gemaakt. Ten eerste is voor alle complexen een risico-inschatting gemaakt op basis van de volgende parameters:

- Rente
- Opbrengstenstijging
- Kostenstijging
- Uitgifte en m2 prijzen.

Voor elke van deze factoren is een minimum en een maximum vastgesteld. Daarbij wordt uitgegaan van een basis, de naar verwachting meest voorkomende waarde die de betreffende parameter aan zal nemen. Met behulp van de Monte Carlo analyse (een methodiek waarmee met verschillende inputgegevens zoveel mogelijk variabele worden berekend) is zichtbaar gemaakt wat de gevoeligheid voor de hierboven genoemde parameters is. In de bijlage is dit verder uitgewerkt. Uit de becijferingen is te concluderen dat de gevoeligheid voor de bovengenoemde parameters in totaal uitkomt op € 920.153. Daarbij is uitgegaan van een negatiever scenario dan het basisscenario voor de gepresenteerde resultaten.

complex	Actuele waarde	negatief scenario	risico
Haften Noord	778.169	986.340	208.171
Slingerbos fase 1	918.743	1.056.871	138.128
Slingerbos fase 2	35.982	171.082	135.100
Molenblok	2.350.414	2.708.140	357.726
Klingenberg Noord	171.941	252.969	81.028
TOTAAL	4.255.249	5.175.402	920.153

Voor het definiëren van het algemene risico is uitgegaan van het verschil tussen de actuele waarde en de mogelijke meer negatieve resultaten (kolom negatief scenario). Het risico dat dit zich voordoet is laag, immers op alle fronten zouden zich dan tegenvallers moeten manifesteren. Het verschil tussen de totaal van de actuele resultaten en het totaal volgens het negatiever scenario bedraagt € 920.153. Voor de berekening van het benodigde weerstandsvermogen wordt uitgegaan van een laag risico en dat betekent vervolgens dat 12,5% van dit bedrag wordt meegenomen in de benodigde weerstandscapaciteit is € 115.000. (Zie hiervoor de paragraaf Weerstandsvermogen in de jaarstukken 2016.)

▪ Specifieke risico's

Molenblok – vijf kavels (categorie: I L)

De grondexploitatie Molenblok kent voor het gedeelte met de vijf kavels nog geen bestemming wonen. In dit kader is ook een positieve reactie van de Provincie noodzakelijk. Het niet kunnen afzetten of het vertragen van de afzet van deze vijf kavels als het gevolg van het ontbreken van een bestemming 'wonen' heeft een negatief financieel effect op het verwachtte resultaat van de grondexploitatie.

Molenblok dijkwoningen (categorie: II G)

Omdat het Waterschap – mede in het kader van de aangekondigde dijkversterking – vergaande beperkingen heeft opgelegd voor de woningen aan de dijk (hierna dijkzone genoemd) én de daarmee samenhangende onduidelijkheid ten aanzien van gewenste ophoging van de dijkzone, staat de ontwikkeling onder druk. Immers er moet een goede hoogteovergang (zowel technisch als stedenbouwkundig) worden gecreëerd tussen de dijkzone en de reeds in aanbouw genomen/te bouwen woningen in het gebied. Momenteel worden de verschillende mogelijkheden ten aanzien van uitvoering en tegemoetkoming in de kosten in het kader van de "meekoppelkansen dijkverbetering" met het waterschap besproken. Alles valt en staat met de mogelijke alternatieven die worden aangedragen. Met name voor het Molenblok betekent dit een sterk verhoogd risico indien niet/of gedeeltelijk de geplande 11 woningen (hiervoor ligt een omgevingsvergunning én de ontwikkelaar heeft het recht van eerste koop) kunnen worden gerealiseerd. Met het Waterschap heeft begin mei 2017 overleg plaatsgevonden. Het

waterschap heeft een bod gedaan voor schadeloosstelling. Hierover wordt nog onderhandeld. In het derde kwartaal 2017 wordt hier een definitief uitsluitel over verwacht. Op basis van het eerste bod is de risico inschatting dat naar beneden bijgeteld.

▪ **Impulssubsidie**

De provincie Gelderland heeft een zgn. impulssubsidie beschikbaar gesteld van € 500.000 voor de ontwikkeling van Molenblok. Aan deze subsidie is middels de bijbehorende beschikking een aantal voorwaarden gesteld aan de besteding van middelen en een termijn waarbinnen de beschikbare subsidie besteed zou moeten zijn. Inmiddels heeft de provincie ingestemd de termijn tot eind 2018 te verlengen. De bouw van de woningen is inmiddels gestart en worden de

Omschrijving	Risico	Kans	%	Risicoinschatting
Algemene risico's:				
Financiële positie grondexploitatie obv parameters	920.000	Laag	12,5%	115.000
Specifieke risico's				
3. Molenblok: niet afzetten vijf kavels	1.400.000	Laag	12,5%	175.000
4. Molenblok: geen ontwikkeling dijkwoning	300.000	Hoog	50,0%	150.000
Totaal inschatting risico's				440.000

subsidie middelen hiervoor ook ingezet waardoor het risico komt te vervallen.

Programma 9 Financiering en algemene dekkingsmiddelen

▪ **Ontwikkelingen Rijksbeleid (Categorie II G)**

De afgelopen jaren is een aantal taken die daarvoor op provinciaal- of Rijksniveau werden uitgevoerd, gedecentraliseerd naar de gemeenten. Tot nu toe zijn de middelen die aan de gemeenten beschikbaar zijn gesteld voor de uitvoering van de gedecentraliseerde taken, steeds gekort op basis van de overweging dat uitvoering van taken zo dicht mogelijk bij de basis efficiencyvoordelen moet kunnen opleveren. Veelal brengt het oppakken van nieuwe taken in de beginjaren extra kosten met zich mee, waardoor eventuele efficiencyvoordelen teniet worden gedaan en regelmatig zelfs sprake is van hogere kosten dan voorheen. Naast de decentralisatie van taken is ook sprake van het min of meer verplicht onderbrengen van taken in een gemeenschappelijke regeling die bekostigd moet worden door de deelnemende gemeenten. Omdat de gemeenten alleen indirect invloed hebben op de begroting van deze gemeenschappelijke regelingen, is het bereiken van overeenstemming over ombuigingen binnen de betreffende organisaties vaak een moeizaam en tijdrovend proces. Als later blijkt dat de realisatie toch gunstiger uitvalt dan de begroting, is reeds beslag gelegd op structurele begrotingsruimte waarvoor slechts een incidenteel exploitatieresultaat wordt terugontvangen. Vanaf 2018 is ook bij de gemeente Neerijnen de tendens zichtbaar dat de kosten van de zgn. 3 D's zich (fors) hoger ontwikkelen dan de beschikbare middelen en de uitvoeringskosten ook stijgen. (zie ook risico melding programma 6 Sociaal Domein). Dit is een landelijke tendens.

Tot slot is de afgelopen jaren ook een tendens waar te nemen tot steeds vaker wisselende en ook nieuwe voorschriften over de wijze waarop gerapporteerd moet worden over allerlei taken die de gemeente uitvoert. De elkaar snel opvolgende wijzigingen vergen steeds weer de nodige tijd en capaciteit en bergen daarnaast ook het risico in zich van onjuiste rapportages. Gezien het feit dat de risico's van de ontwikkelingen met de meeste (financiële) impact reeds onder één van de andere programma's zijn genoemd, zijn de risico's van de resterende ontwikkelingen als gemiddeld geschat.

▪ **Schadeclaims (Categorie I L)**

Met betrekking tot mogelijke schadeclaims valt te denken aan schadeclaims in het kader van wettelijke aansprakelijkheid en waardeverminderingen van woningen als gevolg van bestemmingsplanontwikkelingen. De tweede categorie is meegenomen bij de inventarisatie van de risico's van het programma ruimtelijke ordening en volkshuisvesting en zal hier verder niet besproken worden. Voor de eerste categorie aansprakelijkstellingen is een verzekering afgesloten. Het eigen risico voor personen-, zaak- en vermogensschade is € 2.500,- per

schadegeval, waardoor het risico voor deze categorie beperkt is.

- **Risico's die voortvloeien uit borgstellingen en gemeentegaranties (Categorie III L)**
De gemeente Neerijnen staat garant voor de betaling van rente en aflossing van een tweetal geldleningen van stichting De Wittenberg. Het schuldrestant van deze leningen bedraagt € 40.840 per 31-12-2016. Ook voor Vitens staat de gemeente garant voor een bedrag van € 71.823 per 31-12-2016. Daarnaast fungeert de gemeente als achtervang van een aantal door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw gegarandeerde geldleningen van in totaal € 7.917.000 per 31 december 2016. Dit betreffen leningen die afgesloten zijn door Woningbouwvereniging De Goede Woning, Woningstichting De Kernen en de Vestia Groep.
- **Hypotheke (Categorie III G)**
Tot 2009 werden aan medewerkers van de gemeente hypotheke verstrekt op basis van een door de raad vastgestelde regeling. Vanaf 2009 is het aangaan van nieuwe hypothecaire leningen verboden op basis van aanpassing van de wet Fido. De reeds verstrekte hypotheke blijven echter bestaan. In Neerijnen zijn per 31 december 2016 9 hypothecaire leningen verstrekt met een schuldrestant van ruim € 1,84 mln.
- **Vennootschapsbelasting (Categorie I G)**
Per 1 januari 2016 is de Vennootschapsbelasting ingevoerd. De gevolgen voor Neerijnen zijn nog niet bekend. Het risico spitst zich toe op de grondexploitaties. In september 2017 was nog geen duidelijkheid vanuit de belastingdienst of de grondexploitaties gevolgen zouden hebben voor de Vpb. Tot dat moment blijft het risico dan ook bestaan.

In het overzicht op de volgende pagina wordt de totale risicowaarde van de geïnventariseerde risico's in beeld gebracht en berekend.

Conclusie

Op basis van de beschikbare weerstandscapaciteit van € 4.459.000 en het berekende schade-bedrag van de inventarisatie van de aanwezige risico's van € 1.768.625 kan de conclusie getrokken worden dat er in de gemeente Neerijnen voldoende ruimte (weerstand) beschikbaar is om het hoofd te kunnen bieden aan financiële tegenvallers door het optreden van de geïnventariseerde risico's.

Raming financiële omvang van de risico's	Risico	Kans	Schadebedrag
Programma 0 Algemeen bestuur			
Juridische kwaliteitszorg (II G)	175.000	50,00%	87.500
Wet datalekken (I L)	50.000	12,50%	6.250
Vicrea onderhoudscontracten	50.000	50,00%	25.000
Programma 1 Openbare orde en veiligheid			
Vervallen Rijksbijdrage bij ramp/zwaar ongeval (I G)	50.000	50,00%	25.000
Niet te realiseren taakstelling Veiligheidsregio	26.000	50,00%	13.000
Programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat			
Wegen (I L)	50.000	12,50%	6.250
AVRI – jaar bijdrage	200.000	50,00%	100.000
Programma 4 Onderwijs			
Buitenonderhoud schoolgebouwen naar besturen (II H)	175.000	87,50%	153.125
Uitvoering leerlingenvoer (I L)	50.000	12,50%	6.250
Harmonisatie kinderopvang en VVE	100.000	50,00%	50.000
Programma 6 Maatschappelijke Ondersteuning			
Sociaal Domein (3 D's)	450.000	50,00%	225.000
Programma 7 Volksgezondheid en milieu			
Kosten van bodemonderzoek en -sanering (I L)	50.000	12,50%	6.250
Sanering voormalige stortplaatsen (III L)	500.000	12,50%	62.500
Dump drugsafval (I G)	50.000	50,00%	25.000
Groenonderhoud begraafplaatsen (I L)	50.000	12,50%	6.250
Programma 8 Ruimtelijke ordening en Volkshuisvesting			
Kenbaarheid Publiekrechtelijke Beperkingen (I L)	50.000	12,50%	6.250
Planschade ex artikel 49 Wet op de RO (I L)	50.000	12,50%	6.250
Programmering woningbouwaantallen (II G)	175.000	50,00%	87.500
Financiële positie grondexploitaties (I L)	920.000	12,50%	115.000
Molenblok; niet afzetten vijf kavels (I L)	1.400.000	12,50%	175.000
Molenblok; geen ontwikkeling dijkwoningen (I H)	300.000	50,00%	150.000
Financiering en algemene dekkingsmiddelen			
Ontwikkelingen Rijksbeleid (II G)	175.000	50,00%	87.500
Schadeclaims (I L)	50.000	12,50%	6.250
Risico's uit borgstellingen en garanties (III L)	500.000	12,50%	62.500
Hypotheken (III G)	500.000	50,00%	250.000
Vennootschapsbelasting (I G)	50.000	50,00%	25.000
Totaal risicoschadebedrag			1.768.625

Kengetallen

Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) schrijft voor dat in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing een verplichte basisset van vijf financiële kengetallen moet worden opgenomen. Naast de kengetallen wordt een beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie opgenomen. De kengetallen en de beoordeling geven gezamenlijk op eenvoudige wijze inzicht aan uw raad over de financiële positie van de gemeente. Met ingang van de begroting 2017 moeten de cijfers meerjarig worden weergegeven.

Hoe de kengetallen berekend moeten worden, is vastgelegd in een ministeriële regeling (24 maart 2016, nr. 2016-0000177473. Het gebruik en het vaststellen van de berekeningswijze van de kengetallen heeft formeel geen functie als normeringinstrument in het kader van het financieel toezicht door de provincies. De invoering van de kengetallen is voornamelijk bedoeld om de financiële positie voor raadsleden inzichtelijker te maken.

Voor de programmabegroting 2018 – 2021 vindt u de verplicht voorgeschreven vijf financiële kengetallen in onderstaande tabel. De beoordeling is gebaseerd op de normen die de provincie als toezichthouder hanteert.

benaming kengetal	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Netto schuldquote	75%	59%	55%	50%	47%	46%
Netto-schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte geldleningen	64%	51%	48%	50%	47%	46%
Solvabiliteitsratio	22%	20%	24%	26%	29%	32%
Structurele exploitatieruimte	8%	0,7%	1,0%	1,7%	1,7%	3,0%
Grondexploitatie	25%	26%	21%	21%	18%	16%
Belastingcapaciteit	118%	118%	118%	118%	118%	118%

Toetsing aan normen Gelderland	Waarde	Categorie A	Categorie B	Categorie C	score
Solvabiliteitsratio	24,00%	>50%	20-50%	<20%	B
Grondexploitatie	26,00%	<20%	20-35%	>35%	B
Structurele exploitatieruimte 2018	1,00%	2018 en MJB	2018 óf MJB	2018 en MJB	A
Structurele exploitatieruimte MJB	3,00%	>0%	>0%	<0%	A
Belastingcapaciteit	118,00%	<95%	95-105%	>105%	C
Weerstandsvermogen	252	>100%	80-100%	<80%	A

De waardering van de scores is op verzoek van de provincie gewijzigd en sluit nu aan bij de wijze waarop de Provincie invulling geeft aan de beoordeling van de financiële positie van de gemeente. Volgens die gepubliceerde normen van de Provincie Gelderland leiden bovenstaande scores waarschijnlijk tot het oordeel: **MATIG**

Toelichting:

1. Netto schuldquote

Dit kengetal zegt het meest over de financiële vermogenspositie van een gemeente. De netto-schuldquote geeft aan of een gemeente investeringsruimte heeft of juist op zijn tellen moet passen. Daarnaast zegt het kengetal ook wat over de flexibiliteit van de begroting. Hoe hoger de schuld is, hoe meer kapitaallasten er zijn waardoor een begroting minder flexibel wordt. De netto-schuldquote geeft daarmee een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossing op de exploitatie.

Norm Gelderland

In de VNG-uitgave "Houdbare Gemeentefinanciën" is aangegeven dat wanneer de schuld lager is dan de jaaromzet (<100%) dit als voldoende kan worden bestempeld en boven de 130% als onvoldoende.

2. Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft de mate aan waarmee de gemeentelijke bezittingen zijn betaald met eigen middelen. Anders gezegd: het aandeel van het eigen vermogen in het totaal vermogen. Hoe

hoger de verhouding eigen vermogen ten opzichte van het totale vermogen, hoe gezonder de gemeente.

Norm Gelderland

Wanneer de helft of meer van het totale vermogen uit eigen vermogen bestaat, dan is een gemeente voldoende solvabel. Is het kengetal voor solvabiliteit kleiner dan 30%, dan is er veel vreemd vermogen aanwezig en wordt dat als onvoldoende beoordeeld.

3. Structurele exploitatieruimte

Het financiële kengetal structurele exploitatieruimte geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte binnen de vastgestelde begroting is. Daarnaast geeft dit kengetal ook aan of de gemeente in staat is om structurele tegenvallers op te vangen dan wel of er nog ruimte is voor nieuw beleid.

Norm Gelderland

Voor het bedrag voor onvoorziene uitgaven wordt bij artikel 12-gemeenten uitgegaan van de vuistregel van 0,6% van de uitkering Gemeentefonds en ozb-capaciteit. Als het kengetal hoger is dan deze 0,6% dan is de structurele exploitatieruimte voldoende. Tussen 0 en 0,6% matig en onder de 0% onvoldoende.

4. Grondexploitatie

Het financiële kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (boekwaarde) is ten opzichte van de jaarlijkse baten.

Norm Gelderland

De provincie geeft aan dat een norm bepalen voor het kengetal grondexploitatie lastig is. Hiervoor is maatwerk van toepassing. Er is derhalve geen norm verbonden aan het kengetal grondexploitatie.

5. Belastingcapaciteit

In dit kengetal worden de woonlasten van de gemeente uitgedrukt in een percentage van de landelijk gemiddelde woonlasten van het vorig jaar.

Norm Gelderland

Ook voor dit kengetal heeft de provincie geen norm ontwikkeld. Neerijnen zit in 2016 17% boven de landelijk gemiddelde woonlasten in 2015. Dit beoordelen wij als matig.

6. Weerstandvermogen

Dit is weliswaar geen voorgeschreven kengetal maar het wordt wel meegenomen door de provincie bij het beoordelen van de financiële positie. Het geeft de mate weer waarin de gemeente in staat is de door haar geïnventariseerde risico's te dekken. Het bedrag aan risico's is € 1.768.625. De weerstandscapaciteit bedraagt: € 4.459.000/ De verhouding: 252%

3.2 Verbonden partijen

Wat is een verbonden partij

In deze paragraaf wordt aandacht besteed aan de zogenaamde 'verbonden partijen' van de gemeente Neerijnen. Verbonden partijen zijn privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Het kan gaan om gemeenschappelijke regelingen (publiekrechtelijke organisatie), deelnemingen (vennootschappen), stichtingen en verenigingen (privaatrechtelijke organisaties).

Er is sprake van een bestuurlijk belang als de gemeente zeggenschap heeft over de verbonden partij, hetzij in de vorm van een zetel in het bestuur, hetzij uit hoofde van stemrecht. Van een financieel belang is sprake als de gemeente voor de kosten opdraait als de verbonden partij failliet gaat, of als de gemeente aansprakelijk wordt gesteld als de partij haar verplichtingen niet nakomt. Er is ook sprake van een financieel belang als de gemeente risico draagt over ingelegd kapitaal, zoals het bezit van aandelen.

Waarom inzicht in verbonden partijen

Het is vanuit bestuurlijk, beleidsmatig en financieel oogpunt van belang dat in begroting en jaarverslag inzicht wordt gegeven in het reilen en zeilen van de verbonden partijen.

Verbonden partijen voeren vaak beleid uit dat de gemeente in principe ook zelf kan uitvoeren. Als de uitvoering van het beleid is gedelegeerd aan een verbonden partij, blijft de gemeente de uiteindelijke verantwoordelijkheid houden voor het realiseren van de beoogde doelstellingen, zoals die in de programmaplannen zijn opgenomen. Op grond van het vernieuwde BBV 2017 artikel 8, lid 3b moet per programma aangegeven worden wat de betrokkenheid van de verbonden partijen is bij het realiseren van de effecten. Op de programma's treft u vanaf 2017 die informatie dan ook aan. Die informatie is in de paragraaf niet meer opgenomen om dubbelingen te voorkomen.

De gemeente moet daarnaast inzicht hebben in alle ins en outs van de verbonden partijen, omdat ze kosten en financiële risico's met zich meebrengen en dus beslag leggen op een deel van de gemeentelijke middelen.

De raad heeft op 20 januari 2011 de nota 'Verbonden partijen gemeente Neerijnen' vastgesteld. In deze nota is het beleidskader uitgewerkt waaraan de verbonden partijen van de gemeente Neerijnen dienen te voldoen. Ook is in deze nota vastgelegd op welke wijze beheer van en toezicht op verbonden partijen vorm gegeven kan worden.

Verbonden partijen en Neerijnen

Onderstaande tabel bevat een overzicht van de verbonden partijen van Neerijnen per 1 januari 2017 en de bestuurlijke vertegenwoordiging van onze gemeente eveneens per 1 januari 2017.

Type en naam verbonden partij	Bestuurlijke vertegenwoordiging
Gemeenschappelijke regelingen	
1. Regio Rivierenland (vestigingsplaats: Tiel)	Lid Algemeen Bestuur Burgemeester Plaatsvervangend lid Algemeen Bestuur Wethouder H.A. Verwoert
2. Werkzaak Rivierenland (vestigingsplaats: Tiel)	Lid Algemeen Bestuur Wethouder J. Krook Plaatsvervangend lid Algemeen Bestuur Wethouder J. Andriesse
3. Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (VRGZ) (vestigingsplaats: Nijmegen)	Lid Algemeen Bestuur Burgemeester Plaatsvervangend lid Algemeen Bestuur Wethouder H.A. Verwoert
4. Belastingamenwerking Rivierenland (BSR)	Lid Algemeen Bestuur

Type en naam verbonden partij	Bestuurlijke vertegenwoordiging
(vestigingsplaats: Tiel)	Wethouder J. Andriesse Plaatsvervangend lid Algemeen Bestuur Wethouder J. Krook
5. Regionaal Archief Rivierenland (RAR) (vestigingsplaats: Tiel)	Lid Algemeen Bestuur Wethouder J. Andriesse Plaatsvervangend lid Algemeen Bestuur Wethouder J. Krook
6. Omgevingsdienst Rivierenland (ODR) (vestigingsplaats:Tiel)	Lid Algemeen Bestuur Wethouder T. Kool Plaatsvervangend lid Algemeen Bestuur Wethouder H.A. Verwoert
7. GGD Gelderland-Zuid (GGD-GZ) (vestigingsplaats: Nijmegen)	Lid Algemeen Bestuur Wethouder J. Krook Plaatsvervangend lid Algemeen Bestuur Wethouder J. Andriesse
8. Afvalverwijdering Rivierenland (Avri) (vestigingsplaats: Geldermalsen)	Lid Algemeen Bestuur Wethouder T. Kool Plaatsvervangend lid Algemeen Bestuur Wethouder H.A. Verwoert
Deelnemingen	
9. BNG Bank (vestigingsplaats: 's Gravenhage)	Vertegenwoordiger aandeelhoudersvergadering Wethouder H.A. Verwoert

1. Regio Rivierenland

Inleiding

Regio Rivierenland is een samenwerkingsverband in de vorm van een gemeenschappelijke regeling van 10 gemeenten te weten Buren, Culemborg, Geldermalsen, Lingewaal, Maasdriel, Neder-Betuwe, Neerijnen, Tiel, West Maas en Waal en Zaltbommel.

Doelstelling

Regio Rivierenland is opgericht om de deelnemende gemeenten te ondersteunen en te faciliteren op alle terreinen waarop gemeenten zich richten en een verantwoordelijkheid hebben. Dit gebeurt door gemeentelijke taken aan de regio over te dragen, contracten met de Regio af te sluiten over het leveren van diensten en afspraken te maken over beleidsmatige afstemming.

Ontwikkelingen

Begroting en jaarstukken van Regio Rivierenland bestaan net als bij de gemeenten ook uit een aantal programma's. In de programmabegroting 2018 van Regio Rivierenland is voor het eerst de in 2016 vastgestelde wijzigingen van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) toegepast.

Het aantal programma's in de begroting 2018 is uitgebreid van twee naar drie. Binnen programma 1 Regionale samenwerking zijn de producten "Algemene bestuursondersteuning" en "Speerpuntberaden, beleidsondersteuning en projecten" opgenomen. Bekostiging vindt primair plaats via de gemeentelijke bijdrage.

In programma 2 "Contractgestuurde dienstverlening" zijn de uitvoeringstaken opgenomen die via dienstverleningsovereenkomsten (DVO's) worden gefinancierd. In programma 2 van de begroting 2018 zijn voor het eerst alle baten en lasten van Versis/Basismobiliteit meegenomen. Gevolg is een stijging van de begrote baten en lasten ten opzichte van 2017 met € 3,6 mln.

In programma 3 “Algemene baten en lasten” zijn de centrale budgetten voor onvoorziene uitgaven en vennootschapsbelasting alsmede de resultaten van treasury opgenomen. Deze worden via de gemeentelijke bijdrage verrekend met de gemeenten.

Risico's

Onderstaande risico's zijn relevant voor de begroting 2018:

1. De afgelopen jaren is gewerkt om de vaste gemeentelijke bijdrage van de gemeenten voor Contractgestuurde dienstverlening om te zetten naar dienstverleningsovereenkomsten. Dit heeft een toename van de financiële risico's bij Regio Rivierenland tot gevolg. Financiële risico's en eventuele tekorten bij de uitvoering van taken voor gemeenten kunnen worden opgevangen door inzet van risicoreserve Contractgestuurde dienstverlening.
  2. De huurcontracten tussen de ODR en GGD Gelderland-zuid hebben een looptijd van 5 jaar en eindigen in 2018. In de begroting 2018 is uitgegaan van verlenging van de huurcontracten. Bij een wijziging of eventuele beëindiging van de huurovereenkomst ontstaat een financieel nadeel als gevolg van de verlaging van de huuropbrengsten.
  3. Voor de ICT-dienstverlening voor Avri sluiten we jaarlijks een dienstverleningsovereenkomst (DVO). Voor 2017 zijn in overleg met Avri over een nieuwe DVO. Voor de jaren na 2017 bestaat geen zekerheid over de wijze waarop de huidige ICT-dienstverlening wordt gecontinueerd.
  4. Met de nieuwe taak "Het coördineren en beheren van de uitvoering van Versis/Basismobiliteit" en de daarmee gepaard gaande omzetgroei zijn ook de risico's toegenomen. De gevolgen van financiële risico's en tekorten kunnen worden gefinancierd vanuit de risicoreserve Contractgestuurde dienstverlening.
  5. In 2013 is een inventarisatie uitgevoerd naar de financiële risico's bij het Regiokantoor van Regio Rivierenland, waarbij tevens een koppeling is gelegd met de saldi van reserves en voorzieningen om de risico's te kunnen dekken. De in de balans opgenomen algemene reserve van € 474.000 wordt voldoende geacht voor het afdekken van de financiële risico's.
- In aanvulling op de uitgevoerde risico-inventarisatie bij het Regiokantoor is een vervolgonderzoek uitgevoerd, specifiek gericht op frauderisico's. Uit de frauderisico-analyse is gebleken dat voldoende controle- en beheersingsmaatregelen binnen Regio Rivierenland functioneren zodat de frauderisico's als laag gekwantificeerd kunnen worden.

Financiën

Ontwikkeling van de bijdrage van de gemeente Neerijnen aan Regio Rivierenland (bedragen exclusief contractgestuurde dienstverlening/dienstverleningsovereenkomsten):

Werkelijke bijdrage 2016 (jaarrekening 2016 Regio)	€ 86.274
Geraamde bijdrage 2017 (begroting 2016 Regio)	€ 81.330
Geraamde bijdrage 2018 (begroting 2017 Regio)	€ 83.494

Onderstaand zijn beknopt de inhoudelijke en/of financiële highlights beschreven.

Regio Rivierenland	Per 1-1-2018	Per 31-12-2018
Eigen vermogen	€ 2.203.000,-	€ 1.981.000,-
Vreemd vermogen	€ 2.410.000,-	€ 2.101.000,-
Financieel resultaat		

2. Werkzaam Rivierenland

Inleiding

Werkzaam Rivierenland is een gemeenschappelijke regeling van de gemeenten Buren, Culemborg, Geldermalsen, Maasdriel, Neerijnen, Tiel, West Maas en Waal en Zaltbommel. Werkzaam Rivierenland is een uitvoeringsorganisatie inzake de Participatiewet, de Wet Participatiebudget, het Besluit Bijstandsverlening Zelfstandigen, de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijke arbeidsongeschikte werkloze werknemers, de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijke arbeidsongeschikte werkloze zelfstandigen, de Wet sociale werkvoorziening en de SUWI-wet. Gemeenschappelijke regeling Lander is per 1 januari 2016 geïntegreerd in Werkzaam.

Doelstelling

Werkzaam behartigt de belangen van de deelnemers in het kader van het streven naar een zo hoog mogelijke arbeidsparticipatie van de inwoners van de gemeenten waartoe de deelnemers behoren en, indien nodig, het verstrekken van uitkeringen aan deze doelgroep voor de kosten van levensonderhoud.

Ontwikkelingen

De begroting 2018 is gebaseerd op de begroting 2017, de jaarrekening 2016, alsmede de kadernota 2017. Daarnaast is rekening gehouden met de meest recente informatie over geldstromen (bijvoorbeeld door het CPB geraamde ontwikkeling van het Participatiewet-bestand). De programmabegroting 2018 bestaat uit een drietal programma's namelijk Werk, Inkomen en Bedrijfsvoering.

Binnen het programma Werk streeft Werkzaam het bevorderen van deelname aan het arbeidsproces en duurzame uitstroom na.

Binnen het programma Inkomen streeft Werkzaam zorgen voor rechtmatige en doelmatige verstrekkingen van bijstand en salaris (WSW) na aan mensen die hier recht op hebben.

Financiën

In programma Werk is in 2018 sprake van een forse afname van de Rijksmiddelen voor SW ten opzichte van eerdere jaren. Dit enerzijds door de afname van het aantal WSW-ers en anderzijds door de verlaging van het bedrag dat het Rijk berekent per WSW-er. De fors stijgende uitgaven worden voor deel deel gecompenseerd door een hogere Rijksbijdrage voor Participatie maar per saldo ontstaat een oplopend negatief subsidieresultaat op het programma Werk.

Binnen programma Inkomen zie we stijgende uitgaven aan uitkeringsverstrekkingen. Daarnaast is de vangnetregeling aangepast waardoor hieruit een lager bedrag ontvangen wordt. Een en ander resulteert in een stijging van de gemeentelijke bijdrage.

Op het programma bedrijfsvoering zien we een forse verhoging van de lasten als gevolg van een toename van de formatie door de inzet van extra werkcoaches. De hogere kosten worden gecompenseerd door een hogere omzet en de doorbelasting van de interne uren die gemaakt worden door de werkcoaches aan het programma Werk.

Risico's

De werkelijke baten wijken af van de geraamde baten

De baten zijn gebaseerd op een inschatting van de huidige omstandigheden. Zo is een inschatting gemaakt van het SW-gat en van de netto omzet uit de markt. Geen rekening is gehouden met te verwachten rijksmaatregelen en de uiteindelijke verdeling van de rijksbudgetten in het kader van de P-wet. De gemeente zijn risicodrager in het kader van de grote geldstromen.

Risico's personeelskosten

Vergrijzing medewerkers en fluctuatie aantal werkzoekenden.

Risico's huisvesting

De locatie Poppenbouwing wordt gerenoveerd en deel nieuw gebouwd. Rekening is gehouden met maximaal 3 jaar overbrugging voor de productie in Zaltbommel. In 2018 is de verkoop van dit pand voorzien en wordt rekening gehouden met een te realiseren boekwinst. Vertraging in de verkoop van het pand kan gevolgen hebben voor de exploitatie. Dit zelfde geldt ook voor het pand aan de Panoven te Geldermalsen.

Financiën

Ontwikkeling van de bijdrage van de gemeente Neerijnen aan Werkzaam

Werkelijke bijdrage 2016	€ 557.000
Geraamde bijdrage 2017	€ 595.000
Geraamde bijdrage 2018	€ 634.000

Onderstaand zijn beknopt de inhoudelijke en/of financiële highlights beschreven.

Werkzaam Rivierenland	Per 1-1-2018	Per 31-12-2018
Eigen vermogen	€ 9.371.000	€ 8.102.000
Vreemd vermogen	4.529.000	4.529.000
Financieel resultaat		

3. Veiligheidsregio Gelderland-Zuid

Inleiding

De Veiligheidsregio Gelderland Zuid is een regionaal samenwerkingsverband van 18 gemeenten gebaseerd op de Wet gemeenschappelijke regelingen en de Wet veiligheidsregio's. De deelnemende gemeenten zijn Beuningen, Buren, Culemborg, Druten, Geldermalsen, Groesbeek, Heumen, Lingewaal, Maasdriel, Millingen aan de Rijn, Neder-Betuwe, Neerijnen, Nijmegen, Tiel, Ubbergen, West Maas en Waal, Wijchen en Zaltbommel.

Doelstelling

De Veiligheidsregio Gelderland Zuid (VRGZ) is een organisatie voor brandweezorg, geneeskundige hulpverlening en voorbereiding en coördinatie op het gebied van rampenbestrijding en crisisbeheersing. De VRGZ zorgt voor een veilige regio waarin rampen en crises zo goed mogelijk voorkomen en bestreden worden en de inwoners kunnen rekenen op snelle en goede geneeskundige hulpverlening en brandweezorg. Dit doet zij samen met de 18 gemeenten, de politie en andere lokale, regionale en landelijke partijen.

Ontwikkelingen

De begroting 2018 van Veiligheidsregio Gelderland-Zuid bestaat uit twee programma's: Crisis- en rampenbestrijding en Regionale Ambulancevoorziening. Vanwege wijzigingen in de BBV zijn aan het programmavoorstel Interne dienstverlening en Algemene dekkingsmiddelen toegevoegd. In de programmabegroting 2018 en meerjarenraming 2019-2021 is zo veel als mogelijk rekening gehouden met de volgende voorzienbare ontwikkelingen.

- Landelijke Meldkamerorganisatie
- (Tijdelijke) Wet Ambulancezorg
- Volumegroei ambulancezorg
- Decentralisatie van zorgtaken naar gemeenten
- Omgevingswet
- Informatiebeveiliging
- Gemeenteraadsverkiezingen
- Toename aantal evenementen
- Snelheid van communicatie
- Klimaatveranderingen

Financiën

De begroting 2018 kent een tekort van € 853.000 (met name structureel). Het dagelijks bestuur komt met bezuinigingsvoorstellen waaruit het algemeen bestuur keuzes kan maken om het tekort te dekken. Als dat niet lukt zal de gemeentelijke bijdrage verhoogd moeten worden.

Ontwikkeling van de bijdrage van de gemeente Neerijnen aan Veiligheidsregio Gelderland Zuid:

Werkelijke bijdrage 2016 (jaarverslag 2016 VRGZ)	€ 928.954
Geraamde bijdrage 2017 (programmabegroting 2017 VRGZ)	€ 926.723
Geraamde bijdrage 2018 (programmabegroting 2018 VRGZ)	€ 941.881

Onderstaand zijn beknopt de inhoudelijke en/of financiële highlights beschreven.

Veiligheidsregio	Per 1-1-2018	Per 31-12-2018
Eigen vermogen	€ 4.629.000	€ 4.395.000
Vreemd vermogen	€ 49.363.000	€ 52.088.000
Financieel resultaat		

Risico's

Begin 2015 heeft het algemeen bestuur een nieuwe nota risicomanagement en weerstandsvermogen vastgesteld. Het bestuur besloot:

- Een keer per vier jaar een compleet overzicht van geïntariseerde risico's met de voorgestelde of genomen beheersmaatregelen te bespreken in het bestuur.
- In jaarrekeningen en begrotingen een samenvatting weer te geven van de risico-inventarisatie, eventueel aangevuld met een toelichting op nieuwe of verdwenen risico's als daar aanleiding voor is.
- Voor het programma Crisis- en Rampenbestrijding een streefwaarde aan te houden van 5% van de omzet als algemene reserve.
- Voor het programma Regionale Ambulancevoorziening een minimale norm van 10% van de omzet te hanteren en een streefwaarde van 15% als algemene reserve.

4. Belastingssamenwerking Rivierenland (BSR)

Inleiding

De Gemeenschappelijke Regeling Belastingssamenwerking Rivierenland (BSR) is een samenwerkingsverband op het gebied van belastingen tussen Waterschap Rivierenland, Avri (Afvalverwijdering Rivierenland) en de gemeenten Culemborg, Geldermalsen, IJsselstein, Lingewaal, Maasdriel, Montfoort, Neerijnen, Tiel, West Maas en Waal en Wijk bij Duurstede.

Doelstelling

Belastingssamenwerking Rivierenland heeft als doel het voor haar deelnemers uitvoeren van het heffen en invorderen van belastingen, het uitvoeren van de Wet waardering onroerende zaken, het beheer en de uitvoering van vastgoedinformatie en het beheer en de uitvoering van de Basisregistraties voor Adressen en Gebouwen (BAG). BSR zorgt voor de onroerende zaakbelasting, roerende zaakbelasting, forensenbelasting, rioolheffing, hondenbelasting, afvalstoffenheffing/ reinigingsrecht, zuiveringsheffing, wegehellingen ingezetenen, gebouwd en ongebouwd, watersysteemheffingen ongebouwd, ingezetenen, natuurterreinen en ongebouwd. Ook bepaalt BSR de WOZ-waarden van panden voor de tien deelnemende gemeenten. Het beheer en de uitvoering van de BAG wordt per medio 2014 uitgevoerd voor de gemeenten IJsselstein en Montfoort.

Ontwikkelingen

De BSR koerst op een aantal ontwikkeling af voor de toekomst:

- groei van het aantal deelnemers
- De deelnemers gebruik laten maken van alle diensten
- Voortgaande digitalisering en automatisering
- Voldoen aan de wet en regelgeving.

Financiën

Ontwikkeling van de bijdrage van de gemeente Neerijnen aan Belastingssamenwerking Rivierenland:

Werkelijke bijdrage 2015 (Rekening 2016 BSR)	€ 144.000
Geraamde bijdrage 2016 (Begroting 2017 BSR)	€ 147.000
Geraamde bijdrage 2017 (Begroting 2018 BSR)	€ 155.000

Onderstaand zijn beknopt de inhoudelijke en/of financiële highlights beschreven.

BSR	Per 1-1-2018	Per 31-12-2018
Eigen vermogen	€ 259.000	€ 259.000
Vreemd vermogen	€ 738.000	€ 626.000
Financieel resultaat	-	-

Risico's

In 2009 is besloten om bij de BSR geen weerstandsvermogen te vormen. Voor eventuele risico's bij BSR dienen de deelnemers zelf een voorziening.

De risico's zijn door BSR geïnventariseerd. Om de effecten hiervan te beperken zijn afdoende beheersmaatregelen getroffen.

5. Regionaal Archief Rivierenland

Inleiding

Met ingang van 1 januari 2014 is het Regionaal Archief Rivierenland (RAR) een samenwerkingsverband van 8 gemeenten te weten Buren, Culemborg, Geldermalsen, Maasdriel, Neder-Betuwe, Neerijnen, Tiel en Zaltbommel. Per 1 januari 2014 is het Streekarchief Bommelerwaard (SAB) aangesloten bij het RAR, dat hiermee is uitgebreid met de gemeenten Maasdriel en Zaltbommel.

Doelstellingen

Het doel van het RAR is het gemeenschappelijk beheer van de archiefbewaarplaatsen in het werkgebied van de naar die archiefbewaarplaatsen overgebrachte archiefbescheiden van de deelnemers. Uitgangspunt daarbij is de gemeenschappelijke bestuurlijke verantwoordelijkheid voor alle naar die archiefbewaarplaats overgebrachte archiefstukken. Daarnaast houdt het RAR zich bezig met het verlenen van diensten aan het publiek en de deelnemers en het toezicht op het beheer van de niet naar de archiefbewaarplaatsen overgebrachte archiefbescheiden van de deelnemers.

Ontwikkelingen

In de begroting 2018 zijn de volgende zaken opgenomen:

- Salariskostenstijging, prijsstijgingen en handhaving weerstandsvermogen;
- Uitbreiding depot 8 met investeringslast € 976.000;
- Structurele extra bezuiniging t.b.v. uitbreiding depot.

Financiën

Ontwikkeling van de bijdrage van de gemeente Neerijnen aan Regionaal Archief Rivierenland:

Werkelijke bijdrage 2015 (jaarrekening 2015 RAR)	€ 115.907
Geraamde bijdrage 2017 (begroting 2017 RAR)	€ 119.635
Geraamde bijdrage 2017 (begroting 2018 RAR)	€ 123.320

Onderstaand zijn beknopt de inhoudelijke en/of financiële highlights beschreven.

Regionaal archief	Per 1-1-2018	Per 31-12-2018
Eigen vermogen	€ 232.252	€ 232.252
Vreemd vermogen	€ 8.672.972	€ 8.478.293
Financieel resultaat		

Risico's

De geïnventariseerde risico's zijn gebaseerd op de door het Algemeen Bestuur van het RAR op 27 november 2014 vastgestelde Adviesnota Weerstandsvermogen en risico's en komen neer op een bedrag van minimaal € 232.000. Er is voldoende weerstandsvermogen om deze risico's te kunnen dekken.

6. Omgevingsdienst Rivierenland (ODR)

Inleiding

De Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Rivierenland (ODR) is een samenwerkingsverband op het gebied van milieu en bouwen van de provincie Gelderland en 10 gemeenten te weten Buren, Culemborg, Geldermalsen, Lingewaai, Maasdriel, Neder-Betuwe, Neerijnen, Tiel, West Maas en Waal en Zaltbommel.

Doelstelling

Sinds 2 april 2013 verzorgt de ODR de vergunningverlening, de toezichttaken en de handhaving op het gebied van milieu en voor een aantal gemeenten en de provincie ook op het gebied van bouwen (WABO-taken). De gemeente Neerijnen heeft met ingang van 1 maart 2014 haar WABO-

taken ondergebracht bij de ODR.

Ontwikkelingen

- Omgevingswet
- Verder verbeteren kwaliteit
- Privatiseren Bouwtoezicht
- Risicogestuurd toezicht
- Uitvoering projecten ketentoezicht

Financiën

Ontwikkeling van de bijdrage van de gemeente Neerijnen aan Omgevingsdienst Rivierenland:

Werkelijke bijdrage 2016 (Jaarstukken 2016 ODR)	€ 666.637
Geraamde bijdrage 2017 (Begroting 2017 ODR)	€ 700.111
Geraamde bijdrage 2018 (Begroting 2018 ODR)	€ 717.962

Onderstaand zijn beknopt de inhoudelijke en/of financiële highlights beschreven.

ODR	Per 1-1-2018	Per 31-12-2018
Eigen vermogen	€ 745.066	€ 718.896
Vreemd vermogen	€ 1.461.424	€ 1.437.261
Financieel resultaat		

Risico's

- De toename in bouwactiviteiten en daarmee ook in aanvragen zorgt voor een grotere vraag naar personeel en een hogere werkdruk voor het aanwezige personeel. De arbeidsmarkt voor extra (tijdelijk) personeel is door de toename van bouwactiviteiten zeer krap. Dit leidt tot risico's voor de inhoudelijke kwaliteit van beschikkingen. Daarnaast leidt de krappe arbeidsmarkt tot een groot tekort aan gekwalificeerd personeel.
- In de loop van 2017 zal de privatisering van het bouwtoezicht verder gestalte gaan krijgen. Dit kan gevolgen hebben voor de werkprogramma's van de deelnemers en mogelijk ook invloed hebben op de benodigde capaciteit voor 2018.

7. GGD Gelderland-Zuid

Inleiding

Per 1 juli 2013 zijn GGD Rivierenland en GGD Nijmegen gefuseerd tot de GGD Gelderland-Zuid als gevolg van de wetwijziging op de Wet publieke gezondheid. Deze gewijzigde wet sluit aan op de Wet veiligheidsregio's. Hiermee is één GGD ontstaan voor de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid die uit 18 gemeenten bestaat te weten Beuningen, Buren, Culemborg, Druten, Geldermalsen, Groesbeek, Heumen, Lingewaal, Maasdriel, Millingen aan de Rijn, Neder-Betuwe, Neerijnen, Nijmegen, Tiel, Ubbergen, West Maas en Waal, Wijchen en Zaltbommel.

Doelstelling

In opdracht van de deelnemende gemeenten en van de landelijke overheid voert GGD Gelderland-Zuid de volgende wettelijke taken uit:

- Signaleren en voorkomen van gezondheidsproblemen.
- Acut optreden bij gevaar voor de volksgezondheid.
- Zorg toegankelijk maken voor verschillende bevolkingsgroepen.
- Bevorderen van de samenwerking tussen partners die zich bezighouden met gezondheid en veiligheid.

Ontwikkelingen

De begroting 2018 kent een wezenlijk andere opzet dan in voorgaande jaren. De aanleiding hiervoor is enerzijds een beleidsmatige en anderzijds ingegeven door wijzigingen in het Besluit Begroting en Verantwoording.

De beleidsmatige aanpassingen hangen samen met de visie van de GGD om integraal te werken vanuit verbindende thema's. Vanuit deze visie en de werkpraktijk is gekozen voor een indeling van de begroting 2018 in een uniform en een facultatief deel.

Financiën

Ontwikkeling van de bijdrage van de gemeente Neerijnen aan GGD Gelderland-Zuid:
 Werkelijke bijdrage 2016 (Jaarstukken 2016 GGD Gelderland-Zuid) € 376.888
 Geraamde bijdrage 2017 (Programmabegroting 2017 GGD Gelderland-Zuid) € 326.344
 Geraamde bijdrage 2018 (Programmabegroting 2018 GGD Gelderland-Zuid) € 398.836

Onderstaand zijn beknopt de inhoudelijke en/of financiële highlights beschreven.

GGD	Per 1-1-2018	Per 31-12-2018
Eigen vermogen	€ 912.000	€ 913.000
Vreemd vermogen	€ 766.000	€ 661.000
Financieel resultaat		

Risico's

Het Algemeen Bestuur heeft op 12 december 2014 een nieuwe notitie risicomanagement, voorzieningen en weerstandsvermogen vastgesteld. Hierin zijn rollen en taken voor risicomanagement geregeld en de spelregels voor het kwantificeren van risico's en de informatievoorziening daarover.

Het totaal van de financieel gekwantificeerde risico's zijn berekend op ongeveer € 2,4 mln. De algemene reserve kan 37% van de risico's afdekken. Als alle risico's zich voordoen dan is de algemene reserve niet toereikend om de kosten te dekken.

8. Afvalverwijdering Rivierenland (Avri)

Inleiding

Met ingang van 1 januari 2016 Avri afgesplitst van Regio Rivierenland en ondergebracht in een afzonderlijke gemeenschappelijke regeling. De gemeenten die deelnemen in de gemeenschappelijke regeling Avri zijn: de gemeenten Buren, Culemborg, Geldermalsen, Lingewaal, Maasdriel, Neder-Betuwe, Neerijnen, Tiel, West Maas en Waal en Zaltbommel.

Doelstelling

Het bestuur van Avri is in ieder geval belast met de uitvoering van de volgende taken:

- zorg te dragen voor de inzameling van huishoudelijke afvalstoffen als bedoeld in artikel 10.21 van de Wet milieubeheer;
- zorg te dragen voor de inzameling van grove huishoudelijke afvalstoffen als bedoeld in artikel 10.22 van de Wet milieubeheer;
- zorg te dragen voor de afzonderlijke inzameling van groente-, fruit-en tuinafval als bedoeld in artikel 10.21, tweede lid, van de Wet milieubeheer;
- het inzamelen van bedrijfsafval, en
- het verwerken of doen verwerken van ingezamelde afvalstoffen.

De raden en colleges kunnen additionele taken aan Avri opdragen, voor zover deze binnen het belang van de regeling vallen. De additionele taken worden nader uitgewerkt in een dienstverleningsovereenkomst tussen Avri en de betreffende betrokken gemeente. De dienstverleningsovereenkomst regelt de financiële bijdrage van de betreffende betrokken gemeente, die kostendekkend moet zijn voor de uitvoering van de additionele taak.

Ontwikkelingen

In 2018 geeft Avri verder invulling aan de transitie waar ze vanaf 2010 aan heeft gewerkt. Daarbij gaat het om de verandering van het denken in termen van afval naar het denken (en handelen) in termen van grondstof, de transitie naar een bedrijfsmatig werkende overheidsorganisatie, de ontwikkeling van Avri van een pure inzamelaar naar een integraal werkende gebiedsregisseur en de transitie naar een 'social enterprise' ofwel een organisatie die maatschappelijk verantwoord ondernemen hoog in het vaandel heeft.

Financiën

De kosten van Avri worden gedekt door de opbrengst afvalstoffenheffing. Hierdoor is de gemeentelijke bijdrage met betrekking tot Avri voor wat betreft de afvalinzameling en verwerking nihil.

De kosten van het beheer van de buitenruimte worden via een afzonderlijke dienstverleningsovereenkomst geregeld.

Onderstaand zijn beknopt de inhoudelijke en/of financiële highlights beschreven.

Avri	Per 1-1-2018	Per 31-12-2018
Eigen vermogen	€ 848.000	€ 941.000
Vreemd vermogen	€ 31.945.000	€ 31.640.500
Financieel resultaat		

Risico's

Op basis van de Nota Risicomanagement en weerstandsvermogen Avri 2017 zijn de risico's geïventariseerd en gekwantificeerd. De gekwantificeerde risico's bedragen € 2.861.000. Het algemeen bestuur heeft bepaald dat de weerstandsratio 1,0 moet zijn. Dat betekent dat het volledige bedrag aan risico's als weerstandsvermogen aanwezig moet zijn. Over 2018 is de weerstandsratio slechts 0,2. Vanaf 2019 stijgt het weerstandsvermogen waardoor de weerstandsratio ultimo 2021 op 0,9 uitkomt.

9. BNG Bank

Inleiding

BNG Bank is een bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. BNG Bank levert een duurzame bijdrage aan het zo laag mogelijk houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burgers.

De gemeente Neerijnen heeft 14.040 aandelen BNG van nominaal € 2,50 in bezit en heeft zeggenschap in de BNG via het stemrecht op deze aandelen.

Ontwikkelingen

BNG Bank verwacht dat de omvang van nieuw verstrekte langlopende leningen in 2017 op een vergelijkbaar niveau zal uitkomen als in 2016. In 2017 streeft de bank naar een marktaandeel in solvabiliteitsvrije langlopende kredietverlening aan decentrale overheden, woningcorporaties en zorginstellingen van minimaal 55%.

Financiën

Ontwikkeling van de dividenduitkering op de aandelen BNG Bank aan de gemeente Neerijnen:

Werkelijke dividenduitkering 2016 (werkelijke ontvangst in 2017 over 2016)	€ 23.026
Geraamde dividenduitkering 2017 (begroting 2017 gemeente Neerijnen)	€ 15.000
Geraamde dividenduitkering 2018 (ontwerpbegroting 2018 gemeente Neerijnen)	€ 15.000

Risico's

Ondanks de hoge kredietwaardigheid van de uitzettingen van de bank kan niet uitgesloten worden dat een enkele debiteur niet langer aan de betalingsverplichtingen kan voldoen. Een aanvulling van de debiteurenvoorziening of een additionele bijzondere waardevermindering kan daarom in 2017 noodzakelijk blijken.

Het kostenniveau van de bank loopt verder op, vooral onder invloed van de grote hoeveelheid nieuwe regelgeving die in de systemen en processen van de bank moet worden doorgevoerd. De wettelijke bankenbelasting is ook in 2017 van toepassing. De bijdrage van de bank, die wordt bepaald

aan de hand van de balans per einde 2016, bedraagt EUR 36 miljoen. Daarnaast houdt de bank rekening met een bijdrage aan het Europese resolutiefonds van EUR 16 miljoen in 2017.

3.3 Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

In de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen wordt ingegaan op het beleidskader en de daaruit voortvloeiende financiële consequenties met betrekking tot de 'grotere' kapitaalgoederen van onze gemeente. Dit omvat onder meer de kosten van aanleg en instandhouding van wegen, riolering, water, groen en gebouwen. De kosten van instandhouding van deze kapitaalgoederen zijn opgenomen in meerjarenonderhoudsplannen, die door de raad zijn vastgesteld.

Riolering en water

In 2013 is het Water- en Rioleringsplan 2013-2017 (WRP) voor de gemeente Neerijnen opgesteld. Dit is een gecombineerd plan van de disciplines rioleringen water. In het plan zijn de acties opgenomen om te kunnen voldoen aan alle gemeentelijke watertaken.

Uit de bij de jaarrekening 2015 gehouden review is gebleken dat de verwachte kosten van onderhoud van het vrijvervalstelsel binnen de Neerijnen naar verwachting lager zullen uitvallen dan eerder voorzien. De onderhoudstoestand van het vrijvervalstelsel is beter dan eerder werd verondersteld.

Ten aanzien van de watertaken en specifiek de stedelijke wateropgave zijn nog maar beperkte realisatie resultaten geboekt. Belangrijke oorzaak is het onderzoek naar nut en noodzaak van de verschillende ingrepen. Het eindresultaat van dit onderzoek heeft er toe geleid dat tijdens het bestuurlijk overleg tussen gemeente Neerijnen en Waterschap Rivierenland (d.d. 29 oktober 2015) afspraken zijn vastgelegd. Globaal is vastgelegd dat realisatie van de stedelijke wateropgave wordt uitgesteld tot het moment dat het waterschap meer inzicht heeft in het nieuwe Klimaatscenario (medio 2017).

Groen

In december 2013 is het groenplan 'Ruimte voor groen' vastgesteld in de raad. Het groenplan geeft inzicht in hoe de gemeente de komende jaren wil omgaan met groen. Het groenplan is opgebouwd uit drie delen. In het eerste deel (A) zijn de functies voor de komende 10 jaar op hoofdlijnen vastgelegd. In het tweede deel (B) zijn de beleidsaspecten vastgelegd en is het groen gecategoriseerd. Tenslotte zijn in het derde deel (C) de verschillende mogelijkheden van beheer uiteengezet en vertaald naar het bijbehorende budget. Er is gekozen voor het scenario maatwerk wat voorziet in een gedifferentieerd beheer per gebied.

Met Avri zijn beheerafspraken gemaakt op basis van de vastgestelde beeldkwaliteit per gebiedsdeel. Bij reconstructies en inboet wordt steeds meer rekening gehouden met een toekomstig verbod op het gebruik van bestrijdingsmiddelen. Het groen wordt geschikt gemaakt voor mechanisch beheer en onderhoud.

Wegen

Met het vaststellen van het beleidsplan Beheer en onderhoud wegen is overgegaan tot het beheren en onderhouden van het wegennet op beeldkwaliteit. In 2014 is het geplande onderhoud uitgevoerd en zijn de projecten voortvloeiend uit het beleids- en beheerplan conform planning gerealiseerd.

Zoals gemeld in de perspectievennota 2017-2020 is duidelijk dat het gewenste onderhoudsniveau niet gerealiseerd kan worden binnen de beschikbare budgetten. Om die reden zijn in de voorjaarsnota reeds extra middelen opgenomen tot een bedrag van structureel € 250.000 boven op de reeds bestaande budgetten van € 583.000. Daarnaast zijn extra gelden (€ 250.000) opgenomen voor renovaties en reconstructies.

Openbare verlichting

In de gemeente Neerijnen staan een kleine 2100 lichtmasten van diverse aard, kwaliteit en leeftijd. In 2017 worden conform het genoemde beleidsplan, na instemming van de gemeenteraad, de armaturen binnen de bebouwde kom vervangen door LED verlichting. Door alle armaturen in één keer te vervangen, wordt verwacht een aanbestedingsvoordeel te behalen vanwege de grotere volumes in combinatie met lagere onderhoudskosten.

Begraafplaatsen

Als vervolg op de notitie "toekomst begraven gemeente Neerijnen" wordt een plan opgesteld op welke wijze mogelijke besparingen kunnen worden behaald waarbij recht wordt gedaan aan de

kwaliteitsafspraken dat de begraafplaatsen als 'groene parels' worden onderhouden.

Gemeentelijke gebouwen

Bij het beheer van de gemeentelijke gebouwen is het gebruikelijk om de kosten van het periodiek- en het groot onderhoud in een meerjarenonderhoudsplan op te nemen. Op basis van dit meerjarenplan kan het gemiddeld per jaar voor onderhoud benodigde bedrag worden berekend. Dit gemiddeld per jaar benodigde bedrag wordt elk jaar in de voorziening onderhoud gebouwen gestort; de jaarlijks voor het onderhoud benodigde bedragen worden conform het meerjarenonderhoudsplan aan de voorziening onttrokken. Op deze wijze is het noodzakelijke onderhoud aan de gemeentelijke onroerende zaken in financiële zin voldoende afgedekt en is sprake van in de loop der tijd gelijkblijvende exploitatielasten.

De huidige stand van de voorziening onderhoud gemeentelijke gebouwen bevat voldoende middelen voor het dekken van de onderhoudslasten voor de komende 35 jaar; daarna laat de planning zien dat meer middelen noodzakelijk zijn. Hierbij moet wel worden opgemerkt dat het bovenstaande is gebaseerd op continuering van het bestaande beleid. Het standpunt van het college is dat er middels nieuw beleid wordt overgegaan tot het afstoten van zoveel mogelijk vastgoed. Als dat beleid wordt doorgezet, zal het financiële plaatje er heel anders komen uit te zien.

3.4 Grondbeleid

Algemene doelstelling

Elk jaar is de gemeente op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplicht om een paragraaf grondbeleid in zowel de (meerjaren)begroting (vooruitblik) als de jaarrekening (terugblik) op te nemen.

De paragraaf grondbeleid bevat tenminste:

- een visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de gemeentelijke doelstellingen uit de begroting;
- een aanduiding van de wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert;
- een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie (GreX);
- een onderbouwing van de geraamde winstneming;
- de beleidsuitgangspunten omtrent de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's.

Visie grondbeleid en uitvoering

Grondbeleid is geen doel op zich. Het is dienstbaar en heeft invloed op diverse beleidsvelden zoals ruimtelijke ordening, wonen, volkshuisvesting, verkeer en vervoer, cultuur, sport en recreatie en economische zaken. Daarnaast heeft het grondbeleid een grote financiële impact. De baten en lasten, maar vooral de financiële risico's, zijn van belang voor de algemene financiële positie van de gemeente.

De gemeente Neerijnen heeft haar visie vastgelegd in de herijkte **Nota grondbeleid** die in het voorjaar 2016 door de gemeenteraad is vastgesteld. In deze nota staat aangegeven welke vorm van grondbeleid de gemeente voorstaat, en welke instrumenten worden ingezet om het ruimtelijke beleid tot uitvoering te brengen.

Daar waar Neerijnen in het verleden koos voor een actieve positie in het verwerven van gronden, is in de herijkte Nota voorgesteld dat de gemeente zich gaat concentreren op een meer passief grondbeleid: faciliteren waar het kan en acteren waar het moet. Vanuit deze regierol brengt de gemeente partijen samen en ondersteunt initiatieven en ontwikkelingen die bijdragen aan een goed woon-, werk- en verblijfsklimaat van de omgeving. De komst van de gewijzigde wetgeving zorgt er voor dat de gemeente de door haar gewenste regiefunctie beter kan vormgeven. De gemeente heeft meer regiemogelijkheden gekregen ingeval zij het eigendom van de grond niet heeft. De mogelijkheden voor het zogeheten 'passieve grondbeleid' zijn groter geworden en als gevolg daarvan kan Neerijnen zich – sterker dan voorheen – in haar actieve rol beperken.

In aanvulling op de begroting en de jaarrekening kent de gemeente Neerijnen een **Meerjaren Prognose grondexploitaties (MPG)**. Een MPG geeft informatie over de afzonderlijke grondexploitaties, niet alleen financieel, maar ook het tempo en kwaliteit van het project. In de MPG wordt teruggekeken op het afgelopen jaar en vooruit gekeken naar de komende jaren. De te verwachten ontwikkelingen worden financieel vertaald. Tevens wordt een inschatting gemaakt van de risico's. In februari van elk jaar wordt de boekhouding van het jaar ervoor afgesloten. Vanaf dat moment worden de boekwaarden verwerkt in de grondexploitaties en de actuele inzichten. De geactualiseerde grondexploitaties worden vervolgens gereed gemaakt en samengevoegd tot een MPG.

De MPG wordt in het voorjaar tegelijk met de jaarrekening en/of voorjaarsnota ter vaststelling aan de gemeenteraad aangeboden, in plaats van elke actualisatie van de grondexploitaties afzonderlijk. In de laatste vergadering van de raad voor het zomerreces 2017 is de MPG 2017 vastgesteld.

Woningbouwprogramma/fasering

Project Molenblok														
Woning naam	Aantal woningen	Not.transport 2016	Te realiseren	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
fase 1 & 2 (11 t/m 21)	11	11	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
fase 3 & 4 (1 t/m 10)	10	0	10	4	3	3	0	0	0	0	0	0	0	0
fase 5 & 6 (22 t/m 31)	10	0	10	5	0	0	5	5	0	0	0	0	0	0
vrije kavels	5	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	1
fase 7 midden	8	0	8	0	0	0	2	2	2	1	1	0	0	0
Dijkzone	11	0	11	0	0	0	3	3	3	2	0	0	0	0
Totaal	55	11	44	4	3	3	10	10	5	3	1	2	2	1

Project Slingerbos fase 1														
Woning naam	Aantal woningen	Not.transport 2016	Te realiseren	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
sociale woningbouw	14	14	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
rijwoningen	5	0	5	0	2	2	1	0	0	0	0	0	0	0
2^1 kap	7	0	7	0	0	2	2	2	1	0	0	0	0	0
Vrije kavels	7	0	7	0	0	2	2	2	1	0	0	0	0	0
Totaal	33	14	19	0	2	6	5	4	2	0	0	0	0	0

Project Slingerbos fase 2														
Woning naam	Aantal woningen	Not.transport 2016	Te realiseren	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
2^1 kap / vrijstaand	20	0	20	0	0	0	4	4	4	4	4	0	0	0
Totaal	20	0	20	0	0	0	4	4	4	4	4	0	0	0

Project Haaften-Noord														
Woning naam	Aantal woningen	Not.transport 2016	Te realiseren	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
huurwoningen	18	0	18	18	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vrijstaand	8	1	7	2	2	2	1	0	0	0	0	0	0	0
2^1 KAP	12	0	12	3	5	4	0	0	0	0	0	0	0	0
Hoek	16	0	16	8	4	4	0	0	0	0	0	0	0	0
Tussen	21	0	21	7	7	7	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	75	1	74	38	18	17	1	0	0	0	0	0	0	0

Project Klingenberg-Noord														
Woning naam	Aantal woningen	Not.transport 2016	Te realiseren	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Vrijstaand	5	0	5	0	2	2	1	0	0	0	0	0	0	0
2^kap	3	0	3	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0
Rij koop	5	0	5	0	0	0	1	1	1	1	1	0	0	0
Rij huur	5	0	5	0	0	0	1	1	1	1	1	0	0	0
Totaal	18	0	18	0	2	2	4	3	3	2	2	0	0	0

Project A. Mackaylaan														
Woning naam	Aantal woningen	Not.transport 2016	Te realiseren	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
2^1 kap / vrijstaand	2	0	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	2	0	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Totaal programma	203	26	177	44	25	28	24	21	14	9	7	2	2	1
-------------------------	------------	-----------	------------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	----------	----------	----------	----------	----------

Het regionale woningbouwprogramma vormt de basis voor het gemeentelijke woningbouwprogramma. Op basis van het laatste vastgestelde regionale woningbouwprogramma van 2016 mag de gemeente Neerijnen in de 10-jaarsperiode 2015 - 2025, 500 woningen toevoegen aan de woningvoorraad. Inmiddels zijn hiervan in 2015 en 2016 respectievelijk 26 en 65 opgeleverd. Resteren nog 409 woningen waarvan in de vijf grondexploitaties 203 stuks t/m 2027. Van deze 203 woningen worden in de periode 2017 – 2019 op basis van gesloten verkoopcontracten 68 woningen gebouwd in Haaften Noord en 31 woningen in het Molenblok te Varik. Mede gelet op de woningmarktsituatie is het zeker haalbaar dat de resterende geplande 104 woningen (203 minus 99) over de periode 2019 – 2027 zullen worden afgezet en gebouwd. Hierna in het overzicht het aantal woningen per grondexploitatie, de fasering . Sinds 2015 is de woningmarkt weer in de stijgende lijn. Dit is te zien aan de toenemende belangstelling en verkoop van woningbouwgronden.

Per 1 januari 2016 is de Wet op de Vennootschapsbelasting van toepassing op overheidsondernemingen. De gemeentelijke grondexploitatie wordt alleen als overheidsonderneming aangemerkt indien er structureel winst wordt gemaakt. Op grond van de fiscale berekening (Quick scan) is geconcludeerd dat in de jaren 2014-2016 verlies wordt geleden, waardoor er geen sprake is van belastingplicht in 2016. Met de fiscus is dit in het voorjaar 2017 besproken. Net voor de zomervakantie heeft de gemeente een schriftelijke reactie ontvangen van de belastingdienst. De belastingdienst wil nog een aanvullende onderzoek in de vorm van de sinds 16 juni 2017 geïntroduceerde "Post Quick Scan" teneinde meer zekerheid te verkrijgen. In afwachting van de uitkomsten van het overleg tussen Deloitte belastingadviseurs en belastingdienst wordt gezien of alsnog dit nader onderzoek moet worden uitgevoerd.

Prognose van de te verwachten resultaten van de grondexploitaties

Tussen het moment van vaststellen van de MPG 2017 in de raadsvergadering van juli 2017 en het schrijven van deze paragraaf eind augustus 2017 ligt slechts een periode van twee maanden waarin zich geen nieuwe ontwikkelingen hebben voorgedaan waardoor de prognose van de te verwachten resultaten dient te worden bijgesteld.

In onderstaand schema (uit de MPG 2017) de projecten met de bijbehorende te verwachten

resultaten waarin de rekeningcijfers over 2016 zijn meegenomen.

Complex	kosten	baten	Resultaat	
per 01.01.2017			Eindwaarde	Netto-contant
Mackaylaan	162.615	350.625	190.390	186.657
Haften Noord	4.706.829	4.079.711	-842.315	-778.168
Klingelenberg Noord	1.176.612	1.075.646	-205.485	-171.941
Molenblok *	6.128.380	4.378.770	-2.922.444	-2.350.413
Slingerbos 1 en 2	4.645.259	3.980.392	-1.076.812	-954.725
	16.819.696	13.865.144	-4.856.665	-4.068.590
Correctie Mackaylaan				186.657
Verliesvoorziening				-4.255.247

Noot: Het geraamde positieve resultaat voor de Mackaylaan wordt voor de te treffen verliesvoorziening buiten beschouwing gelaten omdat een winst dan pas kan worden genomen indien deze is gerealiseerd.

Complex	Verliesvoorziening	jaarrekening	Toename
	2.015	2.016	
Mackaylaan			
Haften Noord	1.263.000	778.000	485.000
Klingelenberg Noord	191.000	172.000	19.000
Molenblok	1.629.000	2.350.000	-721.000
Slingerbos 1 en 2	579.000	955.000	-376.000
	3.662.000	4.255.000	-593.000

Ten opzichte van het verwachte resultaat per 1-1-2016 bij de jaarrekening 2015 betekende dit een verslechtering van het resultaat per 1-1-2017 met € 593.000,--. De bestaande verliesvoorziening is eenmalig ten laste van het jaarrekening-saldo 2016 verhoogd met dit bedrag tot € 4.255.000,-- bij het vaststellen van de MPG 2017 in de raadsvergadering van juli 2017.

Stand van zaken grondexploitaties (per ultimo augustus 2017)

Ophemert Slingerbos

Het ontwerp - bestemmingsplan heeft begin 2017 ter inzage gelegen en is toegelicht/besproken met omwonenden. Op basis van het voor fase 1 opgestelde waterhuishoudkundig plan is gebleken, dat het plan meer opgehoogd moet worden dan waarmee rekening is gehouden en dat een andere invulling gewenst is. Dientengevolge is een nieuw ontwerp stedenbouwkundig schetsplan voor fase 1 (tot aan de dijkzone) opgesteld dat de realisatie van ca 33 woningen mogelijk maakt.

Vóór de zomervakantie heeft de aannemer die de werkzaamheden voor het voorbelasten gaat uitvoeren, op een gemeentelijk voorlichtingsavond de bewoners geïnformeerd over de aanpak van de uitvoering werkzaamheden en de vervoersbewegingen. De omwonenden waren hierover zeer tevreden. Voor de raadsvergadering van september 2017 staat het voorstel tot vaststelling van het bestemmingsplan geagendeerd. Eind 2017 – gedurende de periode van voorbelasting – zal de verkoop van de gronden worden voorbereid/ter hand worden genomen.

Daarnaast vindt voor de dijkzone – evenals zoals dat geldt voor het Molenblok te Varik – overleg plaats met het waterschap in de zogenaamde “Meekoppelkansen dijkverbetering” gesprekken.

Varik Molenblok

Inmiddels zijn op basis van de gesloten overeenkomst met ontwikkelaar van de 31 kavels, 21 kavels notarieel overgedragen. De bouw van de woningen loopt voorspoedig. Door de ontwikkelaar is toegezegd dat deze woningen zomer 2018 worden opgeleverd. Hierna kan het woonrijpmaken van gebied worden uitgevoerd waarmee de toegekende impulssubsidie veilig kan worden gesteld. De provincie heeft juni 2017 ingestemd met het verzoek om de einddatum van de Impulssubsidie voor deze 21 woningen te verlengen van 18 juni 2017 naar 1 oktober 2018.

Met de oud eigenaar aan de Waalbandijk is overeenstemming bereikt dat deze zijn vrije kavel in het plangebied ruilt met de gemeente voor een bestemmingsplanprocedure gericht op een bouwtitel op zijn perceel aan de Achterstraat te Varik.

Met het waterschap vindt zowel op ambtelijk als bestuurlijk niveau overleg plaats ten aanzien van de mogelijke (financiële) oplossingen en alternatieven in de dijkzone, de zogenaamde gesprekken “Meekoppelkansen dijkverbetering”. Zolang hierover nog geen duidelijkheid is, blijft de dijkzone een onzekere financiële factor waarvoor in de risicoparagraaf en weerstandsvermogen een bedrag moet worden opgenomen.

Haften-Noord

Medio augustus heeft het college besloten het wijzigingsplan "Woongebied Haaften-Noord" gewijzigd vast te stellen. De aanleiding hiertoe, is het gewijzigd aantal woningen (passend binnen het moederplan) en de positionering van garages bij enkele woningen. Dit plan loopt voorspoedig. Het perceel is bouwrijp gemaakt en nog slechts 5 kavels voor vrijstaande woningen zijn in de aanbidding. De overige woningbouw kavels – totaal 70 stuks – zijn verkocht en inmiddels gebouwd cq in aanbouw.

Tuil Klingelenberg Noord

Gesprekken zijn gevoerd met de ontwikkelaar van Klingelenberg over de verkoop van deze gronden. In mei 2016 is besloten om de onderhandelingen te parkeren en eerst een uitwerkingsplan op te stellen. Hierdoor ontstaat meer inzicht in de mogelijke risico's omtrent de hindercirkels en planschade vanuit de bedrijven op Slimwei. Begin augustus 2017 is het ontwerpbestemmingsplan uitwerkingsplan ter inzage gelegd. Hiermee wordt de realisatie van maximaal 24 grondgebonden woningen mogelijk gemaakt.

Na, of aan het eind van, deze planologische procedure kan de onderhandeling weer worden hervat, met als uitgangspunt marktconforme prijzen.

Ophemert Mackaylaan

Voor dit perceel waarin twee vrijstaande woningen of één tweekapper is toegestaan, hebben zich potentiële kopers gemeld. Met één is een reserveringsovereenkomst gesloten voor de bouw van een vrijstaande woning.

Beleidsuitgangspunten inzake reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's

De **egaliseringsreserve bouwgrondexploitaties** is bij het vaststellen van de actualisatie Nota Reserves en voorzieningen 2016 door de raad opgeheven. Deze bestemmingsreserve had uitsluitend als bestemming het dekken van onvoorzienbare risico's bij bouwgrond. Voor deze risico's is er de algemene buffer. Daarnaast is er voor de te verwachten verliezen een aparte verliesvoorziening getroffen.

Bestemmingsreserves bovenwijkse investeringen

De nota bovenwijkse zaken vastgesteld februari 2010, geeft het beleidskader weer voor het verhaal van kosten bij de uitgifte van bouwrijpe grond. De bijdrage voor bovenwijkse investeringen is vastgesteld op

€ 15,- per m2 uitgeefbare grond. Ten gevolge van nieuwe ontwikkelingen en jurisprudentie heeft de gemeenteraad in februari 2013 besloten de Nota bovenwijkse zaken deel 2 met terugwerkende kracht tot 1 september 2012 buiten werking te stellen. Het wegvallen van de bijdrage per m2 bovenwijks bij anterieure overeenkomsten betekent minder/onvoldoende dekking om bepaalde maatregelen te realiseren. De reserve bovenwijks wordt aangewend voor de bijdrage aan Provincie voor de aanleg van de Rotonde Hellouw. (zie Voorjaarsnota 2017).

Daarnaast geven de BBV voorschriften aan dat:

- a. Indien er sprake is van een aantoonbaar en noodzakelijk verband met de nieuwe locatie waarbij de voorwaarde tevens is dat voor de realisatie van de bovenwijkse voorzieningen een zo actueel mogelijke kostenraming beschikbaar is, deze in de grexberekening kan worden opgenomen.
- b. Indien sprake is van een gewenste maar niet causaal noodzakelijke bovenwijkse voorziening, horen deze lasten niet in de grondexploitatie berekening thuis. Sparen in een reserve bovenwijks mag wel, echter dan pas als de winst op de grex is gerealiseerd en als deze er niet is, het resultaat van de jaarrekening.

De vastgestelde grondexploitaties voldoen niet aan voornoemde mogelijkheid om de lasten bovenwijks op te nemen. Zodoende is geen bijdrage van € 15,- per m2 te verkopen bouwgrond ten gunste van deze reserve meer opgenomen in de grondexploitatieberekeningen.

Risico's

De risico's en onzekerheden rondom de grondexploitaties en het (mogelijke) financiële effect hiervan op het weerstandsvermogen en reserve worden met ingang de jaarrekening 2015 onderdeel van de Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Het BBV gaat namelijk uit van het opnemen van alle (financiële) risico's op één plek in de jaarrekening.

3.5 Bedrijfsvoering

Inleiding

Onder bedrijfsvoering verstaan we de wijze waarop de financiële en personele middelen worden ingezet. Bedrijfsvoering omvat de onderdelen personeel, inkoop, organisatie, financiën, automatisering, communicatie, archivering, juridische zaken en huisvesting en is bepalend voor de wijze waarop de gemeente haar taken kan verwezenlijken. Bedrijfsvoering heeft als reikwijdte de volledige gemeentelijke organisatie.

De burger mag erop rekenen, dat de gemeente de beschikbare middelen transparant, doelmatig, doeltreffend en rechtmatig besteedt, dat ze met andere woorden een betrouwbare partner is. De kosten van de bedrijfsvoering, de overhead, zijn ingevolge het aangepaste BBV centraal verantwoord op taakveld 04, Ondersteuning, en verder inzichtelijk gemaakt in het overzicht overhead. Daarmee ontstaat meer transparantie in de kosten van overhead en de ontwikkeling daarvan.

Bestuurlijke organisatie

In het licht van het Coalitieakkoord 2014-2018 wil het bestuur toegankelijk zijn en wil oog en oor hebben voor wat speelt binnen de gemeenschap. Participatie en consultatie in een vroeg stadium is het uitgangspunt. Er worden duidelijke keuzes gemaakt. Met name de laatste jaren wordt burgerparticipatie terecht steeds belangrijker. Het streven is erop gericht de burger in een zo vroeg mogelijk stadium te betrekken bij het opstellen van beleidsplannen en het uitvoeren van projecten en werken; en niet alleen de individuele burger, maar ook de ondernemers, de maatschappelijke organisaties en het verenigingsleven. Het bestuur staat voor een ambtelijke organisatie, die extern gericht is en waar de burger centraal staat. Ook de vergaderstructuur van de raad is gewijzigd en er is nog meer ruimte voor inbreng vanuit de gemeenschap.

Bedrijfsvoering algemeen

De afgelopen jaren is de bedrijfsvoering verder ontwikkeld. De planning en control cyclus is voorzien van een stevig fundament en er staat een compacte organisatie. De organisatie is in control. Ook financieel is de gemeente stabiel. Wel lopen we tegen de grenzen aan van de organisatie. Vooral de functiescheiding is een attentiepunt.

Samenwerking

Neerijnen is een gemeente die met veel partijen samenwerkt. De meest ultieme samenwerking gaat plaatsvinden met Geldermalsen en Lingewaal. Op 15 juni 2017 is namelijk het besluit genomen om per 1 januari 2019 te gaan herindelen met deze twee gemeenten tot één gemeente West Betuwe. De voorbereidingen die nodig zijn te komen tot een nieuwe gemeentelijke organisatiestructuur zijn uitgewerkt in een Plan van Aanpak Fusietraject. De uitvoering van het plan van aanpak zal in 2018 een groot beslag leggen op de organisatie.

Personeel

De gemeente heeft te maken met een voortdurende groei van het aantal taken en het invoeren van wet- en regelgeving. Zowel de taken als de vernieuwde wet- en regelgeving worden steeds complexer. Het management besteedt maximale aandacht aan de arbeidsomstandigheden en werkt aan een klimaat waar de medewerkers ertoe doen. We willen investeren in onze medewerkers.

Wat betreft de personele invulling maken we een onderscheid in formatie en bezetting. Formatie betreft het aantal fulltime equivalenten dat nodig is om de taken die aan de organisatie zijn opgedragen, ook daadwerkelijk te kunnen uitvoeren. Bezetting betreft de invulling van de formatie met medewerkers die de opgedragen taken moeten uitvoeren. Zoals bekend is de vaste benodigde formatie de afgelopen jaren aanzienlijk teruggebracht.

In verband met de komende herindeling zijn onderling afspraken gemaakt over het aantrekken van personeel bij het ontstaan van vacatures. Ontstane vacatures worden in principe niet vast ingevuld. Als invulling door middel van detachering van de twee fusiepartners niet mogelijk is wordt afhankelijk van de situatie gekozen voor tijdelijke aanstelling dan wel inhuur.

Voor de bemensing van de werkgroepen in verband met de uitvoering van het Plan van Aanpak Fusietraject zal met name een beroep gedaan worden op eigen personeel. Voor de uitvoering van het reguliere werk dat naast de opmaat naar de herindeling door moet gaan zal extern personeel

ingebruikt worden. De kosten hiervan worden gedekt uit het op 15 juni 2017 beschikbaar gestelde krediet voor de uitvoering van het plan van aanpak.

Inkoop

Voor haar inkoop maakt de gemeente Neerijnen gebruik van de diensten van het Inkoopbureau van de Regio Rivierenland. Dit Inkoopbureau voert voor de gemeente de volgende taken uit:

- Advisering bij inkoop- en aanbestedingstrajecten.
- Organisatie, coördinatie en uitvoering van inkoop- en aanbestedingstrajecten.
- Advisering over de rechtmatigheid van inkoop en aanbesteding.
- Controle van inkoop- en aanbestedingstrajecten.
- Ontwikkeling van inkoopbeleid voor de gemeente Neerijnen.
- Ontwikkeling van een professionele inkoopfunctie voor de gemeente Neerijnen.

Uiteraard komen inkoop tot stand in een proces van samenspraak tussen medewerkers van het Inkoopbureau van Regio Rivierenland en medewerkers van de gemeente Neerijnen met als uiteindelijk doel optimalisatie van de gemeentelijke inkoopfunctie.

Op dit moment wordt het inkoop- en aanbestedingsbeleid geactualiseerd in overleg met het inkoopbureau en de fusiepartners. Het doel is om vooruitlopend op de nieuwe gemeente West Betuwe een gezamenlijk inkoop- en aanbestedingsbeleid vast te stellen.

Organisatie

Onze compacte organisatie bestaat uit een tweetal teams (Dienstverlening en beleid en Bedrijfsvoering). In 2017 zijn binnen het team Dienstverlening en beleid twee coördinatoren aangesteld. Hierdoor is het mogelijk dat beide teams aangestuurd worden door één manager.

Door decentralisatie- en integratie tendensen vanuit de Rijksoverheid en aanpassingen in wet- en regelgeving, worden continu nieuwe taken aan de gemeenten toebedeeld en dienen bestaande taken op een andere wijze te worden ingevuld. Dit vraagt van de organisatie veel flexibiliteit. Voortdurend wordt bekeken hoe de werkzaamheden die voortkomen uit decentralisatie en integratie en uit aanpassingen in de wet- en regelgeving het beste in de bestaande organisatie kunnen worden ingepast. Daarnaast heeft ook samenwerking met externe partijen zijn invloed op de bestaande organisatie. Op steeds meer terreinen wordt samengewerkt in regionaal verband.

Financiën

In het kader van het herindelingsontwerp is de financiële positie van de drie herindelingsgemeenten door Deloitte doorgelicht. De uitkomst hiervan is dat Neerijnen een gezonde stabiele gemeente is.

Over de jaarrekening 2016 is een goedkeurende controleverklaring afgegeven.

Automatisering en informatisering

Vanaf 2015 wordt gewerkt met het geactualiseerde Informatiebeleidsplan 2015-2017. Het plan bevat een aantal projecten die onder meer door de Rijksoverheid worden opgelegd.

Naast de traditionele productiefactoren arbeid en kapitaal, wordt informatie tegenwoordig ook steeds vaker beschouwd als een productiefactor. Omdat organisaties steeds afhankelijker van elkaar worden, is onderlinge communicatie zo belangrijk geworden dat organisaties te allen tijde de juiste informatie moeten hebben om naar behoren te kunnen functioneren. Juiste, volledige en tijdig beschikbare gegevens zijn dan ook van groot belang voor het functioneren van een gemeente en de partijen (ook individuele burgers) waarmee zij zaken doet. Mede in het licht hiervan wordt gewerkt aan een volledig digitaal archief. Wanneer aan een aantal voorwaarden is voldaan en correcte procesbeschrijvingen beschikbaar zijn, kan worden volstaan met een digitaal archief en is het niet langer noodzakelijk daarnaast documenten fysiek te archiveren. Ook wordt in de organisatie papierarm gewerkt; zoveel mogelijk wordt informatie digitaal uitgewisseld en beschikbaar gesteld.

In het kader van de op handen zijnde herindeling wordt in 2018 geen nieuw informatiebeleidsplan opgesteld maar gewerkt met het huidige informatiebeleidsplan. De tijd en energie voor een nieuw plan wordt besteed aan de voorbereidingen voor de nieuwe organisatie West Betuwe.

Gezien het belang van de gegevens waarover de gemeente beschikt en het gevaar dat misbruik of

oneigenlijk gebruik van deze gegevens met zich meebrengt, behoeft het geen betoog dat informatiebeveiliging een belangrijke plaats inneemt in het gemeentelijk gegevensbeheer. In 2016 is hiertoe het Informatiebeveiligingsbeleid 2016-2019 Gemeente Neerijnen opgesteld. Aan de uitvoering van dit beleid wordt hard gewerkt. Inmiddels zijn een aantal functionarissen aangesteld die taken hebben met betrekking tot informatiebeveiliging. Waarvan de Ciso (Chief information security officer) wellicht de belangrijkste is. Met betrekking tot de uitvoering van de informatiebeveiliging is de beperkte omvang van onze organisatie een groot knelpunt. Daarom wordt samenwerking gezocht met onze fusiepartners.

Communicatie

Communicatie met inwoners, ondernemers en maatschappelijk middenveld is van groot belang. Inwoners moeten goed worden geïnformeerd over de zaken die spelen in hun directe leefomgeving.

In 2017 is met de gemeenteraad in beeld gebracht welke ‘quick wins’ er met communicatie te behalen zijn.

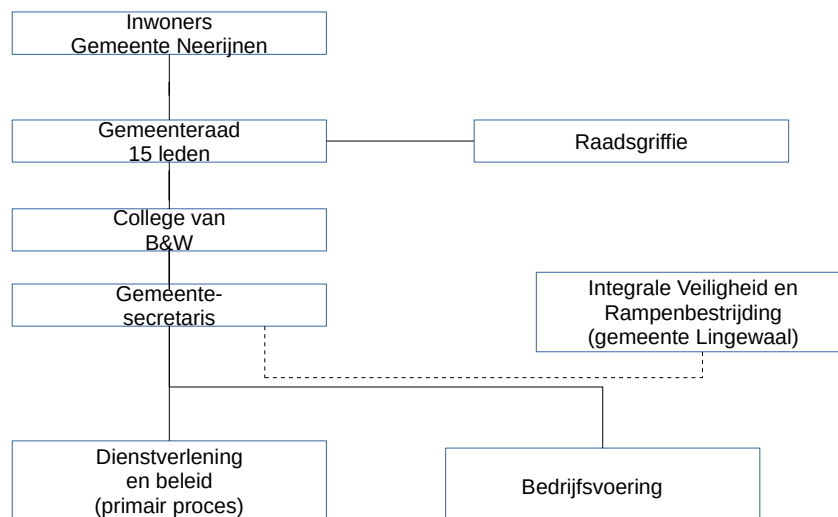
Ook de voorbereidingen voor de nieuwe gemeente West Betuwe vragen een grote communicatie inspanning in 2018.

Om deze uitdagingen aan te kunnen, hebben we de communicatie capaciteit van de drie gemeenten samengevoegd en verdelen we het werk zo efficiënt mogelijk. Dat kan betekenen dat medewerkers vanuit Geldermalsen of Lingewaal werkzaamheden voor Neerijnen doen en andersom. We houden daarbij rekening met de kwaliteiten van de verschillende medewerkers. Hiermee kunnen we kwalitatief en kwantitatief betere communicatie leveren en de door de raad benoemde ‘quick wins’ realiseren. Daarnaast zal er extra formatie worden ingezet op communicatie voor de vorming van West Betuwe.

Huisvesting

De gehele bestuurlijke en ambtelijke organisatie van onze gemeente is gehuisvest in “het Kasteel” Neerijnen.

Organogram gemeente Neerijnen

3.6 Financiering

Inleiding

In de wet Financiering Decentrale Overheden (wet FIDO) worden de kaders gesteld voor een verantwoorde, prudente en professionele inrichting en uitvoering van de treasuryfunctie van decentrale overheden. Naast de van hogerhand opgelegde regels, geven de individuele gemeenten zelf een nadere inkadering door het vaststellen van een treasurystatuut. In 2007 is het Treasurystatuut van de gemeente Neerijnen door het college vastgesteld.

Per 1 januari 2009 is de Wijziging van de wet Financiering Decentrale Overheden in werking getreden. De wetwijziging is met name bedoeld ter verbetering van de financieringsfunctie.

De wet FIDO is gewijzigd op een beperkt aantal punten. De belangrijkste zijn:

- Beëindiging van de hypotheekverstrekking aan eigen personeel.
- Mogelijkheid tot variabele kasgeldlimiet voor een gemeenschappelijke regeling.
- De kwartaalrapportages voor het toezicht op de kasgeldlimiet vervallen. De informatie hierover wordt opgenomen in de paragraaf financiering bij begroting en jaarverslag.
- Een gewijzigde renterisiconorm. De jaarlijkse aflossingen en renteherzieningen van leningen mogen voor gemeenten niet hoger zijn dan 20% van het begrotingstotaal.

De uitvoering van het treasurybeleid binnen de kaders van het Treasurystatuut vereist een planning- en controlcyclus met daaraan verbonden verantwoordingsinformatie. De gemeenteraad mandateert de uitvoering van de treasury-activiteiten aan de ambtelijke organisatie en daarom is in het Treasurystatuut vastgelegd welke taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden de uitvoerende ambtenaren hebben. Een van de verantwoordelijkheden is het periodiek informeren van de raad over de treasury-activiteiten. In de begroting leggen wij u de beleidsplannen met betrekking tot de treasuryfunctie voor. In het jaarverslag wordt verantwoording afgelegd over de in dat jaar uitgevoerde treasury-activiteiten.

Toerekening van rente aan gemeentelijke producten en diensten

In het kader van de vergelijkbaarheid van gemeenten is in het vernieuwingsbesluit BBV 2017 opgenomen dat de renteomslag (het toerekenen van rente via een van te voren vastgesteld rentepercentage) met ingang van de begroting 2017 verplicht is. De commissie BBV heeft een notitie uitgebracht. Deze notitie is volledig toegepast met ingang van de begroting 2017. Hieronder treft u een overzicht aan van het renteresultaat.

Renteschema 2018		
a. Externe rente over de korte en lange financiering		822.709
b. Externe rentebaten uitgezette leningen (exclusief winstuitkering, dividend etc.)		61.928 -/-
Totaal toe te rekenen externe rente		760.781
c. Doorberekende rente		
- aan grondexploitaties	296.335 +	
- aan taakvelden inzake rentelasten projectfinanciering	- +	
- aan taakvelden inzake rentebaten projectfinanciering	- -/-	
Totaal doorberekende rente		296.335 -/-
Saldo aan taakvelden toe te rekenen externe rente		464.446
d1. Rente over eigen vermogen		- +
d2. Rente over voorzieningen (waardering contante waarde)		- +
Aan taakvelden toe te rekenen rente		464.446
e. Aan taakvelden (incl. overhead) toegerekende omslagrente		565.393 -/-
f. Renteresultaat taak Treasury (negatief is een voordeel)		-100.947

De omslagrente is berekend op afgerond 2% voor 2018.

Beleggingen

In 2001 heeft de gemeente Neerijnen de opbrengst van de verkoop van het gasbedrijf ten bedragen van € 3.630.242 (f 8,0 mln.) belegd in een garantiemandaat bij ABN/AMRO. Dit financieel product heeft een looptijd van 20 jaar (einddatum 01-09-2021) en heeft een hoofdsomgarantie van € 3.630.242. Dit houdt in dat aan het einde van de looptijd in ieder geval de hoofdsom aan de gemeente zal worden uitgekeerd. Daarnaast wordt elk jaar een uitkering gedaan van 3,75% van deze hoofdsom hetgeen overeenkomst met een bedrag van € 136.134. Om te zorgen dat aan het einde van de looptijd in 2021 de hoofdsom uitgekeerd kan worden, is een swap (obligatie) aangekocht met een looptijd van 20 jaar. Met een deel van het in de swap belegde bedrag (het actieve deel) wordt belegd in producten met een hoog verwacht rendement maar ook een hoog risico. Bij de Voorjaarsnota 2011 is in het kader van de daarvan onderdeel uitmakende ombuigingsvoorstellen 2012, besloten het actieve deel op te nemen en de opbrengst ten bedrage van € 585.000 te gebruiken voor de dekking van extra afschrijvingen van investeringen met een maatschappelijk nut om op die manier financiële ruimte te creëren voor de volgende jaren. Per 30 juni 2017 heeft de obligatie een marktwaarde van € 4.317.009.

Renterisicobeheer

Het treasurybeleid wordt getoetst aan de hand van een tweetal indicatoren. Voor het kort vreemd vermogen is de kasgeldlimiet van toepassing. De kasgeldlimiet geeft aan in welke mate Neerijnen risico loopt bij het eventueel aantrekken van kortlopend geld. Door het Rijk is deze norm bepaald op 8,5% van het begrotingstotaal per 1 januari van het begrotingsjaar. Bij een begrotingstotaal tussen de € 27 mln. bedraagt de kasgeldlimiet € 2.295.000. Tot het bedrag van deze kasgeldlimiet is financiering met kasgeld toegestaan. Indien financiering boven de kasgeldlimiet nodig is moet lang geld worden aangetrokken. Uitgangspunt met betrekking tot het financieringsbeleid is dat bij een normale rentestructuur (lange rente is hoger dan de korte rente) tot aan de kasgeldlimiet kort gefinancierd wordt via het aantrekken van daggeld en dat boven deze limiet er langdurige (vaste) geldmiddelen worden aangetrokken.

De indicator voor voor het lang vreemd vermogen is de renterisiconorm. De renterisiconorm geeft de rentegevoeligheid van de vaste schuldpositie van de gemeente weer. Het renterisico wordt bepaald door de som van het bedrag aan aflossingen en van het bedrag aan renteherzieningen op de vaste schuld in enig jaar. Het percentage voor de risiconorm voor de gemeenten is vastgesteld op 20% van het begrotingstotaal. In onderstaande tabel is het renterisico dat Neerijnen de komende jaren loopt afgezet tegen de renterisiconorm van 20% van het geraamde begrotingstotaal.

Renterisiconorm en renterisico's vaste schuld 2018-2022	2017	2018	2019	2020	2021
Berekening renterisiconorm					
Geraamd begrotingstotaal	30.000.000	28.000.000	27.000.000	26.000.000	26.000.000
Percentage renterisico op vaste schuld	20%	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm	6.000.000	5.600.000	5.400.000	5.200.000	5.200.000
Renterherzieningen	0	0	0	0	0
Te betalen aflossingen	1.392.888	1.393.232	1.393.592	789.516	789.911
Renterisico (2 + 3)	1.392.888	1.393.232	1.393.592	789.516	789.911
Renterisiconorm	6.000.000	5.600.000	5.400.000	5.200.000	5.200.000
Ruimte onder renterisiconorm	4.607.112	4.206.768	4.006.408	4.410.484	4.410.089

3.7 Lokale heffingen

Inleiding

De paragraaf lokale heffingen heeft betrekking op zowel de heffingen waarvan de besteding is gebonden (bijvoorbeeld rioolrecht en leges) als heffingen waarvan de besteding niet van tevoren al is bestemd (bijvoorbeeld de Onroerendzaakbelastingen). De nog niet van tevoren bestemde heffingen vormen een belangrijk deel van de inkomsten van onze gemeente. Inzicht in de omvang, werking en reikwijdte van de lokale heffingen is van belang voor de raad omdat deze immers veelal de enige mogelijkheid vormen om aanvullende wensen te kunnen financieren. De lokale heffingen zijn een integraal onderdeel van het gemeentelijk beleid. Ze raken de burger namelijk heel direct in de portemonnee. De lokale heffingen staan dan ook altijd sterk in de politieke belangstelling.

Bepaling van de trendmatige verhoging 2018

Wat betreft de trendmatige verhoging voor 2018 stellen wij voor de tarieven in 2018 te laten stijgen met 1,5%. Dit percentage komt overeen met de raming van het Centraal Plan Bureau voor de nationale consumentenprijsindex (CPI) voor 2018 zoals opgenomen in het Centraal Economisch Plan 2017.

Heffingen

De gemeente Neerijnen kent de hierna te noemen heffingen (die in principe - met uitzondering van de rioolrechten - dienen tot het verkrijgen van algemene dekkingsmiddelen):

- Onroerendzaakbelastingen
- Rioolheffingen
- Precariobelasting

Daarnaast kent de gemeente een aantal heffingen ter dekking van de dienstverleningskosten van de gemeente.

Onroerendzaakbelastingen (OZB)

Onder de naam onroerendzaakbelastingen wordt belasting geheven van de eigenaren van alle woningen en de eigenaren en gebruikers van bedrijfspanden en overige gebouwen. Deze belastingen worden geheven over de waarde van de onroerende zaak. Voor 2018 wordt geen trendmatige verhoging van de tarieven voorgesteld ten behoeve van het opvangen van loon- en prijsontwikkelingen.

Mede in verband met de positieve begrotingssaldi in de gemeenten Geldermalsen, Lingewaal en Neerijnen stellen de colleges van de drie fusie-gemeenten voor om de verhoging van de OZB-tarieven met het inflatiepercentage voor 2018 achterwege te laten. Vooruitlopend op de fusie per 1 januari 2019 is het verstandig om op een zelfde manier om te gaan met de bepaling van de tarieven voor het laatste jaar voor de fusie. Op deze wijze wordt voor de drie gemeenten dezelfde lijn gevolgd.

De tarieven voor de onroerendzaakbelastingen zijn mede afhankelijk van de op grond van de Wet waardering onroerende zaken (WOZ) getaxeerde waarden. De WOZ-waarden worden met ingang van 2008 jaarlijks vastgesteld. Voor de aanslagen 2018 worden de WOZ-waarden per 1 januari 2017 gebruikt.

Tussen de waardepeildatum 1 januari 2016 en de waardepeildatum 1 januari 2017 is sprake van een landelijke stijging van de woningwaarde. In de meicirculaire 2017 van het Gemeentefonds wordt de marktontwikkeling, op basis van informatie van de Waarderingskamer, als volgt geschat:

- woningen + 6,0 %
- niet-woningen + 1,0 %

Belasting- plichtige	Woningen				Niet-woningen			
	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018
Eigenaren	0,1034	0,1031	0,0962	0,0904	0,2103	0,2247	0,2182	0,2160
Gebruikers	-	-	-	-	0,1686	0,1802	0,1750	0,1732
Totaal	0,1034	0,1031	0,0962	0,0904	0,3789	0,4049	0,3932	0,3892

Rioolheffingen

Onder de naam riolrechten wordt een recht geheven van de eigenaar van een op het riool aangesloten onroerende zaak. Bepalend hierbij is het zogenaamde zakelijk genot van het hebben van een aansluiting op het gemeentelijk rioleringsstelsel. Daarnaast wordt van de gebruiker van een eigendom een recht geheven indien er meer dan 500 m³ water verbruikt wordt en dit afvalwater geloosd wordt op het gemeentelijk rioleringsstelsel.

Op basis van de vaststelling van het Water- en Rioleringsplan 2013-2017 in de raadsvergadering van 26 september 2013 is met ingang van het belastingjaar 2014 sprake van een zogenaamd verbreed riolrecht. Het Water- en Rioleringsplan 2013-2017 bevat in afwijking van het oude Gemeentelijk Rioleringsplan niet alleen meer het beleid en de kosten en opbrengsten van van het riolbeheer (huishoudelijk en bedrijfsafvalwater), maar ook het beleid en de kosten en opbrengsten van het beheer van hemelwater, oppervlaktewater en grondwater.

In verband met de herindeling per 1 januari 2019 wordt voor de nieuwe gemeente West Betuwe een nieuw rioleringsplan opgesteld. Voor het jaar 2018 zal uw raad afzonderlijk voorgesteld worden de werking van het huidige WRP 2013-2017 met één jaar (2018) te verlengen. Op basis van deze actualisatie van de doorrekening van het WRP wordt voorgesteld het tarief voor 2018 gelijk te houden aan het tarief van 2017 ad. € 381,50.

Het is bekend dat Neerijnen een relatief hoog tarief kent voor de riolheffing, de heffing OZB is daarentegen weer lager dan gemiddeld. Er zijn echter meerdere argumenten om het tarief Rioolheffing voor het laatste jaar als zelfstandige gemeente te "bevriezen".

1. Er is nog geen enkel zicht op de ontwikkelingen rondom de riolheffing zoals die in 2019 in West Betuwe toegepast zal gaan worden. De kostenopbouw van de 3 verschillende gemeenten moet op elkaar worden afgestemd. Daaruit zal blijken of het huidige tarief van Neerijnen daadwerkelijk te hoog dan wel te laag is. Het risico is dat als het tarief voor 2018 verlaagd wordt dit tarief voor 2019 weer moet worden verhoogd op basis van het nieuwe GRP West Betuwe.
2. Het is niet duidelijk wat de impact op het tarief is van de overgang van de riolheffing voor eigenaren naar een riolheffing voor gebruikers. Om al te grote schommelingen te voorkomen verdient het handhaven van het huidige tarief de voorkeur.
3. Een tariefsverlaging zal verrekend moeten worden met de voorziening Egalisatie Riolerings. In het kader van de wet Ahri zal de provincie streng toetsen op het inzetten van reserves en voorzieningen. Om reserves net voor de herindeling in te zetten om tariefsverlagingen te realiseren zal mogelijk leiden tot vragen en discussie met de Provincie. Uiteindelijk zal die met de begroting in moeten stemmen.
4. Over de hoogte van de belastingtarieven wordt overlegd met de fusie-gemeenten Geldermalsen en Lingewaal aangezien in het herindelingsadvies de afweging heeft plaatsgevonden op basis van de totale woonlasten (OZB en riolheffing). Afgesproken is dat de belastingtarieven voor de drie gemeenten gelijk worden gehouden aan die van 2017 om te voorkomen dat de gemeente met het hoogste tarief van een bepaalde belasting deze gaat verlagen waardoor in West Betuwe de totale woonlasten weer moeten stijgen.

Bij het vaststellen van de belastingverordeningen aan het einde van dit jaar zal op dit onderwerp nader worden ingegaan.

De hoogte van de riolheffing laat gedurende de afgelopen jaren het volgende beeld zien:

2008	€ 192,00
2009	€ 310,00
2010	€ 326,52
2011	€ 343,15
2012	€ 361,58
2013	€ 367,00
2014	€ 372,50
2015	€ 372,50
2016	€ 377,00
2017	€ 381,50
2018	€ 381,50

Precariobelasting

Artikel 228 van de Gemeentewet biedt de gemeente de mogelijkheid om belasting op te leggen ter zake van het hebben van voorwerpen onder, op of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond.

Deze precariobelasting wordt geheven van degene die het voorwerp of de voorwerpen onder, op of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond heeft, dan wel degene ten behoeve van wie dat voorwerp of die voorwerpen onder, op of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond aanwezig zijn. De verordening precariobelasting kent diverse vrijstellingen. Zo is er vrijstelling voor voorwerpen die krachtens wet of op basis van een overeenkomst of anderszins door de gemeente moet worden gedoogd, en voor voorwerpen die ten dienste van het wegverkeer of openbare ruimte staan. Ook de voorwerpen die via de reclamebelasting worden belast, zijn vrijgesteld. In verband met de diverse vrijstellingen wordt precariobelasting geheven van de gasleidingen en de hoogspanningskabels.

Op 21 maart jl. is de Eerste Kamer akkoord gegaan met het wetsvoorstel dat de precarioheffing op nutsnetwerken afschaft. In het wetsvoorstel is een overgangsbepaling opgenomen dat gemeenten die voor 10 februari 2016 een verordening met tarief hebben vastgesteld kunnen blijven heffen tot en met 2021. Vanaf 2022 kan er derhalve geen precario meer geheven worden.

In het kader van de op handen zijn de herindeling is door de raden van de fusie-gemeenten besloten dat de niet-begrote opbrengsten precario over de jaren 2019, 2020 en 2021 gereserveerd zullen worden voor de afbouw van de wegvallende opbrengst precario vanaf 2022 met jaarlijks € 120.000. Een ander aspect van de wet op de afschaffing van de precarioheffing is dat het tarief niet verhoogd mag worden ten opzichten van het niveau op 10 februari 2016. Derhalve zal het tarief in 2018 gelijk zijn aan het tarief van 2017 te weten: € 3 per strekkende meter.

Afvalstoffenheffing

Het inzamelen van afval wordt in een samenwerkingsverband uitgevoerd door de Afvalverwijdering Rivierenland (Avri) te Geldermalsen.

Overige lokale heffingen

Naast de hiervoor genoemde belastingen heft de gemeente Neerijnen een aantal rechten en leges. Het betreft de begraafrechten, de leges in het kader van bijzondere wetten, de leges burgerzaken en de bouwleges. De lijkbezorgingsrechten worden geheven ter dekking van de kosten van de begraafplaatsen. De leges bijzondere wetten betreffen de leges voor het afgeven van vergunningen zoals de horecavergunningen. De leges voor burgerzaken betreffen onder meer de leges voor het afgeven van paspoorten en het sluiten van huwelijken. Bij het vaststellen van de verschillende verordeningen worden de voorgestelde tarieven voor 2018 ter vaststelling aan uw raad voorgelegd. Vooralnog zullen wij hierbij in beginsel uitgaan van een stijging van de tarieven met 1,5%.

Overzicht lokale heffingen gemeente Neerijnen

Naam heffing	Tarief 2018	Grondslag heffing	Werkelijke inkomsten 2015	Werkelijke inkomsten 2016	Raming inkomsten 2017	Raming inkomsten 2018
OZB	Diversen	% vd Waarde	2.011.000	2.167.390	2.130.000	2.130.000
Rioolheffingen	€ 382,50	Aansluiting	1.889.000	1.972.475	1.991.000	1.704.000
Precariobelasting	€ 3,00	Strekkende meter	346.500	1.941.626	1.244.852	1.244.852
Lijkbezorgingsrechten	Diversen	Gemaakte kosten	186.394	131.449	111.975	120.288
Bijzondere wetten	Diversen	Gemaakte kosten	10.000	14.562	10.000	10.000
Burgerzaken: gemeentelijke leges	Diversen	Gemaakte kosten	215.818	259.739	219.175	219.175
Bouwleges	Diversen	Gemaakte kosten	330.000	202.975	330.000	330.000
Overige leges	Diversen	Gemaakte kosten	4.000	85.660	19.000	19.000

Kwijtschelding

Gemeenten kunnen met inachtneming van de Invorderingswet 1990 kwijtschelding verlenen voor gemeentelijke heffingen, waarbij zij zelf kunnen beslissen voor welke heffingen kwijtschelding mogelijk is. Voor de onroerende zaakbelastingen en de rioolheffingen kan in onze gemeente kwijtschelding worden aangevraagd. Indien het netto besteedbaar inkomen onder de door de

rijksoverheid bepaalde normen ligt, kan men voor kwijtschelding in aanmerking komen.

Overzicht kostendekkendheid

	Afvastoffenheffing	Rioolheffing	Lijkbezoringsrechten	Legesverordening		
				Titel 1 Alg. dienstverlening	Titel 2 Omgevingsvergunningen	Titel 3 Overig (EUDienstrichtlijn)
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	819.573	1.728.175	254.046	533.830	610.907	14.198
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen	-	6.161	-	-	-	-
Netto kosten taakveld	819.573	1.722.014	254.046	533.830	610.907	14.198
<i>Toe te rekenen kosten:</i>						
Overhead incl. (omslag)rente	-	47.038	33.129	549.285	53.613	-
BTW		297.986				
Totale kosten	819.573	2.067.038	287.175	1.083.115	664.520	14.198
Opbrengst heffingen	899.500	1.991.000	120.288	227.975	330.000	10.000
Dekkingspercentage	110%	96%	42%	21%	50%	70%
% overhead (o.b.v. uren Team Dienstverlening)	via AVRI	1,86%	1,31%	21,72%	2%	0%
Bedrag overhead:	2.528.936	47.038	33.129	549.285	53.613	-

Met ingang van 2017 wordt de overhead centraal verantwoord op het taakveld Ondersteuning; er vindt geen toerekening meer plaats van de kosten van overhead naar de andere taakvelden. Dat heeft tot gevolg dat op de taakvelden, waar de lasten en baten verantwoord worden van activiteiten waarvoor een tarief of recht in rekening gebracht kan worden niet meer zichtbaar is of sprake is van de maximaal toegestane kostendekking van 100%. Dit moet nu, conform de het gewijzigde BBV, extra-comptabel in beeld gebracht worden. Hieronder treft u een tabel aan waarin de kostendekking voor de verschillende tarieven inzichtelijk is gemaakt.

Deel 2 Financiële begroting

4 Overzicht baten en lasten

4.1 Algemeen

In de navolgende overzichten treft u de budgetten per begrotingsprogramma aan. Er zijn drie tabellen gepresenteerd: een tabel met de lasten per programma voor de jaren 2016 t/m 2021, een tabel met de baten per programma en een tabel met het saldo per programma, beide voor dezelfde jaren. De cijfers 2016 betreffen de rekeningcijfers 2016, de cijfers 2017 betreffende de door uw raad vastgestelde begrotingscijfers 2017 tot en met de Voorjaarsnota 2017 en de cijfers 2018 t/m 2021 betreffen de begrotingscijfers die u ter vaststelling worden voorgelegd.

De overzichten geven het niveau van autorisatie van uw raad weer. Autorisatie vindt namelijk plaats op programmaniveau. Binnen deze budgetten is het college bevoegd de begroting uit te voeren. Door het vaststellen van deze begroting autoriseert u ons college tot het doen van uitgaven en het genereren van inkomsten tot de in de verschillende programma's opgenomen bedragen. Dit geldt overigens alleen voor het eerste begrotingsjaar 2018. Dit betekent dat het programmaniveau ook het niveau is waarop u periodiek geïnformeerd zult worden over de uitvoering en voortgang van de begroting inclusief alle wijzigingen daarvan waartoe door uw raad na vaststelling van deze begroting is besloten. Dergelijke wijzigingen op het niveau van de programma's zullen wij u door middel van een begrotingswijziging 2018 voorleggen.

Daarnaast is het van belang dat het in bijlage 2 opgenomen meerjaren investerings- en activiteitenplan door uw raad wordt vastgesteld. Hiermee autoriseert u het college tot het doen van investeringen en het uitvoeren van activiteiten tot ten hoogste het beschikbaar gestelde budget. Dit betekent dat de in het overzicht opgenomen investeringen en activiteiten, voor zover zij binnen de beschikbaar gestelde budgetten blijven, niet meer afzonderlijk aan uw raad ter besluitvorming zullen worden voorgelegd. Dit geldt uiteraard alleen voor de in het overzicht voor 2018 opgenomen investeringen en activiteiten.

4.2 Overzicht programma's 2017-2020

Lasten

Programma	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
0. Bestuur en ondersteuning	2.063.336	1.549.695	2.024.901	1.508.499	1.535.135	1.520.741
1. Veiligheid	1.187.633	1.157.199	1.153.412	1.141.547	1.130.547	1.116.547
2. Verkeer, Vervoer en Waterstaat	2.412.194	1.602.640	1.836.356	1.873.073	1.927.241	1.902.463
3. Economie	84.552	61.198	39.479	39.361	39.361	39.361
4. Onderwijs	1.173.998	1.078.725	951.780	956.028	960.991	966.023
5. Sport cultuur en recreatie	2.249.440	2.816.432	1.917.414	1.890.364	1.877.330	1.854.479
6. Sociaal Domein	8.926.962	8.475.021	8.646.240	8.609.734	8.578.592	8.491.951
7. Volksgezondheid en milieu	3.598.342	3.752.869	3.551.717	3.637.069	3.642.988	3.643.530
8. VHR0SV	3.786.317	4.915.754	2.995.511	4.012.899	3.530.052	2.917.812
Financiering en Algemene dekkingsmiddelen	3.361.527	2.788.557	2.726.341	1.498.692	1.450.117	1.474.718
onvoorzien	7.746	27.500	27.500	27.500	27.500	27.500
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0
Overzicht Overhead	2.185.263	2.597.285	2.433.873	2.026.835	1.995.975	1.984.592
Totaal Lasten	31.037.310	30.822.875	28.304.524	27.221.601	26.695.829	25.939.717

Baten

Programma	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
0. Bestuur en ondersteuning	-842.192	-329.042	-331.503	-286.803	-286.803	-286.803
1. Veiligheid	-20.043	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000
2. Verkeer, Vervoer en Waterstaat	-216.856	-5.180	-5.180	-5.180	-5.180	-5.180
3. Economie	0	0	0	0	0	0
4. Onderwijs	-56.672	-67.726	-67.726	-67.726	-67.726	-67.726
5. Sport cultuur en recreatie	-482.056	-704.192	-454.192	-454.192	-454.345	-454.345
6. Sociaal Domein	-2.279.425	-2.095.669	-1.889.069	-1.904.069	-1.895.069	-1.890.069
7. Volksgezondheid en milieu	-3.012.673	-3.434.431	-3.054.101	-3.047.141	-3.238.733	-3.162.548
8. VHR0SV	-2.568.379	-4.385.514	-2.343.519	-3.365.397	-2.882.792	-2.270.794
Financiering en Algemene dekkingsmiddelen	-21.367.882	-19.753.682	-20.499.986	-18.470.565	-18.570.822	-18.604.644
onvoorzien	-20.642	0	0	0	0	0
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0
Overzicht Overhead	-508.704	-68.349	0	0	0	0
totaal Baten	-31.375.524	-30.853.785	-28.655.276	-27.611.073	-27.411.470	-26.752.109

Saldo

Programma	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
0. Bestuur en ondersteuning	1.221.144	1.220.653	1.693.398	1.221.696	1.248.332	1.233.938
1. Veiligheid	1.167.590	1.147.199	1.143.412	1.131.547	1.120.547	1.106.547
2. Verkeer, Vervoer en Waterstaat	2.195.338	1.597.460	1.831.176	1.867.893	1.922.061	1.897.283
3. Economie	84.552	61.198	39.479	39.361	39.361	39.361
4. Onderwijs	1.117.326	1.010.999	884.054	888.302	893.265	898.297
5. Sport cultuur en recreatie	1.767.384	2.112.240	1.463.222	1.436.172	1.422.985	1.400.134
6. Sociaal Domein	6.647.537	6.379.352	6.757.171	6.705.665	6.683.523	6.601.882
7. Volksgezondheid en milieu	585.669	318.438	497.616	589.928	404.255	480.982
8. VHR0SV	1.217.938	530.240	651.992	647.502	647.260	647.018
Financiering en Algemene dekkingsmiddelen	-18.006.355	-16.965.125	-17.773.645	-16.971.873	-17.120.705	-17.129.926
onvoorzien	-12.896	27.500	27.500	27.500	27.500	27.500
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0
Overzicht Overhead	1.676.559	2.528.936	2.433.873	2.026.835	1.995.975	1.984.592
Totaal Saldo	-338.214	-30.910	-350.752	-389.472	-715.641	-812.392

4.3 Resultaatbepaling en resultaatbestemming

Op grond van het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten) moet de invloed van dotaties en onttrekkingen aan de reserves op de exploitatie worden weergegeven. Uit onderstaand overzicht blijkt de invloed van dotaties en onttrekkingen aan de reserves op de exploitatie voor het jaar 2018.

Saldi exclusief mutaties reserves

Programma	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
0. Bestuur en ondersteuning	1.693.398	1.221.696	1.248.332	1.233.938
1. Veiligheid	1.143.412	1.131.547	1.120.547	1.106.547
2. Verkeer, Vervoer en Waterstaat	1.831.176	1.867.893	1.922.061	1.897.283
3. Economie	39.479	39.361	39.361	39.361
4. Onderwijs	884.054	888.302	893.265	898.297
5. Sport cultuur en recreatie	1.463.222	1.436.172	1.422.985	1.400.134
6. Sociaal Domein	6.757.171	6.705.665	6.683.523	6.601.882
7. Volksgezondheid en milieu	497.616	589.928	404.255	480.982
8. VHROSV	651.992	647.502	647.260	647.018
Financiering en Algemene dekkingsmiddelen onvoorzien	-18.203.824 27.500	-17.680.019 27.500	-17.799.209 27.500	-17.815.816 27.500
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0
Overzicht Overhead	2.433.873	2.026.835	1.995.975	1.984.592
Totaal Saldo voor bestemming A	-780.931	-1.097.618	-1.394.145	-1.498.282

Mutaties reserves	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Saldo mutaties Algemene reserve	62.000	-20.110	0	0
Saldo mutaties Bestemmingsreserves	368.179	728.256	678.504	685.890
Totaal mutaties reserves B	430.179	708.146	678.504	685.890
Totaal saldo na bestemming A+B	-350.752	-389.472	-715.641	-812.392

4.4 Geprognosticeerde (meerjaren)balans met EMU saldo

Met ingang van begroting 2017 is het op basis van het gewijzigde BBV verplicht om een geprognosticeerde balans op te nemen. Doel hiervan is het verschaffen van meerjarig inzicht in de ontwikkeling van de balans, de daarop gebaseerde financiële kengetallen en het meerjarig EMU saldo.

De financiële kengetallen zijn opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen. Het meerjarig EMU saldo treft u aan onder de balans. Het EMU saldo geeft aan het aandeel van gemeenten in het begrotingstekort van het Rijk als geheel, dus inclusief de decentrale overheden. Het toegestane begrotingstekort nationaal bedraagt maximaal conform de Europese norm. De decentrale overheden hebben daar in een aandeel van maximaal 0,38%. De EMU saldi van alle decentrale overheden worden verzameld door het CBS en op basis daarvan wordt het werkelijk aandeel van de decentrale overheden in het landelijk begrotingstekort bepaald.

De geprognosticeerde balans over de periode 2018 tot en met 2021

ACTIVA (in €)	EMU	JR 2016	eind 2017	eind 2018	eind 2019	eind 2020
		begin 2017	begin 2018	begin 2019	begin 2020	begin 2021
Vaste activa						
Immateriële vaste activa		1.514.282	1.456.040	1.397.798	1.339.556	1.281.314
Materiële vaste activa		20.144.018	23.134.713	26.467.178	26.538.430	25.611.910
Financiële vaste activa	•	5.686.766	5.004.252	4.984.343	4.964.012	4.943.171
Totaal vaste activa		27.345.066	29.595.005	32.849.319	32.841.998	31.836.395
Vlottende activa						
Voorraden		5.740.903	6.034.357	5.727.992	5.587.509	4.810.786
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	•	3.218.132	3.608.200	3.625.412	3.387.193	3.200.000
Liquide middelen	•	2.460	2.000	2.000	2.000	2.000
Overlopende activa	•	2.158.232	1.000.000	800.000	700.000	600.000
Totaal vlottende activa		11.119.727	10.644.557	10.155.404	9.676.702	8.612.786
TOTAAL GENERAAL ACTIVA		38.464.793	40.239.562	43.004.723	42.518.700	40.449.181
PASSIVA (in €)						
		JR 2016	eind 2017	eind 2018	eind 2019	eind 2020
		begin 2017	begin 2018	begin 2019	begin 2020	begin 2021
Vaste passiva						
Eigen vermogen		9.310.672	9.583.047	9.973.006	10.681.152	11.359.836
Vorzieningen		2.756.900	2.357.688	2.456.576	2.578.383	2.490.571
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	•	20.792.729	19.399.839	18.006.606	16.613.014	15.823.498
Totaal vaste passiva		32.860.301	31.340.574	30.436.188	29.872.549	29.673.905
Vlottende passiva						
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		3.005.472	3.500.000	3.500.000	3.500.000	3.500.000
Liquide middelen		296.373	1.500.000	1.500.000	1.500.000	1.500.000
Overlopende passiva		2.302.648	1.600.000	1.600.000	1.600.000	1.600.000
Totaal vlottende passiva	•	5.604.493	6.600.000	6.600.000	6.600.000	6.600.000
Sluitpost Meerjarenprognose			2.298.987	5.968.536	6.046.151	4.175.276
TOTAAL GENERAAL PASSIVA		38.464.794	40.239.561	43.004.724	42.518.700	40.449.181

BEREKENING EMU-SALDO

Het EMU-saldo geeft de mutatie in het saldo van de financiële activa en passiva van de collectieve sector weer, het we hiermee het vorderingensaldo op transactiebasis. EMU-saldo wordt berekend als de som van de mutaties van de vaste financiële activa minus de som van de mutaties van de vaste en vlottende schuld. Een positief saldo betekent een vorderingenoverschot en een negatief saldo een vorderingentekort.

Begrotingsjaar	2017	2018	2019	2020	2021
(1) Mutatie vlottende + vaste financiële activa	-1.451.138	-202.697	-358.550	-308.034	108.632
(2) Mutatie vlottende + vaste schuld	-397.383	-1.393.233	-1.393.592	-789.516	-789.912
EMU-saldo (1) minus (2)	-1.053.755	1.190.537	1.035.042	481.482	898.544

Het zal duidelijk zijn dat voor het merendeel van de kosten gebruik is gemaakt van aannames en schattingen. Voor zover schattingen niet als realistisch te beschouwen zijn hebben we deze zichtbaar gemaakt onder de post Sluitpost Meerjarenprognose.

Een belangrijk element daarbij is dat nu nog niet te beoordelen is of liquiditeitstekorten die op basis van de prognose lijken te ontstaan daadwerkelijk gaan ontstaan en zo ja, of deze worden opgevangen met kortlopende of langlopende geldleningen. Binnen het BBV en de richtlijn van het ministerie is dat ook erkend en toegestaan. In de balans is met een zwarte punt aangegeven welke posten een rol spelen in het berekenen van het EMU saldo.

De berekening van het EMU-saldo

Het EMU-saldo geeft de mutatie in het saldo van de financiële activa en passiva van de collectieve sector weer, het weerspiegelt hiermee het vorderingensaldo op transactiebasis. EMU-saldo wordt voor de begroting berekend als de som van de mutaties van de vaste en vlottende financiële activa minus de som van de mutaties van de vaste en vlottende schuld. Een positief saldo betekent een vorderingenoverschot en een negatief saldo een vorderingentekort.

Begrotingsjaar	2017	2018	2019	2020	2021
(1) Mutatie vlottende + vaste financiële activa	-1.451.139	-202.696	-358.551	-308.034	108.632
(2) Mutatie vlottende + vaste schuld	-397.383	-1.393.233	-1.393.592	-789.516	-789.912
EMU-saldo (1) minus (2)	-1.053.756	1.190.537	1.035.041	481.482	898.544

5 Bijlagen

5.1 Meerjareninvesterings- en activiteitenplan

programma	omschrijving	Jaar van besteding	Te financieren investering	Afschr. Termijn	Afschrijvingslasten 2018	Afschrijvingslasten 2019	Afschrijvingslasten 2020	Afschrijvingslasten 2021
A. Nieuw beleid uit voorgaande jaren								
0	Programmamanagement en E-overheid, incl. Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT)	2017	15.000	3	5.000	5.000	5.000	0
0	I&A plan (2014)	2017	36.960	5	7.392	7.392	7.392	7.392
0	modernisering GBA (I&A-plan)	2017	50.000	5	10.000	10.000	10.000	10.000
0	BAG - GBA - koppeling	2017	15.000	5	3.000	3.000	3.000	3.000
5	MFC Haaften aanpassing/verbouwing	2017	75.000	20	3.750	3.750	3.750	3.750
7	Investering begraafplaats Ophemert	2017	8.260	20	608	608	608	608
7	Aankoop 2 bekistingen met lift	2017	20.000	20	823	839	856	873
2	Ombouwen openbare verlichting binnen bebouwde kom naar LED (20 jaar)	2017	650.000	20	32.500	32.500	32.500	32.500
2	Ombouwen openbare verlichting binnen bebouwde kom naar LED (30 jaar)	2017	250.000	30	8.333	8.333	8.333	8.333
2	Rehabilitatie wegen	2017	1.853.500	25	74.140	74.140	74.140	74.140
2	Rehabilitatie wegen	2018	1.712.000	25	0	68.480	68.480	68.480
2	Rehabilitatie wegen	2019	969.500	25	0	0	38.780	38.780
2	Rotonde Hellouw	2018	500.000	30	0	16.667	16.667	16.667
Subtotaal nieuw beleid uit voorgaande jaren					145.546	230.709	269.506	264.523
B. Vervangingsinvesteringen 2015 – 2018								
0	ICT 2016 (afschrijving in 2 jaar)	2017	3.000	2	1.500	1.500	0	0
0	ICT 2016 (afschrijving in 3 jaar)	2017	10.500	3	3.500	3.500	3.500	0
0	ICT 2016 (afschrijving in 5 jaar)	2017	43.453	5	8.691	8.691	8.691	8.691
0	ICT 2018 (afschrijving in 3 jaar)	2018	6.000	3	0	2.000	2.000	2.000
0	ICT 2018 (afschrijving in 4 jaar)	2018	20.000	4	0	5.000	5.000	5.000
0	ICT 2018 (afschrijving in 5 jaar)	2018	61.500	5	0	12.300	12.300	12.300
0	ICT 2019 (afschrijving in 2 jaar)	2019	10.500	2	0	0	5.250	5.250
0	ICT 2019 (afschrijving in 3 jaar)	2019	8.000	3	0	0	2.667	2.667
0	ICT 2020 (afschrijving in 3 jaar)	2020	10.500	3	0	0	0	3.500
0	ICT 2021 (afschrijving in 2 jaar)	2021	9.000	2	0	0	0	0
0	ICT 2021 (afschrijving in 3 jaar)	2021	6.000	3	0	0	0	0
0	ICT 2021 (afschrijving in 5 jaar)	2021	85.000	5	0	0	0	0
Subtotaal automatisering					13.691	32.991	39.407	39.407
7	Vervangingsinvesteringen riolering 2017	2017	1.507.032	20	66.119	67.340	86.607	87.880
7	Vervangingsinvesteringen riolering 2018	2018	2.204.500	20	0	90.524	92.336	94.183
7	Vervangingsinvesteringen riolering 2019	2019	383.018	20	0	0	14.816	15.113
7	Vervangingsinvesteringen riolering 2020	2020	403.018	20	0	0	0	15.640
Subtotaal riolering					66.119	157.864	193.759	212.816
Subtotaal vervangingsinvesteringen					79.810	190.855	233.166	252.223
C. TOTAAL					225.356	421.563	502.672	516.746

5.2 Reserves en voorzieningen (meerjarig overzicht)

	Saldo 31-12-2017	2018		Saldo 31-12-2018	2019		Saldo 31-12-2019	2020		Saldo 31-12-2020	2021		Saldo 31-12-2021
		Vermeerderingen	Verminderen		Vermeerderingen	Verminderen		Vermeerderingen	Verminderen		Vermeerderingen	Verminderen	
A. ALGEMENE RESERVE													
600.002 Buffer	1.800.000	0	0	1.800.000	0	0	1.800.000	0	0	1.800.000	0	0	1.800.000
600.002 Aanwendbaar	1.788.042	680.000	618.000	1.850.042	0	20.110	1.829.932	0	0	1.829.932	0	0	1.829.932
Totaal algemene reserve	3.588.042	680.000	618.000	3.650.042	0	20.110	3.629.932	0	0	3.629.932	0	0	3.629.932
B. BESTEMMINGSRESERVES													
<i>bestemmingsreserves ter dekking van Investerings met een economisch nut</i>													
600.040 Schoolgebouwen	1.005.827	115.000	204.925	915.902	115.000	202.200	828.702	115.000	199.478	744.224	115.000	196.753	662.471
600.060 MFC Ophemert	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
600.300 Dekkingsreserve MFC Haaften	742.708	0	56.561	686.147	0	55.511	630.636	0	54.461	576.175	0	53.411	522.764
<i>bestemmingsreserves ter dekking van Investerings met een maatschappelijk nut</i>													
600.350 Molenstraat 44 Ophemert	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
710.140 Rondweg Tuil/Waardenburg	400.000	200.000	0	600.000	0	0	600.000	0	0	600.000	0	0	600.000
600.140 Afbouw diverse complexen	181.656	0	0	181.656	0	0	181.656	0	0	181.656	0	0	181.656
<i>overige bestemmingsreserves</i>													
600.020 Sociaal Statuut	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
600.030 Eigen Wijs Rivierenland	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
600.050 Lokale Educatieve Agenda (L.E.A)	55.508	0	13.858	41.650	0	5.858	35.792	0	5.858	29.934	0	5.858	24.076
600.070 Buitensportaccommodaties	237.774	37.650	0	275.424	37.650	0	313.074	37.650	0	350.724	37.650	0	388.374
600.120 Accommodatiebeleid	27.426	0	0	27.426	0	0	27.426	0	0	27.426	0	0	27.426
600.150 Leefbaarheid	562.548	0	0	562.548	0	0	562.548	0	0	562.548	0	0	562.548
600.200 Bovenwijkse investeringen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
600.210 Egalisatie begraafplaatsen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
600.220 Egalisatie riolering	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
600.220 Bestemmingsplannen	56.571	0	50.000	6.571	0	0	6.571	0	0	6.571	0	0	6.571
600.230 Inventaris gymnastieklokalen	34.023	11.322	18.516	26.829	11.322	18.544	19.607	11.322	16.375	14.554	11.322	16.375	9.501
600.240 Rekenkamercommissie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
600.260 Kunstbeleid	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
600.280 E-NUP	30.000	0	0	30.000	0	0	30.000	0	0	30.000	0	0	30.000
600.270 Bouwgrond algemeen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
600.290 Cultuurhistorie	41.282	0	0	41.282	0	0	41.282	0	0	41.282	0	0	41.282
600.340 Sociaal domein 2016	447.845	0	229.762	218.083	0	0	218.083	0	0	218.083	0	0	218.083
600.530 Onderhoud wegen	115.000	0	0	115.000	0	0	115.000	0	0	115.000	0	0	115.000
600.540 Groenonderhoud begraafplaatsen	538.917	54.321	78.634	514.604	54.126	78.634	490.096	53.930	78.634	465.392	53.734	78.634	440.492
600.600 Openbare verlichting	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
710.130 Sociaal domein 2015	1.042.920	1.083.352	620.000	1.506.272	833.352	0	2.339.624	833.352	0	3.172.976	833.352	0	4.006.328
600.380 Precariobelasting	25.000	0	0	25.000	0	0	25.000	0	0	25.000	0	0	25.000
600.390 electriciteitsleidingen	200.000	0	0	200.000	0	0	200.000	0	0	200.000	0	0	200.000
710.180 Kinderzwemmen minima	250.000	250.000	111.210	388.790	250.000	212.447	426.343	250.000	267.764	408.579	250.000	264.137	394.442
710.160 revolutie Fund Economie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
710.160 Rehabilitatie van wegen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
710.160 Reserve biodiversiteit	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal bestemmingsreserves	5.995.005	1.751.645	1.383.466	6.363.184	1.301.450	573.194	7.091.440	1.301.254	622.570	7.770.124	1.301.058	615.168	8.456.014

C. VOORZIENINGEN														
<i>voorzieningen ter gelijkmatige verdeling van lasten over de verschillende begrotingsjaren</i>														
600.520	Onderhoud gemeentelijke gebouwen	274.096	244.269	171.592	346.773	244.269	198.853	392.189	244.269	257.474	378.984	244.269	221.490	401.763
600.530	Onderhoud wegen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
600.540	Groenonderhoud begraaftplaatsen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
600.560	Wethouderspansioenen	862.780	13.300	32.928	843.152	13.300	32.928	823.524	13.300	32.928	803.896	13.300	32.928	784.268
600.600	Openbare verlichting	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>voorzieningen voor van derden verkregen, beklemdé middelen</i>														
600.210	Egalisatie riolering	1.196.218	52.000	6.161	1.242.057	53.684	-42.335	1.338.076	52.000	106.979	1.283.097	52.000	-6.949	1.342.046
	Zwerfafval	24.594	0	0	24.594	0	0	24.594	0	0	24.594	0	0	24.594
Totaal voorzieningen		2.357.688	309.569	210.681	2.456.576	311.253	189.446	2.578.383	309.569	397.381	2.490.571	309.569	247.469	2.552.671
Totaal reserves en voorzieningen		11.940.735	2.741.214	2.212.147	12.469.802	1.612.703	782.750	13.299.755	1.610.823	1.019.951	13.890.627	1.610.627	862.637	14.638.617

5.3 Specificatie algemene uitkering.

Onderdeel A - Inkomstenmaatstaven

Maatstaf	2017	2018	2019	2020
1c Waarde niet-woningen eigenaren	-292.258	-292.532	-292.805	-293.079
1f Waarde niet-woningen gebruikers (onder aftrek amendement De Pater)	-189.380	-189.403	-189.426	-189.449
1a Waarde woningen eigenaren	-1.041.435	-1.042.320	-1.043.206	-1.044.091
Subtotaal	-1.523.073	-1.524.255	-1.525.437	-1.526.619

Onderdeel B - Uitgavenmaatstaven waarop de uitkeringsfactor van toepassing is

Maatstaf	2017	2018	2019	2020
1e OZB waarde niet-woningen	71.185	71.252	71.319	71.385
8a Bijstandsontvangers (vanaf 2016)	225.437	226.798	227.969	228.113
3a Eén-ouder-huishoudens	52.908	52.908	52.908	52.908
2 Inwoners	1.865.165	1.876.880	1.888.844	1.900.442
4 Inwoners: jongeren < 20 jaar	775.043	778.682	782.321	785.959
5 Inwoners: ouderen > 64 jaar	166.645	170.785	174.925	179.065
5a Inwoners: ouderen > 74 en < 85 jaar	15.724	16.223	16.721	17.220
7 Lage inkomens	47.827	47.827	47.827	47.827
7b Lage inkomens (drempel) (vanaf 2016)	279.471	280.137	280.000	279.771
12 Minderheden	58.924	59.565	60.205	60.846
11a Uitkeringsontvangers (vanaf 2016)	44.788	44.705	44.537	44.454
3b Huishoudens	426.479	427.837	429.194	430.551
3c Eenpersoonshuishoudens	23.485	23.876	24.091	24.306
13 Klantenpotentieel lokaal	301.448	301.448	301.448	301.448
14 Klantenpotentieel regionaal	6.898	6.919	6.919	6.919
38 Bedrijfsvestigingen	118.661	118.812	118.963	119.114
31a ISV (a) stads vernieuwing	2.223	2.223	2.223	2.223
31b ISV (b) herstructurering	320	320	320	320
36 Meerkernigheid	99.701	99.701	99.701	99.701
37 Meerkernigheid * bodemfactor buitengebied	194.709	194.725	194.741	194.757
36a Kernen met 500 of meer adressen	166.555	166.555	166.555	166.555
34 Oeverlengte * bodemfactor gemeente	25.718	25.718	25.718	25.718
35a Oeverlengte * bodemfactor gemeente * dichtheidsfactor	26.300	26.462	26.624	26.786
32a Omgevingsadressendichtheid (vanaf 2016)	67.923	68.008	68.051	68.123
23 Oppervlakte bebouwing buitengebied * bodemfactor buitengebied	105.231	105.240	105.249	105.257
22 Oppervlakte bebouwing woonkernen * bodemfactor woonkernen	276.998	280.666	284.334	288.003
21 Oppervlakte bebouwing	79.786	80.382	80.977	81.573
23a Oppervlakte bebouwing buitengebied	55.598	55.598	55.598	55.598
22a Oppervlakte bebouwing woonkern	86.616	87.756	88.896	90.036
19 Oppervlakte binnenwater	26.372	26.675	26.675	26.675
16 Oppervlakte land	270.528	270.528	270.528	270.528
18 Oppervlakte land * bodemfactor gemeente	207.408	210.778	210.778	210.778
24a Woonruimten (vanaf 2016)	282.881	283.120	283.299	283.598
25a Woonruimten (vanaf 2016) * bodemfactor woonkernen	283.839	284.079	284.258	284.558
39 Vast bedrag	236.201	236.201	236.201	236.201
Subtotaal	6.974.997	7.009.387	7.038.918	7.067.316

Onderdeel C - Uitkeringsfactor (uf)

Jaren	2017	2018	2019	2020
Uitkeringsfactor	1,42	1,427	1,421	1,422
Subtotaal (B x C (=uf))	9.904.496	10.002.396	10.002.302	10.049.724

Onderdeel D - Uitgavenmaatstaven waarop de uitkeringsfactor niet van toepassing is

Maatstaf	2017	2018	2019	2020
61 Suppletiereregeling OZB	-5.926	-3.950	-1.975	0
56b Cumulatiereregeling gemeentefonds (SU)	-12.865	0	-283	n.v.t.
Subtotaal	-18.791	-3.950	-2.258	0

Onderdeel E - Integratie- en decentralisatieuitkeringen waarop de uitkeringsfactor niet van toepassing is

Maatstaf	2017	2018	2019	2020
71 Impuls Brede scholen combinatiefuncties (DU)	39.800	39.800	39.800	39.800
113 Peuterspeelzaalwerk (DU)	47.160	0	0	0
170 Decentralisatie provinciale taken vergunningverlening, toezicht en	30.567	35.023	35.023	35.023
62 Wet maatschappelijke ondersteuning (IU)	676.525	676.525	676.525	682.167
205 Voorschoolse voorziening peuters (DU)	18.645	27.968	37.291	46.613
Subtotaal	812.697	779.316	788.639	803.603

Onderdeel F - 3 D's in het sociaal domein

Maatstaf	2017	2018	2019	2020
172 decentralisatie AWBZ naar WMO (IU)	1.257.224	1.234.979	1.220.439	1.213.393
173 decentralisatie jeugdzorg (IU)	1.802.225	1.824.015	1.824.018	1.824.329
174 decentralisatie Participatiewet (IU)	1.195.289	1.114.182	1.063.907	1.001.185
Subtotaal	4.254.738	4.173.176	4.108.364	4.038.907

	2017	2018	2019	2020
Herziening cluster VHROSV	90.047	149.334	149.209	158.028

Totaal	13.520.113	13.576.017	13.520.819	13.523.642
--------	------------	------------	------------	------------

5.4 Overzicht taakvelden per programma.

Programma	Taakveld	Lasten 2018	Baten 2017	Saldo
0. Bestuur en ondersteuning	0.1 Bestuur	1.421.645	-32.928	1.388.717
	0.2 Burgerzaken	533.830	-229.175	304.655
	0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	69.426	-69.400	26
		2.024.901	-331.503	1.693.398
1. Veiligheid	1.1 Crisisbestrijding	936.716	0	936.716
	1.2 Openbare Orde en Veiligheid	216.696	-10.000	206.696
		1.153.412	-10.000	1.143.412
2. Verkeer, Vervoer en Waterstaat	2.1 Verkeer en Vervoer	1.826.356	0	1.826.356
	2.5 Openbaar vervoer	10.000	-5.180	4.820
		1.836.356	-5.180	1.831.176
3. Economie	3.1 Economische ontwikkeling	15.144	0	15.144
	3.4 Economische promotie	24.335	0	24.335
		39.479	0	39.479
4. Onderwijs	4.1 Openbaar basisonderwijs	70.926	0	70.926
	4.2 Onderwijshuisvesting	320.737	0	320.737
	4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	560.117	-67.726	492.391
		951.780	-67.726	884.054
5. Sport cultuur en recreatie	5.1 Sportbeleid en activering	185.448	0	185.448
	5.2 Sportaccommodaties	85.703	-2.347	83.356
	5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	69.406	0	69.406
	5.4 Musea	7.000	0	7.000
	5.5 Cultureel erfgoed	66.588	-2.000	64.588
	5.6 Media	789.812	-306.075	483.737
	5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	713.457	-143.770	569.687
		1.917.414	-454.192	1.463.222
6. Sociaal Domein	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	906.979	-22.069	884.910
	6.2 Wijkteams	631.250	0	631.250
	6.3 Inkomensregelingen	2.620.881	-1.768.000	852.881
	6.4 Begeleide participatie	1.214.000	0	1.214.000
	6.5 Arbeidsparticipatie-instrumenten gericht op toeleiding naar werk	89.000	0	89.000
	6.6 Maatwerk-voorzieningen (WMO)	260.000	0	260.000
	6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	1.211.417	-99.000	1.112.417
	6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	1.229.549	0	1.229.549
	6.81 Geëscaleerde zorg 18+	152.615	0	152.615
	6.82 Geëscaleerde zorg 18-	330.549	0	330.549
	8.646.240	-1.889.069	6.757.171	
7. Volksgezondheid en milieu	7.1 Volksgezondheid	510.394	0	510.394
	7.2 Riolering	1.728.175	-2.026.161	-297.986
	7.3 Afval	819.573	-899.500	-79.927
	7.4 Milieubeheer	239.529	-8.152	231.377
	7.5 Begraafplaatsen	254.046	-120.288	133.758
		3.551.717	-3.054.101	497.616
8. VHROSV	8.1 Ruimtelijke Ordening	387.746	-126.666	261.080
	8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	1.968.411	-1.883.853	84.558
	8.3 Wonen en bouwen	639.354	-333.000	306.354
		2.995.511	-2.343.519	651.992
Overz. Fin. En Alg. dekkingsmiddelen	0.10 Mutaties reserves	2.431.645	-2.001.466	430.179
	0.5 Treasury	121.390	-208.062	-86.672
	0.61 OZB Woningen	140.296	-1.162.000	-1.021.704
	0.62 OZB Niet woningen	28.900	-968.000	-939.100
	0.64 Overige belastingen	0	-1.247.602	-1.247.602
	0.7 Algemene Uitkering Gemeentefonds	4.110	-14.912.856	-14.908.746
		2.726.341	-20.499.986	-17.773.645
0.4 Overhead	2.433.873	0	2.433.873	
0.8 Overige baten en lasten	27.500	0	27.500	
0.9 Vennootschapsbelasting	0	0	0	
Totaal	28.304.524	-28.655.276	-350.752	

5.5 Meerjarig overzicht incidentele baten en lasten per programma.

Incidentele baten en lasten 2018-2021 per programma		2018		2019		2020		2021	
		debet	credit	debet	credit	debet	credit	debet	credit
<u>Bestuur</u>									
0	6010500	u	Bestuursondersteuning Raad en Rekenkamer	40.000					
	6010410	u	Samenwerking GNL	427.780					
0	6100100	l	dekking ten laste van bestemmingsreserve		427.780				
<u>Overhead</u>									
Overhead		u	inhuur DIV	55.000					
			inhuur manager	145.000					
			Inhuur Financiën	160.000					
0	600100	i	dekking ten laste van bestemmingsreserve		150.000				
Overhead		u	Extra ambtelijke uren Bijzondere OR	40.220		20.110			
0	6100100	i	dekking ten laste van bestemmingsreserve		40.220		20.110		
totaal				868.000	618.000	20.110	20.110	0	